Bahar Dali

Elif Çınar

Öykü

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

EVRENSEL
BASIM YAYIN

Elif Çınar

Bahar Dalı

Öykü

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **291**

Bahar Dalı - Elif Çınar

Genel Kapak Tasarım: **Savaş Çekiç**

Kapak Uygulama: **Devrim Koçlan**

ISBN **978-975-6106-14-3**

© Evrensel Basım Yayın **2006** - Sertifika No **11015**

Birinci Basım Ocak 2006 - İkinci Basım Mart 2012

Baskı: Ezgi Matbaası Sertifika No: 12142
Sanayi Caddesi Altay Sokak No: 10 Çobançeşme - Yenibosna / İstanbul
T: 0212 452 23 02 - 654 94 18 - ezgimatbaa@mynet.com - www.ezgimatbaa.net

Bahar Dali

Geceleri su içmeye ya da tuvalete kalktığı zaman odamda ışığın yandığını görünce, "dilkiler üzüm mü getirecek, ne bekliyon, sabah oldu, söndür de yat gayrı!" diye söylenmeden edemeyen, ne söylerse söylesin çocuklarının iyiliğini düşündüğü için söylediğini bildiğim tok sözlü babam, Mustafa Çınar'a; bunca yıldır kahrımı çeken; yüreğimdekileri ustaca sakladığımı sanırken, bende olup biten ne varsa her şeyi adı gibi bilen, varlığından güç aldığım annem, Senem Çınar'a...

İçindekiler

İpek 13
Gader'in Mektubu 21
Sıkıntı 31
Senem 35
Fidan 43
Gitmeden 49
Çerçeve 55
Rica 61
Seher 73
Zincir 79
Tecâhül-i Ârif 85
Son Kırıntılar 89
Paslı Çivi 99
Oyun 105
Gamze 113
Miyav 119
Bahar Dalı 123

BAHAR DALI'NA ÖNSÖZ

◆

Yusuf Eradam

◆

"Önsöz yazar mısınız Elif'in ilk kitabına?"

Mutlulukla ve hemen evet, tabii dedim. Öykülerinin sağlam dili ve yapısının yolu açılmalı da ondan. Bu öykülerin yanında Elif ne kadar emin duruyorsa, ben de yanında o denli güven ve gururla duruyorum. Bir hocanın genç bir yazarı desteklemesine "zar atmak" deniyorsa, Elif Çınar için zar atıyorum, sevinçle.

Elif Çınar'ın öyküleri sağlam pabuçtur, bundan emin olun. İçtenliksiz tek satır bulamazsınız. Öyle İstiklal'de yürürken ayağınızdan fırt diye çıkacak iskarpinlerden değil, yürüdükçe ayağınızın şeklini alan, ömür boyu atamayacağınız köselesi el emeği göz nuru kunduralardır onun öyküleri. Bu mecaz ile güzellemiyorum onun öykücülüğünü, diyorum ki Türkçeyi kullanmaktaki ustalığı şaşırtır insanı. Hele hele, konuşanlara kulak

asmışlığı her zaman belli olur. Mark Twain de öğütlemiş genç bir yazara ya, insanlar nasıl konuşuyor kulağını iyi aç da dinle diye. Elif bunun ustası. Öyle ki; onun karakterleri hiç susmasın istersiniz.

Fısıl fısıldır, kikir kikir… ama kimi zaman da usul usul… gözyaşlarınızı içinize akıtmanızı isteyen öykülerdir ("Senem").

Çehov'u okumuştur eminim, onun öğütlediği gibi çok iyi gözlemler hayatı, seçer ayıklar, fazlaları atar, odak noktasında ne varsa onu anlatır, gereksiz süslemelerden kaçınır, egosuna yenik düşmez hiçbir zaman. Poe'nun tek etkiden neyi kastettiğini iyi bilir Elif.

Twain'in genç yazara öğütlerinden biri de şuydu: "Dünyanın sana bir borcu yok, o senden önce buradaydı." Elif bunu doğuştan bilir. Öykülerindeki adalet arayışı ve bulamayışından doğan düş kırıklığı ve emeğe saygısı da bu yüzden. Ev ve yuvaya bağlılığı da, o özlenen mutlu ev ve yuvayı ayakta tutmaya çalışan emekçi, grevci babayı sevmesi de bundan… o babaya tutkuyla bağlı çocuğu iyi tanıyışı da bundan. Özellikle iç mekân ayrıntılarını kurguya ve kişileştirmeye yedirişi ve karakterlerin ruhsal halleriyle kaynaşmış gibi anlatışı da bu yüzden…

Nasıl da kalabalıktır Elif'in evi. Onun evinden sizin odanıza da dolar içinde kadınların dolandığı mekânların TV, çaydanlık, çocuk sesleri, soğan ya da parfüm kokuları. Evet ses ve koku başta olmak üzere duyularınızı ayakta tutar hep ve tenselliği de dil düzeyinde başarır. Cinsellikten bahsetmediği yerlerde bile gizli bir şehvet sezilir. O seste, o kokuda… o yastıkta…

Aralık öyküleridir bunlar, kadın öyküleri, eşiktekilerin öyküleridir, öylesine sahici… Allah'tan tutun da, işçilere, varoş sakinlerine, işçi kızlara kıyanlara kadar her tür yetkeyi, erki masum masum sorgulayan öyküler… kurbanların cezalandırıl-

dığı, insanlıktan çıkışın ya da çıkmamakta direnişteki çıkmazların, çıkmaz sokağın ara halleridir bu öyküler… mektup biçimindeki öykülerde satır aralarında sızan yalnızlık, karakterlerin eşik yalnızlığıdır. Yaralı eşik sakinleridir onlar, sevgi ve şefkat bekleyen. Yazgıları bir hücrede dolanmak ve tükenmek diye çizilmişlerin kısır döngüsel zincirlerini biçimde devrik tümcelerle örtüştürmeyi de düşünür yazar ("Zincir"). Kısır döngüyü hemen tanır, konunun ya da içeriğin biçimle uyum içinde olması gerektiğine de karar verip yazar, kimi zaman mektup, kimi zaman günce biçiminde.

Yine aynı sebeplerdendir Elif'in çocukları ve kadınları daha çok görüşü, tanıyışı. Seçtiği erkekler de yine aynı kavramlar etrafında rollerini almış erkeklerdir. Hayırsız, şiddet yanlısı kocalar, ya da emekçi ve gurur duyulan babalar. Onun insanları her kesimdendir: köylüsü, kentlisi, yoksulu, gözü dönmüşü, moderni, gelenekseli… Ama hepsinde de görülür ki Elif Çınar bir karakter yaratma ustasıdır ve onların ruhlarını iyi okur. Bunu yaparken de, anlatıcı olarak tanrısal anlatıcıyı seçtiyse özellikle uzak durur, mesafeli heybetini korur, ama gerektiğinde de anlatıcının alttan alta taraf tutan, öznelliğinin de tadını çıkarır. Ayrıntılarda bu keyfi okuyana da tattırır yazar. Eteğinden sular sızan kadınları, evlilik içinde bunalan kadınları, geleneklerin öldürdüğü kadınları, çocukluktan gelecekleri yok edilen kadınları ama ille de kadınları çok iyi anlatır, çünkü onların çocukluklarını tanır; abartısız betimlemelerde göreceğiniz ayrıntılardaki algıda seçiciliğidir Elif'in taraf tutuşunu ele verdiği yerler. Bu taraf tutuşlarda sizin de elinizden tuttuğunu gördüğünüzde daha çok seveceksiniz, slogancılık tuzağına düşmeyişini. "Eşikliğe dikilip yağmuru" ("Seher") seyreder gibi okuyacaksınız onun duru öykülerini.

Elif Çınar'ın bu öykülerinde kendinize bakacaksınız, "izleye-

ceksiniz kentinizi"; öğretilmiş korkulara teslimiyete, insana yabancılaşmaya hakkınız olmadığına bir kez daha kanaat getireceksiniz ve "çivi onu bulanda kalacak". ("Paslı Çivi")

Arkasında kimler mi var okuyup etkilendiğini bildiğim, sandığım? Aziz Nesin var, Sait Faik var, Fakir Baykurt var, Yaşar Kemal var, Adnan Özyalçıner var, Orhan Kemal var, Bekir Yıldız var, Gülten Akın var…

Daha çok söz söylenecek Elif Çınar'ın öyküleri hakkında, çook…

Umarım, ilk kitabı ya bu Elif'in, öykücülüğümüzün Çınar'larından olduğunu da görmeye ömrüm olur. Malum bu sadece bir önsöz.

Bir kez daha "Habbeza!"

3-4 Ocak 2006, Cihangir-İstanbul

İPEK

Televizyonun sesine uyandı. Kafasını yastıktan kaldırıp etrafına bakındı. Ayağıyla yorganı tekmeleyip üzerini açtı. Pijamasını yukarı çekti, karnıyla oynadı biraz.

Elbiseleri katlanmış, sandalyenin üzerinde duruyordu. Yataktan kalktı, her zaman yaptığı gibi kilimin nakışlarını sayarak gitti yüzünü yıkamaya. Bir, iki, dört, beş, yedi, dokuz, sekiz... Elini yüzünü yıkadı. Koşarak döndü odaya, televizyonun sesini açtı. Kahvaltı sofrası hazırdı: Zeytin, yumurta, peynir, ekmek, ılık çay. Kahvaltısını yaptı. Tepsiyi mutfağa götürdü. Zeytini, peyniri dolaba, ekmeği torbasına koydu. Bardağı lavabonun içindeki su dolu leğene bıraktı, bardağın suya dalarken çıkardığı sesi duyunca kolunu sıvayıp bardağı aldı tekrar daldırdı suya. Sıkılana kadar oynadı suyla.

Üzerini giydi. Saçının örgüsünü açtı, tarandı aynaya bakmadan. Yalnızken aynaya, aynada gözlerine bakmaya korkuyordu nedense. Saçlarını sallaya sallaya şarkı söyleyip dans etti. Yeni öğrendiği bir iki figürü denedi. Kıvırdı, salladı, titretti kıçını, başını. Eğildi, doğruldu, zıpladı, hopladı. Yoruldu. Ayakkabılıktan bir iki gazete, çekmeceden makası aldı. Yere, kilimin üzerine oturdu. Oturmadan önce televizyonun sesini azıcık daha açtı. Gazetedeki fotoğrafları kesmeye başladı: Çiçek, otomobil, para, kelebek, uçak... Koca makas küçücük parmaklarına ağır geliyordu, makası kullanamıyordu; ama seviyordu o bu işi. Yorulunca yatağın altındaki fotoğraf albümünü çıkardı. Kendi bebeklik fotoğraflarını, annesini, babasını uzun uzun seyretti. Albümden babasının bir fotoğrafını çıkarıp bir süre o fotoğrafla dolaştı evin içinde. Öptü, okşadı fotoğrafı, sonra özenle aldığı yere koydu. Somyanın altına, yatağın içine, mutfağa bakındı, odada annesinin hırkasının arasında buldu Pınar'ı. Karnını doyurdu, altını temizledi, saçlarını ördü. Yatağına yatırdı.

Elbiseni sandalyenin üzerine koyuyorum, sabah kalkınca giyersin. Külotunu kirletirsen çıkar, yatağın altındaki sepetten temiz külot al. Kalktığın zaman çay soğumuş olursa soğuk iç. Isıtmak için tüple oynama sakın. Karnını iyice doyur, yumurtanı bitir. Dışarı çıkarsan kapıyı kilitle, anahtarı boynuna as, elinde tutarsan kaybedersin. Kimseyle kavga etme. Eve kedi, köpek getirme, mahallenin çocuklarını da... Öğle yemeğini köpeklere yedirme. Sabah evden çıkarken televizyonu açarım yine, korkmazsın. Dışarı çıkarken televizyonu kapat, e mi kızım.

Pınar'ı öptü. Anahtarı aradı. Parmaklarının ucuna basarak aldı televizyonun üzerinden. Dışarı çıkacaktı ki camda bir tıkırtı duydu. Pencereye koştu. Cengiz cama dayadığı yamyassı burnuyla sırıtıyordu. İpek de yasladı burnunu cama. fiaşı gözlerle birbirlerine baktılar. Kikirdedi İpek.

— Annem temizlik yapıyor, eve almadı beni. Okula gitmeme yarım saat kaldı. Çok canım çekti, şu yumurtaları sizin ocakta pişirelim mi? dedi Cengiz, cebinden çıkardığı iki yumurtayı İpek'e uzatırken.

— Ama dün sen, ağaca ben çıktım, dalları ben salladım demiştin de dutları toplattırmamıştın bana, topladıklarımı da almıştın elimden.

— Söz, İpek! Annem ölsün öbür sefere bütün dutları sana toplattıracağım. Hepsini sen ye. Hadi kız, n'olur okul saatim geliyor.

İpek somyadan hopladı, koşarak gitti kapıyı açmaya. Dut umurunda mı, yeter ki bir arkadaş olsun yanında. Cengiz içeri girdi. Ortalığa bakındı. Gazetelerin, kesilmiş fotoğrafların yanına çömeldi.

— Ben kestim, güzel mi, dedi, İpek koca bir aferin almayı bekleyen gözlerini çocukça bir sevinçle açarak.

— Ne var ki bunları kesmekte? Ebem bile yapar, dedi Cengiz. İpek parmaklarıyla oynadı önce, sonra bir hışımla çekti aldı kestiği fotoğrafları Cengiz'in elinden.

İpek edebi elden bıraktı mı yanına yaklaşılmazdı, biliyordu Cengiz. Ne dedim, ne söyledim ki, diyerek onun gönlünü almaya çalıştı, epey uğraştı onu barıştırmak için.

— Sen evde yalnız kalmaktan korkmuyor musun?

— Televizyon açık olursa korkmuyorum. Televizyonda korkturucu şeyler çıkarsa bitene kadar gözlerimi kapıyorum.

— Cinlerden de mi korkmuyorsun?

İpek göz ucuyla somyanın altını yokladı.

— Niye korkacakmışım? Hiç de korkmam, dedi.

— fiaka yapıyorum kız, dedi Cengiz, İpek'in saçlarını karıştırarak.

— Cin yoktur di mi? dedi İpek.

— Yoktur tabii.

Cengiz böh diye bağırınca İpek öyle korktu, yüzü öyle tuhaf bir hal aldı ki, gülüyor mu, ağlıyor mu anlamadı Cengiz. İpek fena kızdı. Yazık değil miydi İpek'e? Görürdü bundan sonra Cengiz. Maç yaparken ayakkabısı ayağından fırlayınca İpek'e yalvarsa da gitmeyecekti İpek. Seke seke koşup kendisi alsın ayakkabısını. Dışarı kaçan topların peşinde de koşmayacaktı. İnşallah sınıfta kalırdı Cengiz, iiinşallah! Culuk boyunlu Cengiz, geberesice Cengiz! fiaka yaptığına bin pişman oldu Cengiz. Zor susturdu İpek'i.

Sahana koyduğu yağı eritirken bir taraftan da İpek'in sorularını cevaplıyordu.

— Tavuklar yumurtayı nasıl yapıyor?

— Sizin kuyunun içine suyu kim doldurdu?

— Sen sünnet oldun mu?

— Sınıfta kalmasaydın beşe mi gidecektin?

— Okulda bırt yapmak yasak mı?

— Allah baba niye babama para vermiyor, niye bize ev vermiyor?...

Kilimin üzerine bir gazete serip onun üzerinde yediler yumurtalarını. Hem konuştular, hem yediler.

İpek konuşurken annesini taklit etmeye çalışıyordu. Ellerini de katmak istiyordu anlatısına. Ellerini lüzumlu lüzumsuz kaldırıyor, indiriyor, arada bir elinin duruşunu seyrediyor, bu arada ne anlattığını unutuyor, Cengiz'in bu duruma gülmesini beğeni olarak yorumluyor, daha bir coşuyordu.

Kararlıydı bütün marifetlerini dökmeye, örneğin öksürürken ağzın kapatılması gerektiğini bildiğini mutlaka göstermeliydi. Bunu göstermek için mahsus öksürüyor, elini ağzına götürüyor, ama her seferinde geç kalıyordu. Eli ağzını kapatana kadar öksürük çoktan çıkmış oluyordu ağzından. Beş altı kez denedi, bir uyum tutturamadı, sıkılmıştı da zaten. Cengiz arka üstü devrilip tepine tepine

gülünce bu becerisini göstermekten vazgeçti. Aman, neler bilmiyordu ki İpek!

Erkekler çişlerini ayakta yaparlardı, kızlar oturarak. Erkekler çocuk doğuramazdı. Çünkü onlar çocuk bakmayı bilmiyorlardı. Yemek yapmayı, çamaşır yıkamayı... Aslında kızların bacakları kıllı olurdu. Onlar, hani, ellerinde sündürdükleri şey var ya, işte ona tükürüp tükürüp bacaklarına sürüyor, kılları yoluyorlardı. Çok acıtırdı o şey kızların bacaklarını. Filmlerde kızlarla erkekler öpüşüyordu ya, ne ayıptı, di mi? Öpüşürken tükürükleri birbirinin ağzına bulaşmıyor muydu ki? Öööğ! İpek büyüyünce hiç öpüşmeyecekti. fiu bakkalcılar çok pisti. Parasız hiçbir şey vermiyorlardı çocuklara. Niye parası olmayana hiçbir şey vermiyorlardı sanki? O çekirdeklerin sahibi aslında Allah babaydı. Allah baba herkese yetecek kadar ayçiçeği ekmişti isteyen alsın, yesin diye. Sular da Allah babanındı. Sütler, çikolatalar, helvalar, şekerler, muzlar, yaş pastalar, her şey, her şey onundu, ama bakkalcılar onları herkesten önce topluyor, sonra da parayla satıyorlardı. Parası olmayana hiçbir şey vermiyorlardı. Peki, çocuklar nasıl büyüyecekti süt içmezlerse, yaş pasta yemezlerse?

Cengiz daha önce hiç bu kadar keyif alarak doyurmamıştı karnını. Okula geç kaldığını fark etti. Yumurta sahanını yıkayıp yerine kaldırdı, ocağın kenarına sıçrayan yağları sildi, tüpü kapattı.

— Ne şanslısın İpek, dedi. Evde kimse yok, istediğini yapıyorsun. İstediğin zaman çıkıyor geziyorsun, istediğin yeri karıştırıyorsun, sana kimse karışmıyor.

Oysa nasıl da isterdi İpek annesinin evde olmasını; varsın eve komasın annesi mahalleli kadınlar oturmaya geldiğinde ya da evi temizlediğinde... Varsın karnı acıkınca kapının önünde beklesin annesinin zeytin, peynir dürümü getirmesini. Bir kere de İpek ağlayarak koşup gelse annesine, onu mızıkçı mızıkçı diye kızdıranları

şikâyet etmek için. Bir kere de İpek'in annesi, İpek, kızım, şu dürümü de arkadaşına ver; sen yerken canı çeker, yazık, dese.

— Babam çok para getirecek. O zaman annem işe gitmeyecek, hep evde olacak dedi, İpek.

Cengiz giderken İpek'e mavi beyaz renkli bilyesini verdi:

— Bu benim uğurum. Korktuğun zaman bunu ışığa tut, seyret. Tek gözünü kapatacaksın, açık olan gözüne iyice yaklaştırıp öyle bakacaksın ona. Neyi görmek istersen onu görüyorsun, ben bir keresinde bisiklet bile gördüm.

İpek çok sevindi. Avcunun içinde sımsıkı tuttu bilyeyi, kaybolmasın diye hemen koşup yastığının altına sakladı. Televizyonu kapatıp birlikte çıktılar evden. Cengiz okula, İpek arkadaşlarının yanına gitti. Kızlar bir duvar dibine peş peşe dizdikleri küçük taşlardan birer adımlık evler yapmış, evlerinin içine boş deterjan kutuları ve salça kutuları, kaset kapakları, kırık çay tabakları, bardak yerleştirmiş, komşuculuk oynuyorlardı. Çabucak İpek'e de bir ev yaptılar. Bu kez hiç kavga etmeden uzun uzun oynadılar. İpek arada bir çişim geldi deyip bir koşu eve gidiyor, mavi beyaz küçük cam yuvarlağın yastığının altında durup durmadığına bakıyor, bilyeyi ışığa tutuyor, oynaşan halkaları görüyor, içi heyecanla doluyordu. Bilyeyi tekrar yastığının altına koyuyor, hoplaya hoplaya oyun yerine dönüyordu. Kızlardan biri su içmek için eve gideceğini söyleyince İpek de su içmek istedi, birlikte gittiler. Gittikleri evin bahçesinde kadınlar çay içiyordu. Mahalleli kadınlardan biri, o an orada misafir olarak bulunan bir kadına İpek'i işmar ederek,

— Annesi çalışıyor, babası Rusya'da. Bu kız bir başına dolanıyor akşama kadar. Gerçi annesi sefil etmiyor, akşamdan hazırlıyor her bir şeyini, ama daha beş yaşında, eve giremiyor korkusundan. Arada biz gidip yokluyoruz.

Annesi ev işlerinde çalışırken sabah erkenden gider, öğlen olma-

dan gelirdi kızının başına. Büyük bir şirkette sigortalı bir iş buldu. fiimdi orada çalışıyor. Akşamın karanlığında geliyor eve. fiu oturduğumuz gecekondunun yeri kadar bir arsa alabilsek diyor kadıncağız.

— Nasıl girdi işe?

— Temizliğe gittiği evin sahibi soktu. Adam asker emeklisi, paşa.

— Allah razı olsun, iyi adammış. Bu zamanda büyük bir şirkette, hem de sigortalı iş bulmak kolay mı? Yaptığı iş, gelip gittiği saat bellidir; izni, tatili vardır.

— Tatili matili yok. Kadıncağız işe girince paşanın karısı cumartesi günleri yine temizliğe gel, demiş. Gebeliği var, gelemem diyebilir mi, bu, bizimki demiş gerçi, beş yaşında kızım var demiş, hiç değilse iki gün onun başında olayım. Paşanın karısı kreşe yolla kızını diye akıl vermiş. Nasıl yollayayım abla, demiş, dünyanın parası. Kadın da sen bilirsin demiş, paşa senin gibi bir kadın aldırmıştı işe, ben kadının huyunu sevmedim, attırdım demiş. Anlayacağın açıktan tehdit etti beni şişko cazgır, diyor bizimki.

— Eee, parasını veriyor mu bari?

— Ne parası anam, pazar günleri de anneciğinin evine gönderiyor.

— At basa! Gidiyor mu?

— Gitmeyip ne yapsın, gidiyor tabii.

Kendinden, annesizliğinden söz edildiğini anladı İpek. Acıdı kendine, çok acıdı. Oyun yerine döndüklerinde kızlar İpek'e durup dururken niye küstüğünü sordular. Onu barıştırmak için kimi kırık aynasını, kimi yere serdiği naylonunu verdi; ama konuşmadı İpek. Bir kenara oturup karıncaları, onların telaşlı telaşlı, küçücük deliğe girip çıkmalarını seyretti. Elindeki çubuğu yuvasına çekirdek taşıyan karıncanın ince beline bütün gücüyle bastırıp karıncayı

ortadan ikiye böldü. Sonra da onun çaresiz, kendi etrafında dönüşünü seyretti. Karıncanın çekirdeği bırakmayışına kızdı. Bıraksana, öldün işte, bıraksana, diye kavga etti karıncanın yarım gövdesiyle. Uzun zaman orada öylece oturdu. Annesini düşündü. Annesini çok özledi. Kızlar oyunu bitirmiş, herkes evine dağılmıştı. Havanın kararmakta olduğunu fark etti. Kalktı, eve gitti. Annesinin öğlen yemesi için hazırladığı ekmeği aldı dolaptan. Bir parça ısırdı, içindeki patates kızartması buz gibi olmuştu, yemek istemedi canı. Annesi gelmeden bitirmesi gerekiyordu ekmeğini. Bu saate kadar aç mı kaldın der, üzülürdü annesi. Dışarı çıktı, Zilli'ye seslendi. Yerdeki ekmek parçalarını kuyruğunu sallaya sallaya yedi Zilli, ekmek bitince bir iki yalandı, sonra olduğu yere kıvrılıp yattı. İpek eve girdi, yastığının altından bilyeyi alıp kapının önüne çıktı yeniden. Bilyeyi karanlığa doğru fırlatmaya niyetlendi, ama sonra vazgeçti, avcunun içinde tuttu. Zilli'nin yanına çömeldi, annesini beklemeye koyuldu. Çok paramız olunca babam gelecek, annem işten çıkacak, hep evde olacak, dedi gözünün yaşını yenine silerken. Akşam serinliği çıkmıştı, üşüdü, eve girdi. Televizyonu açtı. Gıdıklı, gözlüklü bir kadın çocukların ruh sağlığı üzerine bir şeyler anlatıyordu. Onların gelecekte sağlıklı bir yetişkin olmaları için ebeveynin neler yapması gerektiğini, özellikle anneye düşen görevleri... Kafasını kadına yaklaştırdı, dilini çıkardı, böööö, dedi, yüzünü ekşiterek. Kapattı televizyonu. Yere yattı, eliyle tek gözünü kapatıp bilyeyi tepesindeki ampulün ışığına tuttu. Oynaşan halkaları seyrederek bekleyecekti annesini.

Gader'in Mektubu

Çok kıymetli Güzin abla,

Mektubuma başlamadan önce selam eder hatırını sual ederim. Nasısın iyi misin, iyi olmanı cenabı Allah'tan niyaz ederim. Sen de bizi soracak olursan hamd olsun canımız sağ. Herkes gibi biz de ekmeğimizin peşindeyiz.

Bizim fiehriban'ın görümünden aldım adresini. fiehriban bizim konşu olur. Görümü bana senin gasteyi getirdi. Parnağını yalayı yalayı sayfaları çevirdi. Senin fotoğrafının olduğu yeri açtı. Aha bu fotoğraftaki karı Güzün abla dedi. Allah yüzünü hep güldürsün bir güzel gülmüşsün ki vallaha. Bunları kızına okut, burdakilere benzete benzete yazdır, derdini bir güzel anlat dedi.

Sevgili Güzin abla, ben 33 yaşında evli bir kadınım. İkisi kız, biri

oğlan üç çocuğum var. fiükür, çoluğumun çocuğumun sağlığı yerinde. Bizimki kavgada bıçaklanınca sakat kaldı, iki senedir çalışmıyor ya olsun, zararı yok, ben çalışıyorum. Aç, açık değiliz. Herkes kocasını, nişanlısını, oynaşını yazmış sana. Okurken gülesim geldi. Bizimkinden yanı bir şikayetim neyim yok benim. Beni dövmez, çoluğunu, çocuğunu sever, evini barkını bilir. Arada bir gider e, oncağız da olsun. Nere giderse gitsin akşam oldu mu çıkar evine gelir. Nere gittiğini sen anla, mektubu kıza yazdırıyorum. Camız nefsini tutar mı, yakaladığına çıkar. Erkek kısmının nefsi de aha işte o hesap. Fırsatını buldu mu sen götünü de yırtsan çıkar. Gençken kıskanırdım. Gebereçce bir iyice, bir babayiğitti ki bakan bir daha bakardı. Tokatlı bir adamın taksisinde şöförlük yaparken dul bir karıya alıştıydı. Eve iki üç günde bir gelirdi. Gündüz işte, gece orospunun yanında. Ben uykusuz düneksiz sabahlaraca bunun yolunu gözlüyorum, bu, orospuyu gezdiriyor. Bir gün bekle, beş gün bekle, yok. Allah'ın bildiğini kuldan mı saklayım, hırsımdan elini yüzünü cırmalıyordum. Boş durur mu, o da saçımı eline dolayıp odanın ortasında dolandırıyordu beni. O zaman çocuklar yoktu daha. Bağırtımıza konşular geliyordu da onlar ayırıyordu en sonu. Geçmiş gün, yedi mi, sekiz mi küçük altınım vardı düğünümde takılan. Onları alıp hocaya mı gitmedim, muska mı yazdırmadım, ne yapmadım ki... Bizimki kazandığını karıya, ben evdekini hocaya... Ne oldu, karı kendine daha çok yedirip içiren birini bulunca bizim herifin götüne tekmiği vurdu. Herif de kurtuldu, ben de... fiindiki aklım olsa... İşim yok da onu kıskanacağım. Zati akşama kadar canım çıkıyor, bir de onun keyfini yetiriyim! Benden istemesin de kimden isterse istesin. Canımdan usanmışım, ekmek kavgası karılığını unutturuyor adama.

Kız gülüyor. İnsan tanımadığına mektup yazar mıymış diyor. Bizimkini hapise koydukları zaman avukata da mektup yazıp arzuhalimi bildirdiydim. O zaman kendim yazdıydım. Yazı yazmayı

biliyorum, üçten ayrıldım. Kız çabuk çabuk yazıyor diye şindi ona yazdırıyorum. Kızım dörde gidiyor teyzesi. Allah canımı sağ korsa yavrularımı sonuna kadar okuturum. Avukatın kendisini hiç görmediydim ama köylümüz olur, bacılarını, eniştelerini, hepsini tanırım. Allah razı olsun, bizimkinin cezası azalsın diye çok uğraştıydı. Seni de iyi dediler. Herkesin derdine bir çare bulur dediler. Güzün abla, itin oluyum, benim derdime de bir çare bul. fiu benim sigortamı yaptırttır. Bizim teyze kızı, müfettişlere şikayet et diyor. Vay seni çekip çıkaranın! İnsan ekmek yediği kapıya namkörlük eder mi, ölsem gine gitmem şikayete. Onun derdi, beni işten attıracak. Kıskanç köpek, işimi kıskanıyor. Arada bir yanıma gelip çayımı içer. Her şeye bir şey söyler. Vay bu niye böyle, vay şu niye şöyle... Konuşurken herkes bana sen diye konuşuyormuş. fiuncağızı laf ediyor. İnsan arkadaşlarına, yakınına sen dermiş. Demek ki, bunlar beni kendilerine bir arkadaş gibi gördüler diyorum. Vallaha bak Güzün abla, daha işe başladığım gün herkes sen diye konuştu. Ne iyi bir şey. Beni önemsemiyorlarmış da ondan öyle ediyorlarmış. Bok yediğinden başı ağrıyor. Bir iş de sen bul da kendine siz deditttir. At buldu da, baytar arıyor. Lafın daha iyisini de biliyorum da sana ayıp olmasın diye demedim.

Gül gibi işim var Güzün abla. Kızın öğretmeninden Allah razı olsun, Allah tuttuğunu altın etsin. Öyle bunaldım, öyle daraldıydım ki... Kışın kömür bitince çocuklar soğuktan donayazdıydı. Bizimki hapiste mi, beni işten çıkarttılar mı, iş bulamıyom mu, neler neler... Gündelik bulsunlar diye konşuları tembihliyorum, o da yok. Bir kuruş desen para yok. Bir iki gün konşular verdi kömürü. Her gün her gün yüzü olmuyor insanın. Edemedim sokaktan topladım. Tahta kasa, karton, laylon ne varsa yığdım kömürlüğe, yaktım. En sonu da kömürlüğün kapısını yaktım. Ev sahibi görünce ağzıma sıçtı ya neydiyim... Gündeliğe giderken bir somya verdiydi çalıştığım karı. Evde somya var diye onu çatıya kaldırdıydım. Çatıdan indirip som-

yayı ev sahibine verdim, iki tahta çaktırır kapıyı yerine taktırırım dedim, fit olduk. Az mı perişanlık çektim Güzün abla. Kömürsüz kalınca çocukları yıkayamadım. Bitleneyazdılar gözüm kör olsun. Küçük tüpte su ısıtıp bir tas su döksem, ev soğuk. Hastalanırlar diye korkumdan on beş, yirmi gün yıkamadım çocukları. Saçlarından yağ damlayacaktı. Tuttum, kömürlüğün kapısını kırdım. Sobanın üstüne kazanı koydum, altını otladım. Gürül gürül bir yanıyor ki soyka. Ama kömür olmadı mı, odun hemen geçiyor. Evin içi tezden soğuyor. Somyanın üstüne yorganı attım. Bunları sırayla soyup teşte soktum. Görsen Güzün abla yıkanıp teştten çıkan yorganın altına girmek için somyanın üstüne bir hotluyor. Onlara oyun geliyor, gülüşüyolar. Kirliler birikti, temiz pırtı bulamıyorum ki yıkadığım yavrumun sırtına takıyım. Kirlileri yıkayıp kurutana kadar yorganın altından çıkmadılar. Allah yüzüme baktı da seçim zamanı beş torba kömür aldım. Aldım dediysem parasıynan sanma. Seçim otobüsü geldi mahalleye. Kapı kapı gezip oy istediler. Bizim kapıyı da çaldılar. Oyum size dedim, beş torba kömürü aldım. Ne oy verdim ne bir şey ettim. İnsan paraya mühtaç kaldı mı, yalancı da oluyor, kahpe de oluyor. Beş torba komür uçun bizi oyunçak edenlerin gotünü aha bu angaralı siksin. Gız, galemi attı elinden. İşallah yazımı okursun. Kufür yazılır mıymış mektuba diye bağa gızıyo. Gızım, Guzün ablaya kufür etmiyom diyom, bağa ne, ben yazmam diyo, çocuk işte... Yazımın gusuruna galma.

İş bulmak golay mı. Gundeliğe giderkene her gun her gun halı sil, cam sil... bel bıkın galmıyodu, canım çıkıyodu. fiehriban dedi ki, bu iş seni ıpratır dedi. Bi meslek oğren dedi. Gundelik zor dedi. Sikortan neyim olmaz gundelikte dedi. Böyük fabrikalara gir dedi. Allah razı ossun konfeksiyonda gucçük bir atölyede iş buldu. Burda işi oğren irelde böyük fabrikalarda golaygene iş bulursun dedi. Elişici olarak çalıştım. Oralarda da sikorta neyim yapmadılardı ama kimsenin guldüğü ettiği de yoğudu. Gidip geliyodum işime. İşler

duruluncu attılar bizi. Sikortan olmayıncı atıyolar. Bir sürü yere girdim çıktım. fiindiki işimde şurdan galk şuraya otur diyen yok, kotü söz söyleyen yok, namusuma goz goyan yok. Allah kotüye duş getirmesin. Ne yerler var Guzün abla. Atölyede çalışırkene oranın şefi varıdı. İlik-düğme mekinasını oturuyum da işi oğreniyim, mayışım artsın dediydim şefe. Ne dedi, biliyon mu, bi kere verirsen oğretirim dedi. Bizimki duysa gatil olurdu. Firar eder, gider geberdirdi iti, ölenece de hapisten çıkamazdı. Duyurur muyum. Parası az, işi ağır, daha gitmem dediydim, çıktıydım ordan. Burda garılar, gızlar gotünü bile açsa kimse dönüp bakmıyo.

Zabah on buçukta işe varıyom. Kimse gelmeden masaların tozunu alıyom, kullükleri, masaların altındaki çöp gutularını boşaltıyom. Mekina dutup yerleri süpürüyom. Gazana suyu dolduruyom, altını yakıyom. Sekreter işe benden önce varıyo. Gucçük demliğinen çayı demliyo. Onun demlediği çayınan sigaramı içiyom, on dakka bi soluklanıyom. Gofaya suyu dolduruyom, yerleri viladaynan guş gibi paspaslıyom. Akşamdan galan bardakları yıkıyom, tüfaleti temizliyom. Teyze gızının burnunu sokmadığı yer mi var. Tüfalete de laf söylüyo. Girinci soluk alamıyomuş. Südük kokuyomuş. Tüfalet südük kokmaz mı gurban oluyum. İşeyen şifona bassa kokmaz diyo. Yazı yazsınlar, assınlar duvara diyo. Temiz dutsunlar diyo. Tüfaleti onlar temiz dutacağsa beni niye çalıştırsınlar. Gendini de bir gor Guzün abla, ne deyim sağa, altına sıçıyo üstüne oturuyo derler ya, aha eyle. İki yünü hak edememiş, evini böcük sarmış haberi yok. Gittim de ben pakladım yününü. Anası buna yün döşşek salmış koyden. Daha geldiği gibi duruyo. Ne bi gapıya atıp havalandırmış, ne yumuş, ne çırpmış. Evinin balkonu da var oysam ki. Yünü gorsen, gırpık gırpık olmuş, guve gırpmış un etmiş. Gendi şeherde büyüdü, koyün işinden bilmiyo. Ne pis bi şeymiş bu yün, diyo. Galdırıp atacağmış. Yün atılır mı gı. Senin gibi garının içine sıçalar. Becerleyemiyom demiyo da... Zahmetlidir yüne bakmak.

Köy yerinde daha bi zahmetlidir. Çakıldaklı olur. Yünü ziyan etmeden çakıldakları yolacan. Malların duz yaladığı böyük daşlar olur, duz daşı derik biz. Pınarın yanında olur. Yünü o daşın üstüne goyup tokacınan düve düve yıkarıdık koyde. Tokacı yedikçe bi kopürür ki... Burda tokacı, daşı nerden bulacan. Çamaşır ilacı atıp teştin içinde yıkıyok. Ben bi yıkarım ki, tertemiz ederim. Yünü akşamdan suya ıslarım. Zabah erden galkarım. Yünü dutam dutam teştin içine atarım. Üstüne çıkar, bi güzel çığnarım. Sarıgene bi su akar. Çok kirliyse iki kere ilaçlı su yaparım. Eyice bi durularım. Çuvallara doldurup suyu süzülenece baklerim. Dışarıya, guneş gören yere çulu atarım. Yünü üstüne sererim. Keçeleşen gısımları elimle tek tek diderim. Diderkene daş, tiken, kene, ne varısa çekip çekip ayıklarım. Adamın barmaklarında derman galmaz. Çıbığı elime alırım, her bi dutamı silke silke çırparım. Tam kurumadan çırpmaya başlayacan ki birbirini bıraksın, pambuk gibi gabarsın. Hepten gururssa açılmaz, yaşıken çırpılmaz, tam gıvamında çırpacan. Çırptığını guneşe bi daha serecen. Arada bir, havalandıra havalandıra ters yüz edecen. Eyice gurudu mu, şilteye doldururum. Topaklanmasın diye her tarafa dartılı dağıtırım. Galıp gibi durur. Bozulmasın deyi kopüleyecen. Ben bi kopülerim ki gonşular havaslanır, döşşeklerini bağa kopületirler. Nazımın geçtiğine dakılırım, ellerim su topladı gotverenler derim, gabardanaca canım çıktı, herifinizinen guleş dutup da tezden yassılamayın döşşeği derim. Gulüşürük. El, ayak galmaz adamda. O gader zahmetlidir. Yün döşşekte yatan ne lomatizma olur, ne bi şey. Ipısıcak dutar adamı. Yün gibisi var mı. Böcükleniyomuş... Bakmayı bilmezsen helbet böcüklenir. Gendine de dedim, başına gaktım valla. İki goşam yüne bakamadın, böcüklendirdin de şindi buranın tüfaletine mi laf söylüyon dedim. Gulüyo. Ağzıma geleni söylüyom, itin gotüne sokuyom, laftan almıyo, arsız. Okul okudu Guzün abla, daha bi işe girip de mismillah demedi. Kim dedi ziraatlik oku diye. Oğretmenlik okusaydı

da golaygene iş bulsaydı, yalan mıyım. Mühendislik diplomam var diyo. O diplomanın galın başı gotüne gide. Yok, biliyom ben onun derdini. Gendi okul bitirdi iş bulamıyo, ben çalışıyom ya, almıyo içi. Beni fitneyecek ki, gızıp ordakilerinen gavga ediyim, onlar da beni işten çıkarsın. Laf lafı açıyo, dediğimi de unuduyom. Tüfaleti temizliyom Guzün abla. Deliğin gıyısında bok galdı mı zor çıkıyo, çamaşır suyu doküyom, bi de fırçaynan eyice bastıra bastıra sürdüm mü tezden çıkıyo. Yüz yıkama yerini temizliyom. Orası çok pislenmiyo. Gurumuş sumüklere iki fırça sürdün mü akıp gediyo. Gazanın suyu gaynayana gadar tüfaletteki işimi bitiriyom. Oğretmenler gelmeye başlayıncı ben de çay vermeye başlıyom. Akşam yediyece çalışıyom. Çok irahatım.

Bu işi bağa benim gızın oğretmeni buldu. Konfeksiyonda iş bulamayıncı yeniden gundeliğe başladıydım. Gızın oğretmeninin evine de gidiyodum. Bizim sandıkaya çaycı alınacak, çalışın mı dedi. Çalışmam mı dedim. Aldı beni gotürdü. Başkan dedi ki, mayışın üç yüz elli milyon olacak dedi. Cumartesi gunleri çalışırsın dedi. Sikortanı yapmak uçun uğraşıyoz. Seni sikortalı çalıştırmak uçun yazı gonderdik ama daha bi haber gelmedi dedi. Benim çalıştığım yere şube diyolar. Bi de esas yeri varımış. Oraya da genel merkez diyolar. Oranın da başkanları neyi varımış. Yazıyı oraya gondermişler. Sandıkanın gendine gore düzük mü tüzük mü, ne soykaysa, eyle bi şeyi varımış. Orda eyle yazıyomuş. Bizim buraya gayıtlı olanların sayısı çoğalıncı beni sikortalı yapacağlarımış. Her gece dua ediyom. Allahım, yavrularımın yüzüne bak, diyom, ne gadar oğretmen varısa hepisi sandıkaya gayıt ossun diyom. Bizim teyze gızı haber ağnamıyo, düzüğe niye yazmışlar diyo. Ben ne biliyim niye yazmışlar. Burası oraya yazı gondersin diyo. Anam babam diyom, yazı gondere gondere şubede kaat galmadı diyom. Başlıyo beni fitnemeye. Sen sekiz saat burda duruyon, Herkeşin çayını veriyon, pis bardakları eline alıyon... Orda oğretmenlerden birini gula-

ğını gurtlarkene gormüş, ona gafayı daktı. Gız anam, diyom, her yer aynı diyom. Her yer başka, bura başka diyo. Burası sandıka diyo. Sandıkada beyle yapılır mı diyo. Bu sandıkalar boşuna gurulmuş diyo. Sandıkaya laf söyletir miyim, eşşek miyim. Ben bilmiyom mu sandıkanın niye gurulduğunu. Bakma sen, okul okuyamadım amma fırsatım olaydı en böyüklerini okurdum, toktur olurdum Guzün abla. Gafadan bi hesap yaparım herkeşin ağzı açık galır. Benim gafam her şeye çalışır, yeter ki anlatan ossun. Dedim ki, sandıkanın bokunu yeme dedim. Yörütmedekiler sikortamı yapıtmıyo dedim. Senin yüne bakmayı becerleyemediğin gibi yörütmedekiler de sandıkayı becerleyemiyo dedim. Helbet bunları da bi tokaçlayan olur dedim. İyi dememiş miyim.

Sandıka dedikleri oğretmenlerin gidip geldiği bi yer. Oğretmenler gurmuş. Toplaşıp yürüyolar. Garı, gız, hepisi ha! Evvelden ossa gınardım, garı başıynan her yere girip çıkıyolar deyi. Gayrı biliyom ne uçun eyle ettiklerini. Elleme etsinler, eyi ediyolar. Oğretmenler toplaşıp yörüdüler mi ödüm gımıl gımıl ediyo. Televizyon her zaman gorsetmiyo, anca gavga neyim çıkacakta... Biz balkondan bakıyoz. Bi polis birikiyo Guzün abla, bi polis birikiyo, ben deyim üç yüz, sen de beş yüz. Bi de tuhap giyiniyolar adam gorkuyo. Gafaları, gozleri gorünmüyo. Dirsekleri, dizleri, döşleri gabuk gibi bi şeyinen sarılı. Garafatmalar gibi bi dağılıyolar yollara. Her tarafı dutuyolar. Ellerindeki dabancaları, tüfakleri gorsen sinema oynuyo zanneden. Allah gorsetmesin yanlışlığınan bi ataş alsa da birine dek gelse kim vurduya gider valla. Oğretmenlerin elinde de bi tek yazılı gartonlar var. Gençler toplaşdı mı yerden daş muş topluyolar a daşınan olacak iş değel. Polisin elinde dabança var dabança.

O yana goşturuyolar, bu yana goşturuyolar, gorsen yüreğin acır. Sandıkaları uçun garınça gibi çalışıyolar. Gendini incitmeyen de var. Sandıkaya geliyolar, akşamaca çay içiyolar. Onlardan gıcık alıyom. Her şeye bi gusur buluyolar, eskiyi emsal getiriyolar. Eskiden

şeyleydi, eskiden beyleydi... Geçen mintig yaptılar. Goşturan goşturdu, ötağler çay höpürdetti. Mintiğe anca gendilerini götürdüler. Geri gelinci de birbirlerine laflıyolar, galabalık olmadı, eskiden şeyle galabalık olurudu, beyle adam birikiridi deyi. fiikaat babam şikaat... Herkeş ne bilsin mintig olduğunu. Sen duydun mu? Ben orda çalışmasam duymazıdım. Misal bizim mahlede kimse bilmez. Gidiyim ben mi haber ağnadıyım. Bağa ne ilişik. Ben ne biliyom ki ne deyim. Akşamaca kaste okuyon, her şeyi oğreniyon. Gaç gişi istiyosan o gadar adamın gapısını çal, gonuş, danış, dut, getir, dağil mi. Kimsenin gapısına gidip haber ağnatma, mintig az oldu de mintiği de bağenme, eşşeğen siki!

Gurban olduğum Guzün abla, gafanı şişirdim, biliyom. Yörütme dedikleri esas yere bi mektup salarsan daha seni irahatsız etmem. De ki Gader'in yavrularının bi guvengesi olmasın mı de, hasta oluncu sikortaya bi ilaç yazdıramasın mı de, onların da dutunacak bi dalı olmasın mı de. Sandıkayı bizim teyze gızının döşşağne döndürmesinler. Vallaha otobüste neyim gidip gelirkene kiminen laflasam, herkeş bağa gulüyo. İşe gidip gelirkene otobüste şordan burdan laflıyoz. Laf benim çalıştığım yere geldi mi, ilkin, oh, eyi, irahatsındır diyolar. Heye, irahatım şükur diyom. Sikortamı soruyalar. Sikortam yok dedim mi bunları alıyo bi gulme. Gasıklarını duta duta, gafalarını geriye ata ata, ellerini silke silke Guzün abla, gorsen bi gulüyolar hırsımdan çatlamaya geliyom. Bağa gulen benden beter ossun. Uyku dünek galmadı. Tuhap tuhap düşler gorüyom. Geçen, genel merkez dedikleri yerin adamları girdi düşüme. Bizim oraya gelmişler. Tüfaletin gapısının önüne durmuşlar. Elleri gasıklarında gıvrım gıvrım gıvranıyolar, iki buklüm olmuş depiniyolar. Ben de irelde bi yerde durmuşum onlara bakıyom. Yalvarıyolar, diyolar ki, etme n'olur aç şu tüfaletin gapısını sıkıştık, altımıza mı sıçak. Tüfaletin gapısını kitleyip anahtarı elime almışsım. Anahtarı elimde sımsıkı dutuyom. Yok, diyom, mümkünü yok. Çayın suyu gayna-

madan tüfalete girmek yok! Amanın bi çığrışıyolar, amanın bi ağlaşıyolar... Anahtarı almak uçun üstüme atılanıyolar. Uyandım ki avucum sımsıkı yumulu. Govdem terin suyun içinde galmış. Hayırdır işallah dedim. Sağa zahmet bu düşümü de bi hayra yor. Zarfın üstüne adiresimi yazarım. Gurban oluyum yörütmeye mektup salmayı unutma. Sikortamı yapıttıranaca yakalarını bırakma. Pul parasını neyi salarım ben. İpini gendim alır, sağa nakışlı çorap örer salarım. Başını ağrıttım, gusuruma galma. Ellerinden öperim.

Rumuz

Gadersiz Gader

Sıkıntı

Bana bir haller oldu. Bir huzursuzluk, bir sinir... Günlerdir dışarı çıkmıyorum; canım istemiyor. Saçımı bile taramıyorum. İşsizliğin, belirsizliğin verdiği bir.... bir şey işte. Bütün gün pijamalarımla dolaşıyor, bol bol çay içiyor, biraz kitap okuyor, koltuğa uzanıp saçma sapan şeyler düşünüyorum.

Alışkanlık, iyiyim diyorum nasılsın diye soranlara. Keyifli keyifli konuşsam da ablam anlıyor iyi olmadığımı. Telefon açtığında sesimi beğenmezse balkona çıkmamı, derin derin nefes almamı, taaa uzaklara bakmamı tembihliyor.

İş aramıyorum. Kabara kabara oranın ne kadar ciddi bir işletme olduğunu anlatacaklar. Kaşlarını çatacak, o çatık kaşlardan birini biraz yukarı kaldırıp daha önce çalıştığım yerleri soracaklar. Sanki

lütufta bulunurmuş gibi, üstüne basa basa, sigortamı yatıracaklarını söyleyecekler, belli belirsiz gülümseyerek düşündükleri ücreti açıklayacaklar, ama ondan önce, ülkemizde yaşanan krizden, krizin kendilerini ne kadar etkilediğinden söz edecekler. Ben de görücüye çıkmış kız gibi hünerlerimi sayıp dökeceğim. İşçinin sigorta primini yatırmak işverenin yasal zorunluluğudur diyemeyeceğim. Ücreti az bulsam da daha fazlasını vermeyeceklerini bildiğim için sesimi çıkarmayacağım. Daha işe başladığım ilk gün patronun dalaverelerı yüzünden elektrik çarpmasına benzer ani kasılmalarla yine titreme nöbetleri geçireceğim. Konuşulmadığı halde, nasıl olduğunu anlamadan, çay ve temizlik işlerinden ben sorumlu olacağım. İşimin az olduğu günlerde patronun kredi kartı borcu, telefon faturaları vs. işleri için şuraya buraya gönderileceğim. Bütün işleri bana yaptırmayı amaç edindiklerinden başka işçi almayı akıllarından bile geçirmeyecekler. En ufak bir karşı çıkışta dışarıdaki işsiz sayısı hakkında bilgilendirilecek, kapının yerini öğreneceğim. Balkona çıkıp derin derin nefes almak da işe yaramayacak...

Erteliyorum.

Geçen akşam arkadaşım telefon etti. Beni evine çağırdı. Gelirim, dedim. Günlerden beri ilk kez dışarı çıktım. Kelepir'den dergiyi alıp Batıkent'e gitmek üzere metroya bindim. Dergiye metroda şöyle bir göz attım. Öykümü okudum. Değişiklik vardı birkaç yerinde, onlara baktım. "On üç yaşında ya var ya yok," demiştim. 'On üç'ün yanına 'on dört' eklenmiş, 'ya'larım alınmış, 'ya'larım niye alınmış ki acep? "Gözünden sakındığın evladına itin biri tutsun..." demiştim. 'İt' unutulmuş sanırım. 'Evladına'nın 'a'sı da 'ı' olmuş. Noktalı yeri okuyucu tamamlayacak. Burayı okuyucu nasıl tamamlayacak? Evladını tecavüz etsin, saldırsın, göz koysun olmaz. Evladını...

Camdan dışarıya baktım. Batıkent yazısını gördüm. Kapılar

kapanacak diye panikledim çabucak indim metrodan. Dışarısı hiç tanıdık gelmedi. İndiğim yer Ostim'miş. Tekrar bindim metroya. Hiç kızmadım kendime. Olur böyle şeyler.

Arkadaşım geciktiğim için kızdı bana. Kelepir'e uğradığımı, bir de yanlışlıkla Ostim'de indiğimi söyledim. "Vay salak vay!" dedi. "Koskoca Ostim yazısını görmedin mi? Sen duvara değil, tavana asılı tabelaya bakmışsın."

Bundan birkaç yıl önce bir kitabevinde birlikte çalışmıştık. Lafını esirgemeyen, inatçı, koca memeli, ağzı bozuk bir hatun.

Kocası evde değildi. İşten geç geliyor, yorgun olduğu için pek oturmuyor bizimle. Biraz hoşbeş edip hemen yatıyor. Sağ olsun, bizi rahatsız etmiyor. Sulusundan midemiz bulandığı için susuz rakı içtik yemekte. Evlilikten söz ettik. Kocasını çekiştirdi biraz. Kocasını çok sevdiğini, ama erken evlenmekle hata ettiğini söyledi. Kilolarından, evin ısınma sorunundan, ablasının dengesizliklerinden, eski patronunun ne kadar adi olduğundan, perdelerin kirinden söz etti. Ben de, içimin çok sıkıldığını, kısa bir zaman için Ankara'dan gitmem gerektiğini, yoksa kendimi metronun altına atacağımı söyledim. "Senin canın koca istiyor hayatım, bul bi tane," dedi. Hemen arkasından "Aman, aklın varsa evlenme!" diye uyardı beni. Bulaşıkları yıkadık. Çay koyduk.

Öykümü okudu. Bitirdikten sonra "Eee," dedi. "Bu kadar mı?" "Bu kadar," dedim. "Yarıda kesilmiş gibi geldi bana," dedi. Pek beğenmedi öykümü. Birkaç yorum daha yaptı. Başka bir öykü okudu noktalama işaretlerini iplemeden. Kızdım, dergiyi aldım, ben okudum. "Sanki sen çok güzel okuyorsun," dedi. Güldük. "Ne biçim öykü bu!" dedi. Onu da beğenmedi.

"Ben de bir öykü yazmıştım," dedi. "Köy hayatını anlatan bir öykü. Kadınların çeşme başındaki konuşmalarını, kavgalarını, doğayı anlatmıştım. Öykümün kahramanı kör bir kızdı; kör olduğu

için dünyaya küsen, hayattan zevk almayan bir kız. Yaşamak istemiyor, dünyanın güzelliklerini; koyunları, kuzuları, çayırları, çimenleri, olukları, pınarları, dağları, ovaları ben niye göremiyorum diye isyan ediyor. Bir gün bir çobanla karşılaşıyor, ona âşık oluyor. Çobanın aşkı hayata yeniden bağlıyor onu. Öyle güzeldi ki, vallaha bak!" dedi. Kocasına okumuş. Saçma sapan şeyler yazacağına bir iş bul da çalış demiş kocası. "Ay nasıl gücüme gitti. Lanet olsun dedim, yırttım attım yazdıklarımı," dedi. "İyi halt ettin," dedim.

Çay demledik yeniden. En kısa zamanda işe girmemiz gerektiğini söyledi. Kitabevlerinde tanıdığımız çocuklara haber vereceğiz, iş baksınlar bize. Pek umudumuz yok ama...

Sigara dumanı çekilsin diye camı açtık. Kar yağıyordu. Pencereden bakarak içtik çayımızı. "Gel aman, dikile dikile belimiz ağrıdı, oturalım," dedi. Ama ben dışarıyı seyretmek istiyordum! "Seyrettin işte, bokunu çıkarma. Camın önü soğuk, hasta olursun," dedi. Kahve yaptı getirdi. Konuştuk şurdan burdan.

Yattığımızda saat sabahın beşiydi. Yatmaya giderken, "Kocacığım yatağımızı sıcacık etmiştir. Girer, sarılırım kıçından. Sen de yastıklara sarıl," dedi pis pis sırıtarak. Arkasından terlik fırlattım.

Hiç uykum yoktu. Yatağın içine bağdaş kurup oturdum, yastığımı dizlerime yaslayıp dergideki öyküleri okudum.

Senem

10 Kasım 2001

Canımdan çok sevdiğim arkadaşım Mehtap. Bu defteri bana hediye ettiğin için çok mutlu oldum seni hayatım boyunca seveceğim ve kalbin kadar temiz bu defteri ömrümün sonuna kadar saklayacağım. Seni canından çok seven arkadaşın Senem.

10 Kasım 2001

Canımdan çok sevdiğim Atatürk. Sen öldüğün için çok üzgünüm keşke hiç ölmeseydin hep yaşasaydın ve biz çocuklar mutlu olsaydık. Biz senin sayende yaşıyoruz Atam. Sen olmasaydın vata-

nımız düşmanların elinde kalacaktı ve biz çok mutsuz olacaktık. Sen her şeyi yeniden yaptın. Bizi düşmanlardan kurtardın fabrikalar açtın okullar açtın okuma yazma öğrenmemiz için. Bize türk alfabesini öğrettin. Seni çok seviyoruz. Sen rahat uyu biz hep çalışacağız ve senin istediğin gibi olacağız. Atatürküm bu gün benim doğum günüm olduğu için çok mutluydum ama keşke sende yaşasaydın ve bizi görseydin.

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;

Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.

O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;

O benimdir, o benim milletimindir ancak.

10 Kasım 2001

Bugün okuldan gelirken Sırık Ali abigilin evinin önündeki kuyuya taş attık. Mehtap üç tane attı. Ben iki tane attım. Sırık Ali Abinin babası bizi kovalamasaydı bir tane daha atacaktım dileklerim kabul olacaktı. Mehtabınkiler kabul olacak. Sularınız akmayıncı koşa koşa gelip su çekmeyi bilirsiniz ebesine daldığımın sıpaları dedi. Arkamızdan taş attı ama değmedi. Oh.

10 Kasım 2001

Annem önlüğümü yıkarken önlük kendisinden yırtılmış. Sevim ablanın kızının kini istedi annem. Eskisi hiç güzel değildi. Zaten altını katladı. Seneyede giyerim.

10 Kasım 2001

Aygül abla ağlamaktan kıpkırmızı olmuş nasıl. Başvurma zamanını geçirmiş. Ünversete sınavına girmiyormuş. 20 milyon liraymış. Babası veremez çünkü. İnşallah babam biriktirir ben büyene kadar.

Aygül abla okulda en çalışkan. Öğretmeni ben veririm demiş. Babası hepmi sen verecen demiş. İşe girip çalışır bari.

11 Kasım 2001

Keşke mehtapla aynı sınıfta olsaydık.

12 Kasım 2001

Andımızı okuyan kız hiç güzel okuyamıyor. Beni çıkarsalar sesim ta bizim mahalleden duyulur vallaha. Okuldan gelirken Mehtapla beraber bir okuyoruzki ne güzel.

13 Kasım 2001

Ramazan çok salak. Okula giderken yola işiyor. Ayıp bir şey. Mehtapla biz hiç bakmadık. Erkek olsaydınız sizde yürürken işerdiniz dedi. Sanki biz işemek istiyoruz.

13 Kasım 2001

Öğretmen bugün ayakkabı numaramı sordu. Ben bilemedim. Ayakkabıların altında yazıyormuş. Baktım benimki silinmiş. Figenin ayakkabısını giydim oldu. Figen 27 numara giyiyormuş. Babam hiç bakmaz altına deneye deneye giydirir biraz büyüğünü alır. Seneye olsun diye.

14 Kasım 2001

Mehtapla küstük. Artık ömrümün sonuna kadar konuşmam. Düşünce güldün dedi iki gözüm önüme aksınki gülmedim. Ama o inanmıyor. Bana inanmayan bir arkadaşla arkadaş olmam. Gitti hemen Kezbanın yanında yürüdü. Babam bana palto alacak. Paramı alınca alırım kızım dedi. Hiç aklımdan çıkmıyorsun bu soğukta dedi.

15 Kasım 2001

Mehtapla barıştık. Tenefüste mandalina getirdi. Dizi kabuk bağlamış. Topallayarak yürüdü okuldan gelirken. Bende topalladım gülmekten öldük.

16 Kasım 2001

Babamı işten attılar. Babam çok üzüldü. Allahım kurban olduğum allahım babamı işe geri soktur.

17 Kasım 2001

Bazı günler babalarda ağlayabilir.

18 Kasım 2001

Babam anneme bir tokat attıki. Annem kaçamadı dolapla masanın arasına sıkıştı keşke görmeseydim. Tülbenti düştü saçları gözünün önüne geldi. İki elini yüzüne kapattı. Ağladı. Babamda dışarı gitti.

23 Kasım 2001

Öğretmenim yanıma gelip saçımı sevdi. Elimden tutup beni masasına götürdü. Beni çok seviyor. Önce ben anlatmayacaktım. Annem öyle şeyleri sevmez diye. Anlatınca dediki bazen büyüklerin kavga etmesi olabilir dedi. Sen üzülme onlar hemen barışır dedi. Anneni sevmediğinden değil dedi. Canı sıkıldığı için. Annemin bir suçu varmı sanki o mu dedi patrona işten atsın diye. Öğretmenimin babasıda annesine vurmuş küçükken. Sen derslerini çalış benim güzel kızım dedi. Ben annem gibi seviyorum öğretmenimi. Çok güzel kokusu var. Bazen sınıfta sıkınıyor.

23 Kasım 2001

Öğretmen bugün bize çok güzel konuştu. Öğretmenler gününde sakın bana hediye almayın dedi. Anlı terlediği için en büyük hediye bizim iyi bir öğrenci olmamız. Bizim için çok yoruluyor. Sesi kısılıyor. Bize her şeyi öğretiyor. Biz iyi bir insanlar olacağız. Hakkınızı almak için öğrenmeniz lazım dedi. Bizim sınıfta 53 kişi olduğu için bize iyi ders anlatamıyormuş. Özel okulda okuyanlar çok para veriyormuş. Bizdende istiyorlar ama öğretmenimiz getirmemizi istemiyor. Zaten getiremeyiz. Bazen sıkıştırıyor 7. ci sınfların öğretmeni biz ağlıyorduk önceden şimdi biz çocuğuz çalışmıyoruz bizden para isteyemezsiniz dedik bize bunu söylerseniz suç olur dedik. Öğretmenimiz ezberletti. Annemgilede ezberletti. Onlar utanıyor ama söyleyince öğretmen hiç sesini çıkaramıyormuş. Biz ona hediye alacağımız yerde o bize hediye aldı. Sınıftaki çalışkan öğrencilere aldım dedi. Ben biliyorum. Ayakkabısı olmayanlara aldı. Ama biz utanmayalım diye. Öyle söylüyor. Ben zaten hiç utanmıyorum. Babamın parası bu kadara yetiyor. Ayıp birşey değildir fakir olmak. Annem tertemiz giydiriyor beni. Öğretmenimde söyledi. Benim botumun rengi siyah. Kar yağınca giyiniliyo.

25 Kasım 2001

Öğretmen mani istedi. Ev ödevi olarak anneme sordum.

At olurda tepmezmi
Yar olurda öpmezmi
Yarin öptüğü yerde
Mor menevşe bitmez mi
Bahçede barsız adam
Ayvada narsız adam
Kalaysız kaba benzer

Dünyada yarsız adam

Annem daha birsürü biliyor ama öğretmen bir tane istediği için ben öbürünü götüreceğim. Öğretmen terbiyesiz mani getirmeyin der belki. Buraya yazabilirim çünkü bu benim defterim olduğu için.

26 Kasım 2001

Haberleri dinlerken babam çok sinirleniyor. Küfür ediyor. Bugün böyle diyorlar yarin geri kıvırıyorlar dedi. Senin gibi milliyetçinin milliyetçiliğini sikiyim dedi. Annem dürttüde. Sonra Memleketi satıyorlar dedi. Babam çok haklı bir insan. Atatürk bunun içinmi düşmanı yurdumuzdan kovmuştu.

27 Kasım 2001

Ufacık mermer taşı

İçinde beyler aşı

Pişirirsen aş olur

Pişirmezsen kuş olur

Anneme sordum bilemedi. Yumurta.

27 Kasım 2001

Öyle hikaye anlatmak değil dedi babam. Ya varsın ya yoksun kardeşim dedi. Memet amcaya. Bunlar adi adamlar dedi. Poliste getirtir dayakta attırır dedi. Daha kime güveniyorsun dedi. Annem çamaşır yıkadı çorbayı ben karıştırdım. Artık büyüdün dedi. Üçüncü sınıfa gidince dahada büyürüm.

28 Kasım 2001

Babamın patronu aslında öyle zenginmişki. Her şeyi varmış her-

şeyi. Babamın parasını vermiyor. Ne hakkı olabilir. Veremezlik yapamaz. Babam alır parasını. Canım babam.

29 Kasım 2001

Babam arkadaşlarıyla beraber işyerinin önünde gıreve gitmişler.

Tek babamgil değil. Başkalarıda gelmiş. Babamın arkadaşı konuşunca hepsi alkışlamış. Babam bizim öğretmeni de görmüş. Okulda kimseye söyleme başına bir iş gelmesin dedi babam. Söylermiyim hiç canım öğretmenim. Yarinde gidecekler annem bende gelirim dedi. Babam dediki herkesin karısının gelmesi lazım. Gasteci babamın yanına gidip soru sormuş. Gastede haber çıkmış. Babam bana okuttu. Sendikaya üye olduğumuz için atıldık. Sendika bize sahip çıkmadığı için patron istediğini yapıyor. Ama biz geri dönmek için ne gerekirse yapacağız. Babam artık bu gasteden okuyacak. Parası olmadığı zaman bile okuyacak. Ve iyi bir işçi olmak için küfür etmeyecek. Ağzından kaçırsa bile biz ona hatırlatırız. Anneme vurmayacak.

29 Kasım 2001

Babam dediki bu sene sınıfımı geçersem seneye kitaplarımın hepsini babam alacak. Seneye resim çantasıda alacak. Annem bugün çörek yaptı. Köyden ebemgil un gönderdi. Bulgur, yoğurt, düğcek, tarhana, yarmada göndermişler. Çörekten Mehtabada götürürüm.

30 Kasım 2001

Babamın kafasını yarmışlar. Allah belanızı versin sizin gibi. Her şeyi yiyorlar ve bizi kandırmak isteyip her şeyimiz yok kırizdeyiz diyorlar. Babam annem ben hepimiz yarin gıreve gideceğiz. Herkes

gelecek oraya herkes gelince o zaman onların ödü kopacak. Çok kalabalık olunca bütün her yer dolunca hiçbir şey yapamayıp korkacaklar. Bu patronlar bizimle başgelemeyecek. Çünkü herkes çok sinirlendi. Çünkü babam oralarda sabahtan akşama kadar hep çalışıp bizi geçindirmeye çalışıyor ve ev kirasını ödüyor. Biz çok namusluyuz. Kimsenin hırsızlığını yapmayız aç olsak bile. Canım babam sana kurban olurum. Yarin oraya kar yağar belki. Botlarımı giyerim. Oraya gasteci gelince herkesi görür. Ayağıma bakınca botlarımı görür negüzelmiş cırcırlarıda var der resimimizi çeker.

Fidan

"Korkma yenge, ben biliyorum," dedi Haydar, kapıdan çıkarken. "Ağabeyin geleydi..." dedi Fidan. "Bir saat bile mi izin alamıyor..." Fidan da çıktı kapıdan. Başının örtüsünü düzeltmeye çalıştı, elini kımıldatamadı. Kaynanasının yanına yaklaşıp başını eğdi. Kadın kucağında tuttuğu torununu yere bıraktı. Gelinin örtüsünü bağladı. "Sabaha kadar uyuyamadın değil mi Fidanım?" dedi. "Sızısı durmadı ki hiç. Gözümü kırpmadım anne," dedi Fidan. Betonun üstünde oturan küçük kızı kaldırıp kucağına aldı kadın. Küçük kız yere inmek istedi. Ebesi onu bırakmayınca huysuzlandı. Kadının saçlarını yoldu, kafasına gözüne vurdu, avazı çıktığı kadar bağırdı ağladı, yine de indirmedi ebesi onu soğuk betona. "Yenge kaybolmayız. Ben biliyorum, Dışkapı otobüsüne bineceğiz," dedi Haydar,

donmuş su birikintisini topuğuyla kırarken. Fidan, dirseğiyle dürtüp Haydar'ı su birikintisinden uzaklaştırdı. Paçasına sıçrayan çamurlu suyu eliyle temizledi Haydar. "Anne geç kalırsak şekerli su yap da içir, kaşıkla içemez biberona koy," dedi Fidan, "Hadi allahaısmarladık." "Allah vere de yara tez iyileşe Fidanım. Allah işinizi rast getirsin," dedi kadın kapıyı kapatırken.

Konduların arasından hızlı hızlı yürüyüp caddeye çıktılar. Bayırı çıkıp yokuş aşağı yürüdüler. Bulundukları yerden durak gözüküyordu. "Kalabalık değil yenge, çok beklemeyiz," dedi Haydar gülerek. Fidan gözlerini yumdu, süzülüp düştü damlalar. Derin derin iç geçirdi. Sol eliyle kavradığı yanık elini göğüs hizasında tutuyor, bir eline bir ayağının altında uzanan buzlu yola bakarak yürüyordu. Hızlı hızlı soluyor, soluk alıp verdikçe buhar çıkıyordu ağızlarından. "Ağabeyin geleydi..." dedi. "Nasıl gidilir, nasıl gelinir... Biz ne bileceğiz..." Caddeye çıktılar.

'Türkiye'yi ayağa kaldıran muhteşem dans gösterisi' yazılı reklam panosunun önüne gelince birden durdu Fidan. Gözünü panodaki resme dikip, "Sigortan yok der de bakmazlarsa elime," dedi. "Bakmaz olurlar mı yenge," dedi Haydar. "Nasıl bakmıyorlar, bu yaraya bakılmaz mı?" "Gebeyken sancılanıp gittim de bakmadılardı," dedi Fidan. "Biz acile gideceğiz yenge. Nüfus cüzdanını bırakırız; öyle yapınca bakıyorlar. Aldın değil mi cüzdanı yanına?" "Yoo, almadım," dedi Fidan, "Alsa mıydım?" Haydar, "Sen ağır ağır yürü, ben alıp geleyim," dedi. "Sandığın içinde," diye seslendi Fidan. Eline baktı, 'bu yara üç ayda anca iyileşir. Hadi evin işine annem baktı; her gün beş tane bezi çıkıyor kızın, ben ne ederim?' diye düşündü, yeniden yaş boşandı gözlerinden. Haydar soluk soluğa koştu yetişti yengesine. Durağa gelince bekleşen kalabalığın biraz uzağında durdular. Haydar ellerini pantolonun cebine soktu. Isınmak için zıpladı. Yola baktı. "Bir kere daha gitmiştim ben..." dedi. "Yenge vallaha buluruz, korkma." Çok şeyi biliyorum, büyüdüm artık, der gibi bakıyordu yengesine.

Saat yedi buçuk olmuştu. Üç dakika içinde bir sürü insan birikmişti yola. Sıralanmamış, kaldırım boyunca öbek öbek rastgele dağılmışlardı. Asık suratlıydılar. Tanıdığı olanlar ısınmak için kol kola girip birbirine sokuluyor, bir başına olanlar soğuktan kasılmış, titreyerek, sabırsız gözlerle yola bakıyorlardı. Sabah ayazı ateş gibi değiyordu insana.

Sırtlarında okul çantalarıyla Haydar'ın yaşıtı iki kız geldi durağa. Hızlı hızlı, fısıl fısıl, kikir kikir konuşuyor, arada bir etraftakileri süzüyorlardı. Haydar zıplamayı bıraktı ama ağzını kapatmayı unuttu. Kendinden habersiz, gülerek bir yüzlerini, bir bacaklarını seyretti kızların. Kızlar yüzlerini öbür yana döndü. Haydar'ın cılız gövdesine baktı Fidan, soğuktan gevremiş kulaklarına, özenle taranmış saçlarına, tek yakası kazağın içinde kalmış sarı renkli gömleğine. Atkısız, gocuksuz, kırmızı burunlu Haydar'a baktı. Sağlam eliyle kaynının kazak içinde kalmış gömlek yakasını dışarı çıkardı. Kızların bulunduğu tarafa daha hiç bakmadı Haydar. "Aha! Bir otobüs geliyor!" dedi biri. Kalabalık, gelen otobüse doğru yürüdü. Fidan da yürüdü kalabalığın arkasından. "Yok," dedi, Haydar. "Bu oradan geçmez. Biz mavi olanına bineceğiz yenge." Fidan çenesini örtüsünden kurtarıp yanık elini yukarı kaldırdı, yanağına değdirdi. "Börtlendi..." dedi. "Yanıyor..." dedi. "Kemiğe işledi, çolak kalacağım!" dedi. Yaşla doldu kara gözleri. "Keşke sol elin yansaydı yenge," dedi Haydar. Fidan, yüzündeki yaşları silerken gülüverdi Haydar'ın sözüne. "Yok yenge," dedi Haydar. "Öyle değil, madem yanacaktı... Keşke hiç yanmasaydı..." Dişlerini kenetleyip o da güldü kendi söylediğine. Durağa yeni gelen orta yaşlı, gözlüklü kadın Fidan'ı uzun uzun süzdü. Fidan da kadını süzdü. 'Kocaman kadın saçını genç kız gibi at kuyruğu yapmış,' diye geçirdi içinden. Kadın Fidan'ın ciğer gibi kıpkırmızı olmuş eline baktı uzun uzun sonra ayakkabılarına dikti gözlerini; bordo renkli, topuklu yazlık ayakkabılarına. Fidan da kadının ayağındaki siyah botlara baktı. Ayakla-

rının üşüdüğünü duyumsadı sonra, bacaklarının, sırtının, kulaklarının, burnunun... Ama elinin acısı hepsinden ağır basıyordu; cayır cayır yanıyordu eli, zonkluyordu. Fidan'ın yüreği elinde atıyordu.

Orta yaşlı, gözlüklü kadının arkasında duran kambur, zayıf, çelimsiz genç, "Bizim Fiko at yarışlarında altılıyı tutturmuş," dedi sigarasını yakmaya çalışan arkadaşına. "İyi," dedi arkadaşı. "O, kahvede at yarışı oynarken karısı evi geçindirmek için orospuluk yapıyordu." "Yok ya, vay boynuzlu dümbük!" dedi beriki gözlerini iri iri açarak. Gözlüklü kadın iğrenç bir şeye bakıyormuş gibi yüzünü buruşturarak baktı gençlere, hemen uzaklaştı onların yanından.

Duraktan birkaç metre ötede karılmış kına yeşili renginde resmi bir araç, yolcusunu almak için kaldırıma yanaştı. Ayağının dibine koyduğu koca çuvalın ağzını sımsıkı kavramış kısa boylu, yaşlı bir kadın yüksek sesle söylendi: "Ne var sanki şu otobüs bizi de alsa. Bomboş gidiyor, gavur değiliz ya, biz de bu memleketin adamıyız. Buyduk soğuktan." Yaşlı kadının söylediklerine güldü duraktakiler. Kadın çuvalın ağzını bıraktı, kollarını çapraz yapıp ellerini koltuğunun altına yerleştirdi. "Onlarınki altından da bizimki tenekeden mi? Biz de can taşıyoruz. Gülün, sırtarın siz." Burnunu sümküren yaşlı bir adam, "Git söyle, belki alırlar. Laf!" dedi sinirli sinirli. "Bir benim söylememle olur mu?" dedi kadın, "Donduk bak, ayaklarımız buz kesti..."

Fidan az ötede duran güzel giyimli, uysal bakışlı kızın kolundaki bileziklere baktı. Saydı, beş tane burma, kalın kalın. Üstündeki her şeyin yeni oluşundan, duruşundan, etrafa bakışından kızın yeni gelin olduğunu anladı. Kasıntısına bakılırsa yanındaki kadın kaynanasıydı. "Keşke biraz diş macunu çalsaydık yenge," dedi Haydar. "Sızısını alırdı." "Soğuk sızısını alıyor," dedi Fidan, "Parmaklarım üşümese..." Fidan uysal bakışlı kıza baktı yeniden. Kendini düşündü. İlk zamanlar ne güzeldi her şey; oyun gibiydi. Akşam olmasını,

herkesin yatmasını beklerdi dört gözle. Odaya çekilip kocasıyla yalnız kalınca, koyun koyuna sarılıp yatınca bütün sıkıntılar biterdi. Dünya umurunda değildi Fidan'ın, sevdiğine varmıştı ya. Nazlanmak, kıskanmak, küsmek, barışmak... Küsmenin bile bir tadı vardı. Barışmak ne kolay, ne tadına doyulmazdı. Burma olmasa da Fidan'ın da vardı üç bileziği, iş yaparken şıngır şıngır sallanırdı. Bazen Fidan mahsus sallardı kolunu, bilezikler şıngırdasın diye. Kocası işsiz kalınca sattılar. Hiç üzülmedi Fidan, kocasının canı sağ olsun, bilezik alınır nasılsa. Kocası işe girdi girmeye de karınlarını doyurmaya bile yetmedi aldığı para. Sonra bebek oldu. Sonra yeniden işsiz kaldı kocası, huy değiştirdi, hemen sinirlenir oldu. Odalarına çekilip koyun koyuna yatmak da unutturmadı sıkıntıları. Sonra kavga başladı. Oysa severdi kocası Fidan'ı, çok severdi. Fidan'ın onu sevdiği gibi... Kavganın nedeni parasızlık, bunu iyice anladı Fidan. "Ben de çalışayım," dedi. "Kıza annen bakar," dedi. "Seni çalıştırmam!" dedi kocası. "Seni el kapılarında ezdirmem!" Sonra işte kırık saplı çaydanlık yaktı Fidan'ın elini. Uysal bakışlı kızın yanında duran iri göğüslü yaşlı kadın kıza sokulup bir şeyler söyledi. Kız, kolundaki bilezikleri çıkarıp kaynanasının çantasına koydu Fidan'a öfkeyle bakarak. Yokuşun başından mavi otobüs göründü. Gacur gucur sesler çıkararak geldi, Haydar'ın önünde durdu. Tıka basa doluydu. Yaka paça bir tarafta dört beş yolcu zorlukla indi otobüsten. Durakta bekleyen kalabalığın bir kısmı, önlerine yem atılmış tavuklar gibi, hızlı hızlı otobüsün kapısına koştu. Haydar önce yengesini bindirdi otobüse, arkasından kendi bindi. Otobüs geldiği gibi gacırdayarak ağır ağır uzaklaştı duraktan.

Gitmeden

Yaşam, geçiştirdiğin bir şey olacak, içinden geçtiğin;
geçtikçe geciktirdiğin; sonra da, geçip gitmesine
izin verdiğin bir şey...

Oruç Aruoba, De ki İşte

Bir ay sonra şehirden ayrılacaktım. Onun bu şehirde yaşadığını bilsem ve karşılaşıp tanışacağımı, tercih yaparken şehir dışını yazar mıydım hiç, bu şehri bırakır mıydım.

Güzel olduğunun farkındaydı, benim ona vurulduğumun da... Vurgun olmamdı onun hoşuna giden. Bana gülümseyerek bakması

bundandı. Biliyordum. Çok değil, iki sene sonra, öğrenciliği bittiğinde diz üstü etekler, renkli fularlar, ince çoraplar, topuklu pabuçlarla yürüyecekti, şimdi sırt çantasıyla paspal paspal dolaştığı kaldırımlarda. Babasının peşine takılacak, elinde hediye paketi, nüfuzlu bir tanıdıklarının ziyaretine gidecekti. Göstermelik birkaç sınava girecek, mülakattan sonra bir işe yerleştirilecekti. Dairedeki arkadaşlarıyla dolar günü yapacak, dolarlarını bankada tutacak, biri borç istediğinde vadesinden önce çekmeye kıyamayacak, beyaz eşya dükkânlarını gezip en son çıkan modellere bakacaktı. Fiyat farklarını titizlikle takip edecek, sıkı pazarlık yapacak, en hesaplısı hangisiyse onu alacak, yavaş yavaş çeyizini düzmeye başlayacaktı. Aldığı her eşyada, haklı olarak, TSE garantisi arayacaktı. Biliyordum. O, beyaz çarşaflara sevdalıydı, beyaz çarşaflara, aslından daha gösterişli duran yapma çiçeklere, parlaklığı koruyan temizlik malzemelerine, ding dong diye öten kapı ziline... Ah, evet, birini sevecekti kuşkusuz, uygun birini sevecekti, düzenli sakal tıraşı olan birini belki. Ona, geleneklere bağlı olduğunu söyleyecek, evlenmeden olmaz, diyecekti.

Evlendikten kısa bir süre sonra, geleneksel olmakla modern olmak arasında bocalayacak, modern olmakta karar kılacak; çağına ayak uydurmaya çalışacaktı. Modern olmanın gereklerini yerine getirmek için, işe, kayınvalidesinin yanında sigara içmekle başlayacaktı. Gelin-kaynana çekişmesini bir zamanlar kendisi de yaşasa da bugün, artık geleneksel olmakta karar kılmış ama nede karar kıldığının farkında bile olmayan kayınvalideyle anlaşamayacak, zaman zaman sinir krizi geçirecekti. Gazetelerin kadın eklerinde önerilen gece kremlerini kullanacak, yine bu eklerden öğrendiği diyetleri uygulayıp bir zayıflayacak, bir şişmanlayacaktı. Duygu Asena'nın kitaplarını okuyacak, okuyup okuyup kocasına sataşacaktı. Biliyordum. Bilmediğim, niye böyle birine deli olduğumdu. Sırılsıklam âşık olmaktan korktuğum için ondan uzak durmalıyım

diyor, ne var ki ona yakın olmak için bütün gün it gibi peşinde dolaşıyordum.

Gece gündüz onu düşünüyordum. Pürüzsüz, ışıl ışıl parlayan tenine, beline kadar inen sarı saçlarına çarpılmıştım. Sağ elinin parmaklarıyla saçlarını geriye doğru tarayışını, sigarasının külünü çırparken işaretparmağını yavaş yavaş, ahenkle sigarasına vuruşunu, öksürürken başını hafifçe yana çevirip elinin tersiyle ağzını kapatışını, hiçbir şey yapmadan öylece duruşunu seyrediyor; gözlerimi ondan ayıramıyordum. Biliyordu. Kendisini dinleyenlere bir şeyler anlatırken, arada bir, göz göze geliyorduk. Gözlerini gözlerimden yavaşça alıyor, etrafta dolaştırıp gülümseyerek yeniden gözlerime bırakıyordu. Anlattıkları umurumda değildi, yüzünün haritasını çıkarmaktı benim derdim. En çok bana baksın istiyordum. Saçlarını koklamak, etine dokunmak, ona sevda şiirleri okumak, onu fena çarpmak istiyordum. Çenesinde küçük, yuvarlak bir kırmızılık, bir iki gün sonra silinecek bir yara izi bırakmak istiyordum sakalımla. Anlattıklarını ne kadar önemsediğimi göstermek için, yanımızdakilere kahkahalar attıracak kadar abartılı tepkiler veriyordum. Duruma göre, anlattığı şey şaşılacak bir şeyse bir hayli şaşırıyor, gülüyor, üzülüyordum; bütün benliğimle buradayım, seninim diyordum.

Arkadaş grubunu çok seviyor, hemen hemen her akşam bu grupla geçiriyordu zamanını. Bir kez, kimseye duyurmadan, sinemaya gitmeyi teklif ettim. İnsan biriyle çıkmaya görsün, şehir küçülüveriyor adeta; ne kadar tanıdık, eş dost varsa, sanki sözleşmişsin gibi o gün mutlaka karşılaşıveriyorsun. Sinemanın kapısında onu beklerken, gruptan bir iki kişi çıkagelmişti yanıma, sonra da o. Çıkışta hep birlikte bir yerlerde çay içmeye gitmiştik. Onu görebilmek için gruba ben de katılıyor, onunla yalnız kalmak için herkesin eve dağılacağı saati bekliyor, beklerken geyik yapıyordum. Arkadaşlarıyla uzun uzun vedalaştıktan sonra otobüs durağına doğru yürür-

ken peşinden yetişiyor, onun gittiği tarafta bir işim olduğunu söylüyor, onunla durağa kadar yürüyordum. Yürürken, izlediğim ya da senaryosunu hemen oracıkta yazdığım bir filmi anlatıyor, filmin kadın kahramanına, "aşk koşulsuz bağlanmaktır"* dedirtiyordum. Bu tanıma burun kıvırıyordu. Ne istediğini biliyor, istediklerini elde etme konusunda kendine güveniyordu. Kahramanların çok mantıksız olduğunu söylüyor, falanın olması için filanın olması şart diyordu. O, aşkla sıkı bir pazarlığa girişmiş gereklilikleri sıralarken, ben onun gözlerindeki koyu yeşil gölgeleri seyrediyordum. Yalnız kaldığımız bu ender zamanlarda, durağa doğru yürürken, onu etkileyeceğim diye nerede ipe sapa gelmez laf varsa hepsini sıralıyor ve nihayet, ayrılırken yumuşacık, sıcacık, mis kokulu yanaklarını öpüyordum.

Bana saçlarını koklatmazdı ki... Niyetim bir an önce onu yatağa atmak değildi, onunla tek gece geçirmek istemiyordum, tabii ki bir tek geceye de razıydım ama ben, hüsrana uğrayacağını bildiğim, yine de dehşetle arzuladığım bir ilişki yaşamak istiyordum onunla. Neden hoşlanır, ne yer, ne içer, nasıl yaşar umurumda değildi. Ona gelince, o, saçlarını koklatacağı insanı tanımak isteyecekti. Birini sevdi mi, kimi sevdi, ne kadar sevdi, niye ayrıldı, ayrılınca ne yaptı, kadınlar hakkında ne bilir; nedir, necidir, aşk, evlilik, aile, sadakat hakkında ne düşünür... Net tanımlar, kesin yargılar isteyecekti ve bunların değişmez olmasını. Tanımlardan ve yargılardan emin olmak ne işe yarıyordu ki? İçtenlikle söylenen sözler günün birinde, karşı tarafın elinde işe yaramaz bir garanti belgesi oluyor ve karşı tarafa, ellerini beline koyup çok değiştin, böyle dememiştin, sen bir yalancısın deme hakkını veriyordu sadece.

fiehirden ayrılmama bir iki gün kalmıştı. Cesaretimi toplayamıyor, duygularımın karşılıksız olduğunu bildiğim için ona bir türlü açamıyordum içimi. Konuşup konuşmamakta kararsız kalıyor, vereceği yanıttan korkuyordum. En iyisi, sessizce çekip gitmek

diyordum. Gittiğim şehirde yanımda hep bir 'acaba'yla dolaşacaktım, belki bütün ömrümce... Tatillerde, arada bir geliş gidişlerde bölük pörçük bir şeyler yaşayamaz mıyım, diye düşünecektim. Hâlâ şansım var mı, yoksa sinekkaydı tıraşı olan biri çoktan kapmış mıdır onu, diye düşünecektim. Bir vadeli hesap da benim için açmaz mı, içinde benim için bir şeyler biriktirmez mi, kimselere vermeye kıyamadan üstüne bir şeyler eklemez mi, dört yıl sonra günü geldiğinde biriktirdiklerini sakladığı yerden çıkarmaz mı, diye düşünecektim. Dört yıl sonra... Geri döndüğümde yüreğimde bu delice çarpıntıyı bulabilecek miydim? İçim böylesine doluyken, dört yıl sonra...

Grup halinde geyik yaptığımız bir akşam, son akşam karar verdim, söyleyecektim. Herkesin okey oynayanları seyre daldığı bir sırada punduna getirip onu bir çayevine kaçırdım. Anlattım... Duyduklarından hoşnut, hayır, dedi. Liseli kızlar misali, ben seni bir arkadaş gibi seviyorum, dedi. Bu ne demekmiş, sormadım. Vedalaşırken o yumuşacık yanağını son kez öptüm ağzına yakın bir yerden. Tacize uğradım der gibi bakmıyordu gözleri, heyecanlı ya da şaşkın da değildi. Onun etkileneceği erkek modeli çok netti kafasında. Geri çekilip yüzünü seyrettim; her zamankinden daha güzeldi gözleri.

Eve doğru yürürken, dilimde bestesi bana ait bir şarkı, alaycı bakışlara aldırmadan şarkımı söyledim, ben seni bir arkadaş gibi... Akşamın keyfini çıkararak yürüdüm eve ve yavaş yavaş; valizimi hazırlamaya koyuldum.

Çerçeve

Aynı sokakları adımlayıp birlikte girdiler binanın giriş kapısından. Birlikte çıktılar merdiven basamaklarını. Daire kapısından birlikte geçtiler.

Kapıda kilit, girişte paspas yoktu. Duvarlarda çivi, kapılarda kir yoktu. Koltuk, halı, sehpa yoktu evde. Ayna, saksı, masa yoktu. Televizyon, perde, pencere, tencere yoktu. Bardak, kaşık, leğen, musluk, dolap, havlu, sabun yoktu. Ekmek yoktu evde. Makbuz, rehber, saat, takvim, telefon yoktu. Terlik, makas, ütü, fatura, avize yoktu. Toz yoktu evde. Tornavida, mangal, mum yoktu. Çekmece, çarşaf, soba, kömür, gaz, tuz, yağ yoktu. İs yoktu evde.

Odanın tam ortasındaydı karyola. Çok acıkmışlardı, çok da gecikmiş. Oyalanmadılar. Biri yattı, bacaklarını araladı; yaşamı

kucaklar gibi. Öteki onun üzerine uzandı; yaşama hükmeder gibi. Defalarca gıcırdadı karyola, bütün gecikmişliklere inat. Karyola her gıcırdadığında acemi melodiler yayıldı odaya. Hiç olmadıkları kadar var olduklarını duyumsadılar. Birinin adı Yar, ötekinin, Agyar.

Çivisiz duvarlarda çerçevesiz fotoğraflar belirdi kendiliğinden. Hızla kapanan bir kapı, karanlık bir oda, bir kilim deseni, bir masal, yere düşmüş bir karpuz dilimi, anne sesi, bir ataç, bir önlük yakası, apış arası avuçlanmış küçük bir çocuk, gökkuşağı, yolunmuş saç, çağla, damlaların tuzlu olduğunu keşfeden küçük kırmızı bir dil, gülümseme, akşam karanlığında bir duvar dibi, kahkaha, saç tokası, gazoz kapakları, yoklama fişi, taşla ezilmiş bir yüzük, bir çakmak, bir türkü, umursamaz bakışlar, terli bir el, korkak bir soru, puşt bir cevap, bir kuyu, bir yol, bir sokak, koku, yeşil, mavi... Fotoğrafların hemen yanına birkaç dize şiir ilişiverdi. Karyolanın her gıcırdayışında yeni bir melodi yayıldı odaya, melodiyle birlikte çoğaldı fotoğraflar ve şiirler.

Biri, ötekinin en kuytu köşesini istedi. Öteki, berikinin en coşkun ırmağını. Sarılmayı öğreteceklerdi birbirlerine. Sığınmayı, sakınmayı öğreteceklerdi. Küsmeyi, barışmayı, yarışmayı, alışmayı öğreteceklerdi. Kazanmayı, kaybetmeyi, kalmayı, gitmeyi, korkmayı, kaçmayı, yaşamayı, ölmeyi öğreteceklerdi.

Biri, ötekinin gözlerine baktı, kilit istedi kapıya, öteki de, tapınak. Duvarlar esnedi, genişledi, yükseldi. Oda büyüdü, büyüdü sokakların, caddelerin, parkların, ormanların, çöllerin, dağların, ovaların, kıtaların, okyanusların üzerini kapladı. Duvarlar yükseldi, yıldızları geçip uzayın karanlığına uzandı. İp atlayan çocuklar, çekirdek çitleyen çocuklar yazı yazan çocuklar, dikiş diken çocuklar görünmez oldu. Çocuk büyüten kadınlar, makine çalıştıran kadınlar, orospuluk yapan kadınlar görünmez oldu. Çekiç sallayan

erkekler, direksiyon sallayan erkekler, böbreğini satan erkekler görünmez oldu. Ekin tarlaları, pamuk tarlaları, mayın tarlaları görünmez oldu. Fabrika bacaları, deniz kıyıları, hazine arsaları, üniversite kapıları, köprü altları görünmez oldu. Askeri alanlar, üsler, büstler görünmez oldu. Birbirlerine merdiven verdiler ve en tepesine çıktılar merdivenlerinin. Biri, ötekinin benlerini saydı, öteki berikinin tellerini.

İklim Akdeniz'di, mevsim yaz. Çırılçıplaktılar. Biri, ötekini yürürken seyretti, öteki berikini uyurken. Biri, ötekini gülerken seyretti, öteki, berikini düşünürken. Birbirlerinin mimiklerini, reflekslerini, kaprislerini seyrederlerken, bir yandan da, duvarlara birkaç çivi çakıp çerçeveler astılar birlikte. Çiçek satan çocuklar, yem yiyen kuşlar, denizle cilveleşen sandallar, balıkçı motorları, tepesi dumanlı dağlar, buğday başakları, saban süren çiftçiler, kilim dokuyan kızlar, koyun otlatan çobanlar, çocuğunu emziren analar, fesleğen sulayan nineler, nargile içen dedeler, papyonlu köpekler, üzüm salkımları, at arabaları...

Biri, bir duvar dibi aradı ötekinin gözlerinde. Öteki, bir masal aradı berikinin sesinde. Biri, çağla istedi, öteki gökkuşağı. Biri yol istedi, öteki sokak, biri yeşil istedi, öteki, mavi. Melodiler senfoniye dönüştü. Yükseldikçe yükseldi tepesinde oturdukları merdiven. Biri biraz korkar gibi oldu, öteki de; sonra alıştılar yerlerine. Biri, daha yüksekte olmak istedi; çok yüksekte, sonsuza kadar ve sonsuz yükseklikte; sallandı karyola senfonilerle.

Biri, yeni bir anlam istedi, öteki yeni bir söz. Biri, yeni bir türkü istedi, öteki yeni bir koku. Biri, yeni bir kahkaha istedi, öteki yeni bir bakış. Biri, en coşkun ırmakta yüzerken suyun daha coşkun akmasını istedi; öteki en kuytu köşede otururken derinliğin daha da büyümesini. Biri, taşları ayıklamak istedi, öteki derinleştirmek kuytuluğu. Biri, elleme taşlarımı dedi, eşeleme toprağımı dedi öte-

ki. Biri yeniden saydı benleri, öteki yeniden... Biri, saçların seyrek dedi ötekine. Öteki, sesin çatal dedi berikine. Biri, düztabansın dedi, yan basıyorsun dedi öteki. Biri güldü, öteki kızdı. Mızmızlanıp ağlaştılar. Küsüp küsüp barıştılar. fiiirler kendini tekrarladı, kendini tekrarladı çivisiz, çerçevesiz fotoğraflar.

Benlerin, tellerin sayısı ezberlendikçe, çiviler çakılıp çerçeveler çoğaldıkça oda loş görünmeye başladı birine; sigorta atmış, elektrik kesilmiş, ışık sönmüş, gece olmuş gibi geldi. Oda küçük gelmeye başladı ötekine; duvarlar büzülmüş gibi, daralmış gibi, alçalmış gibi geldi. Neden aradılar birlikte. Gözlerini iyi açmıyorsun dedi biri, soluğunu koyvermiyorsun dedi öteki.

Karyolayı duvara yanaştırıp yönünü başka tarafa çevirdiler. Çivili, çerçeveli fotoğrafların yerlerini değiştirdiler. Biri, görebilirim yeniden dedi, yeniden nefes alabilirim dedi öteki. Odayı aydınlatmak ve genişletmek için koşturup dururlarken biri bir ses duydu. Ama... aslında... meğer... artık... Bu sesi duyar duymaz yıkıldı tapınak. Oda toz duman içinde kaldı. Birinin ayaklarının altından kayıverdi merdiven. Paldır küldür yuvarlandı merdivensiz kalan; toz duman içinde, el yordamıyla yürüyüp karyolaya uzandı. Karyola bir iki cılız gıcırtıyla sallandı. Yeniden merdiven istedi biri, balyoz istedi öteki. Oda soğur gibi oldu. Giyecek bir şeyler aradılar. Biri kalmayı giyindi, öteki gitmeyi; biri sarılmayı giyindi, öteki sakınmayı; biri beklemeyi giyindi, öteki kaçmayı. Biri ötekinin giysisini denedi, giysi uymadı üzerine. Biri, daha sağlam giyindi ötekinden, öteki daha çok üşüdü berikinden. Onlar kat kat giyindikçe güçlendi, yükseldi, çığlığa dönüştü ses, duvarlara çarpıp beyninde yankılandı birinin, loş oda katran karası oldu ötekine. Ama, aslında, meğer, artık. Tökezleyerek, sendeleyerek panik içinde dolaşmaya başladılar dört duvar arasında. Biri, gözlerimdeki erdenliği çaldın dedi; yaptığım tapınağı yıktın dedi öteki. Tapınak benimdi dedi biri, çık ırmağımdan dedi öteki. Biri kılıç istedi, öteki gürz. Biri,

başını ezdi ötekinin, öteki belini kırdı berikinin. Susturamadı biri ötekini, öteki susturamadı berikini. Biri düşünemez oldu, öteki yürüyemez. Yorulmayı giyindiler. Biri çalı çırpı istedi, öteki kanat; biri köprü istedi, öteki bilet. Çığlık, karanlık ve birinin en kuytu köşesi ve ötekinin en coşkun ırmağı bir anafora dönüştü, yuttu çalı çırpıyı, köprüyü, kanadı, bileti. Biri çok korktu, öteki de.

Belki de tavuk karasıdır dedi biri. Belki nefes darlığıdır dedi öteki. Alışmayı giyindiler birlikte. Biri dehliz istedi, öteki mendil; biri dehliz istedi, öteki kalem; biri dehliz istedi, öteki zıbın. Dehliz isteyen dehliz buldu kendine, mendil isteyen mendil. Kalem, zıbın, perde, çarşaf, havlu, avize aldılar birlikte ve yeni ve geniş bir karyola. Biri, televizyon istedi, öteki fırın. Televizyon, fırın, halı, sehpa, mangal, telefon, takvim, saat aldılar birlikte. Saatin tik taklarıyla doldu ev. Yar, sessizlik istedi, Agyar, sessizlik. fiiirler döküldü, çivisiz, çerçevesiz fotoğraflar yavaş yavaş silindi duvarlardan. Silindikçe tozlandı gülümseyen kadınla erkek fotoğrafı, gülümseyen kadınla erkek fotoğrafı tozlandıkça silindi.

Rica

Çok sevdiği, kendini zarif gösterdiğini düşündüğü, esnemesin diye oturup kalkarken etek kısmını özenle yukarı çektiği siyah renkli penye elbisesiyle toza toprağa bulanmış, yerde oturur bulduğunda kendini, ilk yaptığı, iki yana açılıp kalmış bacaklarını birleştirmek oldu.

Ter içinde, güneşin altında bacaklarını uzatmış öylece oturuyordu. Ne kadar zamandır oturuyordu, bilmiyordu. Oraya oturduğunu da hatırlamıyordu. Sabah erkenden kalkıp banyo yapmıştı. Kahvaltı yaparken, giyinirken yapacağı konuşmayı tasarlamıştı. Hangi sözcükleri kullanır, neyi neden önce söylersem daha etkili olur diye düşünmüştü. O gün, saçını makineyle kurutup kâkülüne şekil vermiş, gözlerine kalem sürüp dudağını boyamıştı. Alımlı, güzel görünmekten çok, bakımlı ve saygın görünmek istemişti.

Ne kir toz, ne el yüz, hiçbir şey düşünemiyordu. Kasları, sinirleri, eklemleri, bütün gövdesi öyle gevşemişti ki yekinip kalkamayacak, kendini taşıyamayacak kadar ağır geliyordu kendine. Boylu boyunca uzanmak, sonsuza kadar orada, o sıcakta öylece yatmak istiyordu. Vücudunun aksine boynunda, boğazında bir gerilme vardı. Nefes alırken burnunun içinde bir kuruluk, bir yanma hissetti. Ağzından nefes almaya çalıştı. Dilinde ve gırtlağında müthiş bir sızı duydu. Yutkunup ağzını ıslatmaya çalıştı, tükürük gelmiyordu ağzına.

Kayıt işlemleri 10.00-14.00 arası yapıldığından işe gidip tekrar okula dönmek yerine önce okula uğramanın daha hesaplı olacağını düşünmüştü. İşyerinden izin almıştı, bir saat geç gidecekti. Okul, evden birkaç sokak ötedeydi. Kolunda krem rengi çantası; ayağında, yine, krem rengi, yürürken ses çıkarmayan lastik topuklu pabuçları seri ama zarif adımlarla çıkmıştı basamakları. Binanın büyük cam kapılarından biri ardına kadar açıktı. Kapıdan girmeden önce camdaki yansımasına bakıp saçlarının nasıl durduğunu kontrol etmişti. Girişte, girişin tam karşısındaki, kapısında, "anaokulu ve ilköğretim 1. sınıf kayıt işlemleri burada yapılır" yazısı asılı odayı kolayca bulmuştu. Kapıdan başını uzatmış, yabancısı olduğu her yerde yaptığı gibi çekinerek, "İyi günler, kayıt için geldim," demişti. Masa başında oturan beyin, "Biraz bekleyin," demesi üzerine içeriye uzattığı başını hemen geri çekmiş, koridorda duran sıralardan odaya en yakın olanına oturmuş, beklemeye koyulmuştu. Görünürde ondan başka bekleyen yoktu. Okulların açılmasına yakın dolup taşar diye geçirmişti içinden. İçeride genç sayılabilecek bir çiftle küçük bir kız çocuğu vardı. Oturduğu yerden içeriyi görememişti ama ne konuştuklarını duyabilmişti. Genç anne ve baba, masa başında oturan beyle hemşehrilik üzerine konuşmuşlardı. Baba, "O köye yolu düşen acından ölür, oranın adamı misafir ağırlamayı bilmez," demiş,

karısı onu onaylamış, masa başında oturan bey de kahkahalarla gülmüştü. O, bir çeyrek saat sonra beklemekten sıkılmış, etrafı incelemeye koyulmuştu.

Koridor duvarlarında çocukların yaptığı resimler, yazdığı şiirler asılıydı. Hemen girişte, solda Atatürk büstü vardı. Büstün arkasındaki duvarda yan yana duran çok büyük, çok kalın iki çerçeve asılıydı. Oturduğu yerden okuyamamıştı ama biri İstiklâl Marşı'ndan, diğeri Atatürk'ün gençliğe hitap metninden alıntıdır diye düşünmüştü. Büstün etrafı bordo renkli, kadife kumaştan yapılmış kalın bir kurdeleyle çevrelenmişti. Hemen yan tarafta kırmızı renkli küçük bir yangın tüpü duruyordu. Büstün tam karşısındaki duvar tabandan tavana oyulmuş, oyuk yere bir camekân yerleştirilmişti. İçinde, sayfaları tam ortadan ikiye açılmış kocaman, neredeyse bir adam boyu yüksekliğinde bir kitap figürü vardı. Beyaz alçıdan yapılmış figür yere dik duruyordu. Siyah renkli boyayla açık sayfaların üzerine eğitimle ilgili özdeyişler yazılmıştı. Yerinden kalkıp camekâna doğru yürümüş, pek okunaklı olmayan el yazısını çözmeye çalışmıştı. Merdivenlerden gelen ayak seslerini duyunca, biri ona, ne geziniyorsun git yerine otur, diye seslenmiş gibi özdeyişleri okumadan hemen yerine dönmüştü. Saatine bakmış, söylediğim saatte işyerinde olamayacağım diye düşünmüştü. Acelesi olduğunu göstermek için kapıdan başını tedirgince uzatıp yeniden selam vermişti. Masa başında oturan bey, masa başında otururken kullarına lütufta bulunan bir padişah gibi görünmüştü gözüne. Belli belirsiz bir tebessümle, "Birazdan alacağım sizi," demişti. O da gülümsemiş, kapıdan çekilip yerine oturmuştu.

Masa başında oturan bey, ciddi ama kadife gibi yumuşak bir ses tonuyla, okulun boya, badana, tamirat işlerinden, bunlara ödenen paralardan; yakıt, elektrik, su ve temizlik giderlerinden, bakanlığın kendilerine para vermediğinden söz etmişti. "İsterseniz iki taksite

bölün, isterseniz tek kalemde ödeyin. Bu konuda size zorluk çıkarmıyoruz," demişti. "Size nasıl uygun olursa..." demişti. Genç anne de, "Bugün akşam yola çıkıyoruz. Ha şimdi, ha bir ay sonra, nasıl olsa verilecek. Biz şimdi verelim Faruk bey, ödeyelim, gitsin," demişti. "Beş yüz milyonu bankaya yatırıyorsunuz, bize makbuzu getiriyorsunuz," demişti Faruk bey. O, beş yüz milyonu duyar duymaz hazırladığı konuşmayı içinden tekrar etmeye koyulmuştu. Beyefendi, Faruk bey, kaydını yaptıracağım çocuk benim yeğenim olur. Annesi ve babası şu an şehir dışındalar. Memlekette arıcılık yapıyorlar. Eylül sonuna kadar gelemeyecekler. Annesi evrakları hazırlamış, gitmeden size teslim etmiş ama kaydını askıya almışsınız. Bağış yapmanız gerekiyor demişsiniz. Bankaya beş yüz milyon yatıracaksınız demişsiniz. Makbuzla gelin demişsiniz. Faruk bey, inanın bu parayı yatırmamız mümkün değil. Olsa seve seve... ama gerçekten yok. Rica etsem, otuz milyonluk makbuza yapabilir misiniz çocuğun kaydını, hemen yatırıp gelirim... Kırk mı desem, diye düşünmüştü. Cüzdanında elli milyon, biraz da bozukluk vardı ama on yedi milyon su parası yatıracaktı, otobüse, dolmuşa para verecekti... Yok, otuzdan fazla yatıramam, diye düşünmüştü. Keşke, demişti kendi kendine, keşke becerebilsem de, bu yaptığınız yasaya aykırıymış, para isterseniz şikayet ederim, mahkemeye veririm, gazetecileri, televizyoncuları yığarım kapınıza diyebilsem demişti. Hakkını arayanlara, kavga dövüşle de olsa işini halledenlere imrenmişti hep. Arsızlık edenler, sözgelimi, otobüste, dolmuşta şoförün, in, demesine aldırmadan sırıtarak kapı ağzındaki sıkışıklıkta kendine yer açmaya çalışanlar, ben sıradaydım, deyip bankada, şurada burada sıra bekleyenlerin önüne geçen açıkgözler ayrıydı. Onları ayıplardı. Arsız, yüzsüz olmak ayrıydı, hakkını aramak ayrı. Düşüncelerinden sıyrılıp odada konuşanlara kulak vermişti. İçeridekiler kayıt işini halletmiş, tatil yörelerinden; denizi en güzel, yeşi-

li en bol beldelerden konuşmaya başlamışlardı. Zenginliklerle dolu, cennet gibi bir ülkeye sahip olduklarından söz etmiş, böyle bir ülkenin neden kalkınamadığı üzerine fikir yürütmüşlerdi. Sohbet uzadıkça uzamış, o da kapıya yaklaşıp kafasını yeniden uzatmıştı. Faruk bey, bu defa dik dik bakmıştı ona. Özür dilerim, der gibi, "İşe geç kalıyorum da..." demiş, geri çekilmişti kapıdan.

Bir bardak su olsa diye düşündü, bana bi su veren olsa... Okul bahçesinin bir köşesinde bisikletli birkaç küçük çocuk vardı. Küçük bir daire oluşturmuş, bisikletleri bacaklarının arasında, pedal çevirmeden bisikletleriyle birlikte yürüyerek bir geri, bir ileri hareket ediyorlardı. Bisikletlerin metal kısımlarına vuran güneş ışınları göz kamaştıran parıltılar saçıyordu. Bağıra çağıra konuşuyor, gülüyor, arada bir vınk vınk, abooo, dıuırt, kiğıvvv... gibi sesler çıkarıyorlardı. Çocuklar ondan epeyce uzaktaydı. O, binanın yakınında, merdivenin hemen dibindeydi. Yukarıda, basamakların bittiği yerde, cam kapının arkasında Faruk beyle Veysel'i gördü. Faruk bey ona bakıp elini kolunu sallayarak bir şeyler anlatıyordu Veysel'e. Az önce olanlardan söz ediyor olmalı diye düşündü. Oysa, Veysel de şahit olmuş, bizzat müdahale etmişti olaya; demek yine de anlatıyordu Faruk bey diye düşündü.

Faruk bey, küçük kızın başını okşayarak genç çiftlere kapıya kadar eşlik etmiş, dönüşte de eliyle buyur edip kayıt odasının kapısından geçiş önceliğini ona vermişti. Arkasından aceleyle gelip masanın başına oturmuş, yine eliyle, masanın önündeki koltuklardan birine oturması için yer göstermiş, hızlı hızlı, önündeki evrakları düzeltmişti. O, gözlerini önünde duran sehpadaki kül tablasına dikmiş, tasarladığı konuşmaya başlayamamıştı bir türlü. Ses tonundan şüphelenmişti. Konuşursa, sanki, kararlı, kendinden emin, ikna edici olmaktan uzak; cılız, titrek, yavan çıkacaktı sesi. O sorsa, ben söylesem diye geçirmişti içinden, öyle olmuştu. "Temmuzda

Ankara hiç çekilmiyor değil mi?" demişti Faruk bey. Kafasında kurduğu konudan apayrı olan bu soruya önce şaşırmış, sonra aceleyle, "Evet, hiç çekilmiyor," demişti. Biraz ürkek bulmuştu ama sesinin tonunu beğenmişti. "Yazın buralarda durulmaz, işimiz gereği mecburen kalıyoruz," demişti Faruk bey. O da, sesine içtenlik katmaya çalışarak, öğretmenlerin işlerinin çok zor olduğunu, yaptıkları işin karşılığında en az iki milyar maaş almaları gerektiğini söylemişti. Sıcaklardan, sıcağın etkilerinden söz etmişlerdi üç beş dakika. Faruk bey, ciddi ama kadife gibi yumuşak bir ses tonuyla, okulun boya, badana, tamirat işlerinden, bunlara ödenen paralardan; yakıt, elektrik, su ve temizlik giderlerinden, bakanlığın kendilerine para vermediğinden söz etmişti. O da koca okulu çekip çevirmenin çok zor bir iş olduğunu, bakanlığın okullara para vermesi gerektiğini söylemiş; hayat pahalılığına, çocuk okutmanın zorluklarına değinmişti. Faruk beyse, okulun masraflarının bitmek tükenmek bilmediğini, sırf, fotokopi makinesine bile dünyanın parasını verdiklerini; kâğıda, tonere güç yetiremediklerini anlatmıştı. O da idareyi zor durumda bırakan bakanlığın okullara para vermesi gerektiğini yinelemiş, çocuk okutmanın ne kadar masraflı olduğuna, hayat pahalılığına bir kez daha değinmişti. Faruk bey, çocukların çağın gereklerine göre eğitim alması için okula kaç tane bilgisayar, televizyon, video aldıklarını, daha ne kadar almaları gerektiğini, bunlara harcanan paraları saymıştı. O da, okulların bu tür ihtiyaçlarını bakanlığın karşılaması gerektiğini bir kez daha yinelemiş, bu pahalılıkta çocuk okutmak zaten çok zorken bir de bilgisayar, video almanın mümkün olmadığını söylemişti.

Faruk bey, önündeki kül tablasını boşalttıktan sonra parmaklarını birbirine kenetleyip ellerini masaya koymuş, hangi sokakta oturduğunu sorarak asıl konuya girmişti. Okul idaresince istenen evrakları getirip getirmediğini sormuştu. "Hepsi hazır, bir tek, ban-

ka makbuzu yok," demişti. "Niye? Evde mi kaldı? Eşeğin büyüğünü ahırda unutmuşsunuz," demiş, gülmüştü Faruk bey. "Faruk bey, makbuzu evde unutmadım, biz bu parayı veremeyeceğiz," demişti. "Olsa, beş yüz milyonun lafı mı olur, gönül ister ki bir milyar yatıralım," demişti. "Ancak otuz milyon verebileceğim," demişti. "Kesinlikle kayıt yapamayız," demişti Faruk bey. "Daha okulların açılmasına bir ay var, o zaman gelin," demişti. "Tamam işte, ben de size yardımcı olmaya çalışıyorum, iki taksit diyorum," demişti gülümseyerek.

Faruk bey arkasındaki etejerin üstünde duran su ısıtma makinesinin düğmesine basıp çekmeceden kahve dolu kavanozla bir kâse şeker, iki çay kaşığı, iki plastik bardak çıkarmıştı. Bu sırada ikisi de konuşmamış, biri aceleyle kahveleri hazırlarken diğeri onun devinimlerini izlemişti. Kendisine uzatılan bardağı alıp önündeki sehpaya koymuş, ama ne kahvenin dağılması için suyu karıştırmış, ne de şeker atmıştı. Faruk bey kahvesinden bir iki yudum alıp onun niye içmediğini sormuştu. "Kahve bana dokunuyor da..." demişti kendisine sunulan ikramı geri çevirmenin ayıp olduğunu düşünerek. "E, niye boşuna doldurttunuz, deseydiniz size çay söylerdim," demişti Faruk bey, boşa giden kahveye hayıflanarak. O da kahve dolu bardağa bakarak "Siz sormayınca..." diyebilmişti mahcup bir sesle. Faruk bey kahvesini bitirdikten sonra görüşmenin de bittiğini göstermek için masanın üstünü toplamış, "Dediğim gibi... şartlar böyle... iki taksitte ödersiniz. Size yapabileceğim tek kolaylık budur," demişti. O, gözleri dolu dolu, Faruk beyin gözlerinin ta içine bakmış, "Lütfen," demişti, "sizden bir kere daha rica ediyorum, lütfen Faruk bey, benden bu parayı istemeyin...!" "Aynı şeyleri tekrar tekrar konuşmanın bir anlamı yok, hanfendi," demişti Faruk bey. Ayağa kalkmış, ne yana gideceğini bilemez bir biçimde bir iki adım atmış, masaya dönüp yerine oturmuştu. Suratını asmış, masa-

nın çekmecelerini hızlı hızlı, gürültüyle açıp kapamaya başlamıştı. Bir şey arıyormuş da bulamıyormuş gibi bir alt çekmeceyi, bir üst çekmeceyi karıştırmış, ağzını sımsıkı kapatmış, sinirli sinirli solumaya başlamıştı.

Onun çaresiz bakışları karşısında taş olsa erirdi. Para miktarını değiştirme konusunda elinden bir şey gelmese de, Faruk bey, uzun zamandır yaşadığı bu tür cebelleşmelerin öğrettiği deneyimler sonucu, amaca ulaşmak için takınmak zorunda kaldığı o sert, taviz vermez, mesafeli tavrını bir yana bırakıp onu ikna etmenin bir yolunu bulmaya da çalışmamıştı. Faruk bey başarısızlığa uğramış; rolünü yeterince iyi oynayamadığı için bu konuşmanın bu kadar uzadığını, bunun kendi hatası olduğunu düşünmüştü. Yaşadığı bunca deneyime rağmen yine de nasıl davranacağını bilemediği bir durumla karşılaşmış olmak onun paniklemesine neden olmuştu. Düşünmeden, içinden ne geçiyorsa söylemeye başlamıştı. Kravatını çıkarıp çekmeceye atarken, "İki ucu boklu değnek!.." demişti. "Biz de çocuk okutuyoruz!.." demişti. "Bakanlığın belirlediği bütçeye ulaşabilmek için bu parayı toplamak zorundayız," demişti. "Bize verilen performans notu topladığımız paraya göre belirleniyor," demişti. "Kimse benim kariyerimle oynamasın!" demişti. "Ondan alma, bundan alma; kimden alacağım!" demişti.

O, oturduğu koltukta ne yapacağını bilemez bir halde kalakalmıştı. Konuşamadığı, derdini anlatmayı beceremediği, ne şimdi, ne de bir ay sonra verecek parası olmadığına, bu konuda kesinlikle yalan söylemediğine Faruk beyi inandıramadığı için kendine kızmış, bir kez daha konuşmayı denemekle hemen kalkıp gitmek arasında bocalamış, farkında olmadan tırnaklarıyla koltuğun kollukla-rını tırtıklamaya başlamıştı. Faruk bey, masadan kalkıp kapıya gitmiş, bir süre onun kalkmasını beklemişti. O, oturduğu koltuktan kalkmak üzereyken, Faruk bey masaya geri dönüp çekmeceyi kilit-

lemiş, anahtarı cebine koymuş, "Ne oturuyorsun hanım, olmaz dedim. İşim gücüm var, seninle mi uğraşacağım," demişti. Bağırarak, "Çattık yaaa!" demişti. Pek çok insan gibi, o da istenmediği yerde bir saniye bile kalmayacak kadar gururluydu. Ama öyle doğrudan söylenmişti ki gitmesi, düpedüz kovulmuş olmak öyle ağırına gitmiş, onuru öyle kırılmıştı ki, çıkıp gitmektense ölmeyi yeğlemişti. Kayıt yaptıramayacaktı, umurunda değildi bu artık. Kalmakta ısrar etmek için bir neden yoktu ama gitmemekte diretmek için kovulmak bir neden olmuştu. Saçlarının içinde kımıl kımıl bir böcek dolaşmıştı sanki. Saç dipleri önce karıncalanmış sonra diken diken olmuştu. Sırtından ensesine, oradan tepesine doğru bir uyuşma hissetmişti.

Birine seslenmişti Faruk bey, "Veysel!" diye bağırmıştı. Odadan çıkıp koridorda bir kez daha yinelemişti Veysel adını. Koridorda Faruk beyin bir alçalıp bir yükselen buyurgan sesini, hızlı hızlı bir şeyler homurdanışını duymuştu. Veysel, Faruk beyin peşi sıra odaya girmiş, elindeki boş çay bardaklarını masanın üstüne bırakmış, gelip onun ellerini koltuğun iki yanındaki kolluklardan almaya çalışmıştı. Az önce kalkıp gitmeye hazırlanırken şimdi bütün gücüyle koltuğa yapışmış, başını önüne eğmiş, "Çıkmayacağım," demişti sessizce. Faruk bey odadan çıkıp koridora geçmiş, telaşla koridorun her iki ucunda bulunan merdivenlere, dış kapıya bakmış, sonra gelip odanın kapısında durmuştu. Veysel, onun parmaklarını koltuğun kolluklarından ayırmayı başarmış, bileklerinden sıkı sıkı kavrayıp ayağa kaldırmış, odadan dışarı çıkarmak için çekmeye başlamıştı. Tüm bunları yaparken bakışlarını onun gövdesine ve ayaklarına sabitlemiş, başını kaldırıp bir kere bile yüzüne bakmamıştı. Veysel'in kendisine dokunmasına, tutmasına engel olmaya çalışmamış, çırpınmamış, sağa sola kaçmamış, tek yaptığı olduğu yerden kıpırdamamak için var gücüyle, çivilenmişçesine, yere sım-

sıkı basmak olmuştu. Veysel, bileklerinden çekmeye başlayınca yere yüzükoyun kapaklanmamak için dizlerini kırıp geriye kaykılmış, bedenini bir yay gibi germişti. Topuklarını yere direyerek yerden güç almaya çalışmış, ayağının altındaki küçük kilim toplanmış, kilimin üstündeki sehpa da peşi sıra sürüklenmişti. Ayağının tekiyle kilime basıp kilimin kaymasına engel olan Veysel'in yüzünde ne kızgınlık, ne öfke, ne gülümseme, ne alay vardı. Ağzını açıp tek bir kelime bile etmeden, sanki yaşamının biricik amacı onu o odadan dışarı çıkarmakmış gibi azimle, gayretle, kararlılıkla ve şaşkınlık verecek bir doğallıkla, bir dolabı sürükler gibi, aşağıya, ayak kısmına bakarak sürüklemişti. Bir an arkasına bakıp odanın kapısından ne kadar uzakta olduklarını kontrol etmiş, izleyeceği yolu tayinlemiş, sonra dönüp ayaklarını seyrederek onu çekmeye devam etmişti. Mesafe çok uzun değildi. Kayıt odasıyla çıkış kapısı arası on metre var yoktu. O, bu mesafeyi yürümemişti ama kapıya doğru ilerlemişti. Faruk bey, odanın kapısından çekilip yolu açmış, çıkış kapısına doğru yürümüştü.

Yürürken ses çıkarmayan lastik topuklu pabuçları patenin buzda kaydığı gibi kaymıştı laminant parkede. Odanın kapısına gelince yerdeki küçük yükseltiye takılmıştı ayakları. Onu tutup kaldırsın mı, bileklerinden çekmeye devam mı etsin, karar verememiş, Veysel'in elleri bir ara gevşemişti. Bunu fırsat bilip bileklerini Veysel'in ellerinden kurtarmış bu defa bütün gücüyle kapı pervazlarına tutunmuştu. "Gitmeyeceğim," demişti sessizce mırıldanarak. "Gitmeyeceğim!" Bütün bedeni, ama en çok da yüzü alev alev yanmıştı. Öyle sıkı tutunmuştu ki, parmaklarının kanı çekilmiş, kapı pervazlarını tutan parmaklarını hissetmemişti. Daha önce de ayak dirediği durumlar, anlar olmuştu ama hiçbir zaman, bu kadar direngen, bu kadar kararlı, böylesine gözü kara olmamış, bu güçlü karşı koyuşa kendi bile şaşmıştı.

Veysel, kenetlenmiş parmakları yerinden oynatamayınca kısa bir an duralamış, onu belinden tutup atlatmıştı eşikten. Elleri terlemiş olmalıydı ki kayıvermişti parmakları kapının pervazlarından. Veysel, onu bileklerinden yakalamış, çekmeye devam etmişti. Koridorun yer yer engebeli mozaik döşemesinde yol alırken biraz yavaşlamışlardı. O, başını yere eğmiş, gözlerini ayağının altında kayıp giden taş döşemeye dikmişti. Veysel yürümüş, o, boynu iki omzunun arasına gömülü, kayarak Veysel'in peşi sıra ilerlemişti. İçinde kitap figürü olan camekânın, okulda görevli öğretmenlere ait vesikalık fotoğrafların yan yana dizili olduğu büyük çerçevenin önünden geçmişlerdi. Büstün yanında durmuş, onun çıkarılışını seyretmişti Faruk bey. Camlı büyük kapıya yaklaşınca avazı çıktığı kadar bağırmaya başlamıştı. "Çıkmayacağım!" demişti, "Çıkmayacağım, çıkmayacağım!.." Boş koridor duvarlarında yankılanan bu tok sesten güç almış, o sesi tüm dünyaya duyurmak istercesine haykırmış, kan ter içinde kalmıştı. Veysel onu büyük cam kapıdaki eşikten atlatmaya çalışırken Faruk bey bağıra çağıra odasına yürümüştü. Dış kapının eşiğinden de atlattıktan sonra onunla birlikte basamakları inmek zorunda kalan, o ana kadar hiç konuşmayan Veysel, son basamakta, "Bırak gitsene bacım, deli misin, divane misin! Benimle geri içeri mi gelecen, gine çıkarır atarım," demişti. Veysel her şeye şahit olmuştu ama yine de Faruk beyin ağzından olayı bir kez daha dinliyordu işte.

Onların cam kapının gerisinde kendisini seyrettiklerini görünce hâlâ orada oturuyor olmanın tuhaf olmaktan da öte komik, anlamsız, saçma, hatta utanç verici olduğunu düşündü. Faruk beyin kendisini kovduğuna, Veysel adında birinin onu ellerinden tutup kaydırdığına, çıkmamak için kapı pervazlarına tutunup direndiğine, boğazı yırtılıncaya kadar bağırdığına inanamıyordu. Oraya hiç gitmemiş, orada hiç bulunmamış olmayı öyle istedi ki sanki acele

edip bir an önce uzaklaşırsa oraya hiç uğramamış olacaktı. Ağzının içine dağılan yapış yapış tuzlu sıvıyı diliyle dudaklarına yedirdi. Gözüne biriken yaş, burnundaki, boğazındaki kuruluğu almıştı. Başparmağını büküp oluşan çıkıntıyla gözünü, burnunu sildi. Çanta askısı omzundaydı ama çantasını o taşımıyordu, yerde duruyordu çanta. Askıyı omzuna iyice yerleştirip tek eliyle yerden güç alarak doğruldu. Üstündeki tozu toprağı çırpmadı. Üzerinde toz yokmuş gibi, orada hiç oturmamış gibi; kolunda krem rengi çantası, ayağında krem rengi, yürürken ses çıkarmayan lastik topuklu pabuçları, seri ama zarif adımlarla basamakları yenice inmiş gibi, yürümeye başladı. Binanın büyük cam kapısınaysa hiç bakmadı. Sızlamaya başlayan bileklerini ovarak, etrafı beton duvarlarla çevrili demir kapıdan çıkıp gitti.

Seher

Kadın içeri girdi. fiöminenin yanına yürüdü. Çıtırdayarak yanan kütüklerin kızıl aleviyle aydınlanan oda loş ve sıcaktı. Soğuktan sımsıkı sarındığı kürkünü zarif bir hareketle çıkardı kadın. Çıplak omuzları bir mermer kadar pürüzsüzdü. Orta yaşlı, olgun ve yakışıklı adamın kendisine uzattığı kadehi aldı. Pencereye yürüdü. Gölün üzerine yansıyan ayın parlak ışıkları sakin suda oynaşıyordu. Bu manzara başımı döndürüyor, diye fısıldadı güzel kadın. Uzun boylu, geniş omuzlu, atletik yapılı yakışıklı adamın siyah kirpiklerle çevrili gri lacivert gözleri ihtirasla parladı. Bu ihtiraslı bakışlar kalkık burunlu, dolgun dudaklı güzel kadının bir yaprak gibi titremesine yetmişti. Adam cebinden çıkardığı elmas taşlı yüzüğü kadının ince ve zarif parmağına geçirdi. Genç kadın çelik gibi güçlü kollara bırakıverdi kendini. Adam çevik bir hare-

ketle kadının incecik belini sımsıkı kavrayıp onu şöminenin önündeki kaplan postunun üzerine yatırdı. Yukarı sıyrılan saten eteklik güzel kadının bir sütunu andıran bacaklarını açığa çıkarmıştı. Uzun, kıvrık kirpiklerini yumdu kadın. Islak dudakları aralandı. fiöminedeki ateşten yansıyan alevler güzel kadının altın sarısı saçlarında dans ederken, odaya yayılan müzik genç kadının kadife gibi yumuşak teninde dolaşan usta parmaklara eşlik ediyordu. Kapının açılmasıyla irkildi Seher.

"Yağmur bastırdı, ayakkabıları içeri al," dedi annesi, elindeki karton parçalarını sobanın içine sokmaya çalışırken. Eteğinden sular damlıyordu. Kaldığı sayfanın kenarını kıvırıp kitabı kapattı, kollarını iki yana açıp gerindi Seher. "Külleri yere dökme, daha yeni sildim oraları," dedi uyuşuk bir sesle. Kadın yere düşen kurumları ayağıyla siliverdi. Serçe parmağını sobanın üzerindeki süt dolu kazanın içinde dolandırıp sütün yeterince sıcak olup olmadığını kontrol etti. Kazanı yere indirdi. Bir kepçe sütü çanağın içindeki yoğurda kattı, hızlı hızlı çırptı. Hazırladığı mayayı kazana döküp ağır ağır karıştırdı. Sırtındaki hırkayı çıkardı, kazanın etrafına doladı. Çaydanlığı doldurup sobanın üzerine koydu. Seher yerinden isteksiz kalktı. Mutfak kapısının önünde duran bezi alıp odanın penceresinden içeri akan yağmur suyunu sildi. Bezi pencerenin önüne serdi. Kapının önüne çıktı, ayakkabıları içeri alıp gazetenin üzerine yığdı. Eşikliğe dikilip yağmuru seyretti.

Yağmur suyu sel olmuş önüne kattığı küçük taşları, tahta parçalarını, paçavraları sürükleyerek kapının önünden hızla dereye doğru akıyordu. Akan suya bakınca başı döndü Seher'in.

Yandaki evin merdiveninden Sırma'nın kafası göründü. Yüzüne çarpan yağmur damlalarından korunmak için başını omuzlarının arasına gömmüştü. Koca bir leğen tutuyordu elinde. Sırtını kamburlaştırmış, bacaklarını iki yana açıp germişti. Ayaklarını sürüye

sürüye merdivenin ucuna geldi. Zorundan tek gözünü kırpmış, ağzını açmıştı. Dilini dışarı çıkarıp dişlerinin arasına aldı, son bir çabayla leğeni biraz daha yukarı kaldırdı. "Ne güzelsin kız!" dedi Seher gülerek. "N'apalım hayatım, biz senin gibi olamayız," diye karşılık verdi kız leğenin içindeki suyu yola serperken. "Gidecek misin bugün okula?" "Yok," dedi Seher. "Bugün veriyorlarmış karneleri, ama ben yarın gideceğim." "İyi, gideceğin zaman haber ver." "Olur," dedi Seher. "Annem yok evde, gel de sigara içelim," dedi kız az öncekinden daha kısık bir tonla. "Yemek yapacağım, sonra gelirim," dedi Seher. Kız, "Bak, gel ama, ha!" deyip yağmurdan kaçarak koşa koşa içeri girdi.

Yukarıdan, odun ardiyesinin oradan çocukların sesi geliyordu. Camsız, kapısız, döşemesiz, direksiyonsuz bir pikabın içine girmek için kavga ediyorlardı. Uzun süren bir itiş kakıştan sonra, alt alta üst üste, sonunda hepsi doluştu paslı hurdaya. Konforlu bir arabada oturuyorlarmış gibi rahat ve keyifliydiler. Tekerlekleri toprağa gömülü bu hurda yığınının içinden yağmuru seyrediyorlardı.

Her zamankinden daha canlıydı renkler, nesneler; her zamankinden daha gerçek. Işık, yansıdığı her şeyin rengini değiştirmişti sanki. Sanki her şey asıl rengine bürünmüştü. Yukarıdaki su deposunun duvarına yazılmış, yıllardır silinmeyen "Tek Yol Devrim" yazısının kırmızısı daha bir kırmızı olmuştu. Evlerin kiremitleri, pencerelerin demirleri, ipte asılı mandal, yağmur damlalarının tir tir titrettiği yemyeşil yapraklar, tellere asılı uçurtmalar nefes alıp veriyormuş gibi canlı ve birbiriyle uyum içindeydi. İnsana, baktığı her şeyi ilk kez görüyormuş hissi veren; gördüğü her şeyin bir parçası olduğunu düşündüren güneşsiz ama aydınlık, pırıl pırıl yağmurlu bir hava vardı dışarıda.

Karşıdaki boş arsada iki çocuk, düşen damlaları yutmak için ağızlarını havaya açmış yağmurun altında oradan oraya koşturu-

yordu. Çocukları gülerek seyretti Seher. "Lan, Engiiin! Annen üstünü başını görürse ağzını açtırır sana," dedi. Çocuk annesinin geldiğini sanıp ciyaklayarak kendi etrafında bir tur attı. Tehlike olmadığını anlayınca, "Gelirse gelsin," dedi dayılanarak. Kazağıyla yüzünü kurulayıp damlaları yutmaya devam etti.

Aşağıdaki evin çatısında karşı karşıya durmuş hiç kıpırdamadan birbirine bakan iki kedi gördü Seher. Biri yere yapışmış, tüylerini kabartmış bas bas bağırıyor, diğeri ilk fırsatta onun üstüne çıkmak için yay gibi gerilmiş sırtıyla tetikte bekliyordu. Seher sağa sola bakındı, kendisini seyreden biri olup olmadığını yokladı; oyun oynayan iki çocuktan başka kimse yoktu görünürde. Rahat rahat bakabilirdi kedilere. Gözlerini çatıya dikip dikizlemenin verdiği heyecanla, biraz da utanarak, merakla bekledi; ama hiç kıpırdamadan öylece duruyordu kediler; birbirlerini kollamaktan, tuhaf sesler çıkarmaktan başka bir şey yapmıyorlardı. "Amaan, dişisi naza çekiyor kendini," diye söylendi.

Mahallenin bakkalı, "Annen evde mi, Seher!" diye seslendi yokuşun başından. Sıçradı Seher, "Evde," diye bağırdı suçüstü yakalandığını düşünerek. Adam, Seher'in neye baktığını fark edemeyecek kadar sinirliydi, "Dükkânın önünden karton kutuları almış, bizim oğlan görmüş. İnsan alırken sormaz mı? Ayıp, kocaman kadın. Çağır anneni kapıya," dedi. Seher annesine seslendi. Kadın dışarı çıkayım diyene kadar adam çoktan evin önüne inmişti. Bakkalı görünce, "Ne var? İki karton için kapımı mı çevirdin?" dedi kadın. Bakkal, "Yenge, ben kartonda değilim. Niye sormadan alıyorsun, biz eşek başı mıyız?" dedi. Kadın onun söylediklerini dinlemiyor, ne işine yarayacak boş kutu, yoksa ona da mı para isteyeceksin, diye bağırıp duruyordu. "Hem suçlu hem güçlü. Benden baskın çıkmaya çalışıyor. Senin yaptığına hırsızlık derler. Utan, utan!" dedi bakkal. "Tüüü, boyun devrilsin adam! Üçe aldığını beşe satana hırsız derler. Bilmiyoruz sanma. Ucuz ucuz alıp yığıyorsun

depoya. Zam geldi mi yeni fiyattan satıyorsun, fırsatçı!" diye kükredi kadın. "Gelince söyle oğluna silsin borcunu. Madem fırsatçıyım..." dedi bakkal. "Onunla mı korkutacaksın bizi. Öderiz, bundan sonra bir çiğit almayız senden. Deftere fazladan yazdıkların da kefen paran olsun!" "Kabahat sende değil, sana uyanda... Edepsiz karı..." diye homurdandı bakkal, hızlı hızlı yokuşu çıkarken. "Gir kızım, gir içeri. fiu yağmurda yaşta utanmıyor da iki kartonun peşine düşmeye," diye bağırdı bakkalın arkasından. Sinirden sesi titriyordu.

İçeri girince, "Ne diye yaygara koparıyorsun? Adam haklı. Niye aldın kutuları?" dedi Seher. Kadın ağlamaklı, "Baktım kapının önünde duruyor. Götürür sobada yakarım dedim. Kapıma dayanacağını bilseydim, alır mıydım," dedi. "Durduk yere hırsız etti bizi. Vay itin eniği vay!" diye söylendi durdu.

Akşam yemeği için ısladıkları nohut suyunu çekmiş, şişmişti. Mutfaktan iki baş soğan alıp sobanın yanındaki mindere oturdu Seher. Soğanı doğrarken gözleri sulandı. Başını eğip vitrinin içindeki aynaya baktı. Gözünün kalemi akmıştı. Elinin tersiyle sildi akan yaşı. "Evde kalmamış anne, Döndü abladan bir kaşık salça isteyiver," dedi. "Olur, isterim," dedi annesi. Borunun üstünde asılı patikleri Seher'e uzattı. "Mutfak zehir gibi, şunları geçir ayağına." Kendisi de kafasına bir örtü alıp bitişikten salça istemeye gitti. Seher patiklerini giyerken ayağını inceledi. Ayaklarının çok zarif olduğunu düşündü. Başını sandalyenin kenarına yasladı. Gözlerini kapadı. Dünkü çocuk geldi aklına, su arıtma cihazı satmak için gelen çocuk. Ne güzel, mavi gözleri vardı. Hayır, mavi değildi. Sanki, sanki gri lacivert gibiydi, tabii, öyle gibiydi. Kafasını kaldırıp odadaki eşyalara baktı. Gri lacivert bir renk aradı. "Gri lacivert renk nasıl oluyor ki?" diye mırıldandı. Sırtını sobaya verip başını yeniden sandalyeye yasladı. Mutfak azrail gibi, az daha ısınayım dedi. Sobadan vuran sıcaklık mayıştırdı Seher'i. Gözlerini kapattı. Hayalinde

pazarlamacı çocuk, aklında okuduğu son satırlar vardı. "fiöminedeki ateşten yansıyan alevler güzel kadının altın sarısı saçlarında dans ederken, odaya yayılan müzik genç kadının kadife gibi yumuşak teninde dolaşan usta parmaklara eşlik ediyordu..." Sonrasını düş gücüyle tamamladı. Annesi elinde salçayla içeri girdiğinde çoktan uyumuştu Seher. Yağmur hızlanmış, hava vaktinden önce kararmıştı. Kaynayan çaydanlığın sesi ve soğan kokusuyla doluydu oda.

Zincir

Düğün vardır köyde. Civar köylerden kadın, erkek, çoluk çocuk, genç yaşlı, bir dolu misafir gelmiştir. Genç kadın su kaynatmaktadır kışın odaya, yazın hayata kurulan fırınlı sobanın üstünde. İnekleri sağmış, malları ahırdan çıkarıp köyün sığırına katmıştır. Kaynanasıyla kayınbabası gelin almaya giden düğün alayına katılmış, sabah erkenden komşu köye gitmiştir. Kocası kasabadadır o gün genç kadının; tarla paylaşımıyla ilgili bir iş için sabah erkenden o da çıkmıştır evden.

Genç kadın öğlene kadar yapılması gereken işleri bitirip bir an önce düğüne katılmak ister; sütü süzüp kaynatır, ekmeği sular, tavukları yemler, bebesinin bezlerini çalkalayıp kaynar suya ıslar. Elini yüzünü yıkayıp kolonyalanır, üzerini değişir. Gündeliğe kul-

landığı tülbendini bir kenara bırakıp yenisini çıkarır sandığından.

Düğün alayı bayrağın dikildiği evin önüne çoktan varmış, başlamıştır halaya. Yorulup kızaranlar, terleyip susayanlar birer birer dökülür serinlik veren otların üzerine. Halka daralmaz, genişledikçe genişler, coştukça coşar yeni katılanlarla. İki aylık bebesini, gölgedeki çimenlerin üzerinde oturan yüzleri kırış kırış olmuş bir ebenin kucağına bırakır genç kadın. Büyük zincire bir yerinden eklenip o da katılır halaya. Kollarını dirseklerinden büküp ellerini havaya kaldırır. Serçeparmaklarıyla kenetlenir yanındakilere. Yan yana, omuz omuza yürür onlarla, tokmağın ritmine uygun. Gözü sağ yanında yürüyenin ayaklarındadır hep; yanlış adım atmamak, peşi sıra geleni şaşırtmamak için. Sağında yürüyen kan ter içindedir, yoruldum, der, çıkar halaydan. Genç kadın şaşırıverir adımlarını. Tam toparlayacakken bir başkası, komşu köyden düğün için gelmiş bir misafir tutar kadının parmağını.

Halaya yeni giren zurnanın çaldığı havaya bir türlü uyduramaz adımlarını, ayakları birbirine dolaşır. Düzen tutturamayan ayaklara bakan kadın belli belirsiz gülümser. Başını kaldırıp beceriksiz ayakların sahibinin kıpkırmızı olmuş kaygılı yüzünü görse yine belli belirsiz gülümseyecek, kahkahasını eve, kendisiyle baş başa kaldığı bir zamana saklayacaktır; yeni gelinlerin ağız dolusu gülmesi ayıptır. Ayağı tokmağa en uygun gelin olarak anılmak, süzüle süzüle, salına salına dolanmaktır gelinlerin önemsediği. Sağındakiyle yer değiştirir genç kadın, çabucak hizaya sokar adımlarını. Süzüle süzüle, salına salına dolanır herkesle birlikte.

Evdeki işler de aklının bir kıyısındadır. fiakaklarından yanağına, boynundan koynuna doğru ılık ılık akmaya başlayınca ter, halaydan çıkar genç kadın. Bir gölgelikte yaşıtı kızlarla, gelinlerle laflaşır düğün şerbetini içerken. Gelinler, bekâr kızlar düğün evinin mutfağına yardıma çağrılır. Komşu evlerden getirilen masaları,

sandalyeleri yerleştirir erkekler harmana. Masalar tren vagonu gibi uzatılır peş peşe üç dört sıra. Üstleri silinir, örtüler serilir. Davul zurna susar. Herkesi bir koşuşturma alır. Düğün evinin bahçesinde, büyük kazanlarda kaynayan yemekler tabaklara doldurulur. Düğün pilavı, sürahiler, ekmekler, hoşaflar, bardaklar tepsilerle masalara taşınır. Önce, köyün ileri gelen yaşlıları, erkekler, komşu köyden gelen misafirler, davulcu ve zurnacı oturur yemeğe. Mutfakta bir kargaşadır başlar. Kirlenen tabaklar, çatal kaşıklar, bardaklar dağ gibi yığılınca üç ayrı leğen hazırlanır kazanların yanına. Her leğenin başına iki üç kadın oturur. Bağırtı çağırtı içinde gidip gelir tabaklar, bardaklar, çatal, kaşıklar. Bir leğenin başına çöküp suya atılan tabakları yıkar genç kadın. Boşalan tabaklar yıkanmak üzere leğenlere, oradan tekrar masalara taşınır. Kap kacak defalarca yıkanır, durulanır. Kadınlar, çocuklar, gençler oturur boşalan sandalyelere. Mutfakta bulaşık yıkayan kadınlar, kızlar leğenlerin başına oturtacak birilerini bulup harmana giderler gülüşüp bağrışarak. Genç kadın yemeğini yiyip alır bebesini ve dağıtılan çerezi, kanatlı kapının yolunu tutar. Bebesini emzirir, altını temizler, uyutup beşiğine beler. Çökeleği taşlar, kazanları yıkar, sobanın külünü alır...

Gitmemekte direnen yorgun kızıllığın artık usul usul koyu maviliğe teslim olduğu ılık bir akşam vaktidir. Durmak, yorulmak bilmez davul, zurna. Köyün sokak lambaları erkenden yanmış, harman aydınlatılmıştır. Elektrik kabloları çekilmiş, seyyar lambalar asılmıştır ağaçlara. Genç kadın fırınlı sobanın altını otlayıp irisinden bir iki tezek atar sobanın içine. Hamur yoğurur, yumak alır. İnce ince açar yumakları, yağlar, yuvarlar tepsiye yerleştirir. Üzerlerine yoğurt çalıp fırına sürer. Kaynanası bebenin ağzına su damlatır tahta kaşıkla, gittikleri köyü, gelinin anasının ağıdını anlatır bir yandan da. Kayınbabası sardığı sigaraları tabakasına yerleştirir. Kocası kasabadan havadisler verir babasına. Çörekler pişince sofrayı kurar genç kadın. Bardaklara ayran doldurur, bahçeden topladığı

yeşil soğanı, tereyi, maydanozu yıkayıp silkeler, büyük bir sininin içinde sofraya getirir. El yakan sıcacık çörekleri, çökeleği, tereyağını koyar sofranın ortasına. Karınlarını doyururlar. Kadın odaya geçip bebesini emzirir. Bebeyi ebesine verip sofrayı toplamaya koyulur. Kaynana ayağına bir minder alıp usul usul torununu sallamaya, kayınbaba uyuklamaya... Kocası onu seyreder iş görürken. Seyredildiğini sezince daha bir iştahla yapar işini. Siniyi içeri odaya götürürken bir bakıverir kocasına. Kapıyı kollayıp azıcık kalırlar içeri odada bir başlarına. Kadın yağ yıkarken teknede, kocası malları sulamaya ahıra gider, oradan da kim bilir hangi komşunun evine. Konuşulur şuradan buradan, en çok da el ele tutuşulup dönülen halaydan. Kim kime söz eyledi, kim kime göz eyledi, konuşulur inceden inceden.

Geri döndüğünde şöyle der kocası genç kadına: Yap ne yapacaksan! Nefesi genç kadının yüzünü yalayıp geçer bir anda. Bir başına kalıverir genç kadın odada. Yerinde duramaz olur, ne yapacağını bilemez. Bir söz boğumlanır döşünde. Dışarı çıkıp kanatlının önüne oturur. Harmanı ışıtmak için kullandıkları seyyar lambanın kablosunu toplar düğün sahipleri. Köyün gençlerinin dualar eşliğinde gelinle güveyi içeri ettiklerini izler genç kadın. Gülüşmeleri, fısıltıları duyar. Düğün sahiplerinin geceyi geçirmek için bir geceliğine bir akrabaya misafir olmaya gidişlerine bakar sessizce. Avlular, odalar, mutfaklar birer birer karanlığa gömülür. En son, düğün evinin ışıkları söner.

Evler, ağıllar, samanlıklar, yunaklar, tarlalar, harmanlar, bağlar, bahçeler uykudadır. Kan uykusunda usul usul dalgalanır ekinler. Un ufak bölünüp parçalanır toprak, köpüre köpüre akan uğultunun içinde kaçtıkça kovalanır. Rüzgârın ve suyun sesine karışır kadının sesi. Sıyırır başından tülbendini, sımsıkı bastırır ağzına. Kendi sesini duymaz olur başka bir ses büyürken içinde. Akıttığı yaş azaltmasa da öfkesini, durulur yüzü, sakinleşir. Başını kaldırıp uzaklara

bakar. Ipıssız uzaklara... Dikip gözlerini karanlığın içine, gecenin içinde kaybolmuş tepeleri görmeye çalışır; yolları, tarlaları...

Kocasının köyünden çıkınca hangi yolu yürümeli, nereye sapmalı, nereden geçmeli, nereyi dolaşmalı, nasıl bulmalı babasının köyünü... Bir komşunun kapısını çalıp yardım mı istemeli... Akıl mı danışmalı... Bebesini düşünür. Kocasını, kayınbabasını, kaynanasını düşünür. Evi, odaları, hayatı, mutfağı; inekleri, davarları, tavukları düşünür. Karanlığa bakıp yolunu tayinlemeye çalışır eli koynunda. Anasını düşünür... Öfke basar yüreğini, göğsü kabarıp iner. Hıçkırır, bırakamaz soluğunu. Soluğu yumruk gibi düğümlenir boğazına. Bebesi, odası, kocası, yatağı... Kurar durur kafasında yolları, tarlaları, dere tepeyi... Bir komşunun kapısını mı çalmalı, akıl mı danışmalı... Düşmeli mi yola... Köyü nasıl sevdiğini düşünür; baharın yeşeren tepeleri, ekin vaktini, harman vaktini, güzü, yağmuru, karı... Çeşmeden su taşımayı, çalılardan kuşburnu toplamayı, samanlıktan saman almayı, tezekleri yığmayı, tarhana kurutmayı... Bu köyün, bu evin gelini olmayı nasıl sevdiğini... Bebesini düşünür. Anasını... Düğün bulaşığı gibi döner döner durur düşünceleri. Onu alır, bunu bırakır, bundan korkar ona sarılır... Kalmalı mı gün ağarıncaya kadar... Hemen gitmeli mi... Eli koynunda düşünür durur.

Rüzgârdan ve sudan gayrı ne varsa uykudadır. Yeryüzünün gri donukluktan kurtulmaya çalıştığı, meylin çizdiği yolda suyun taşlara çarpa çarpa aktığı, kendisine boyun eğen ekinleri kâh yatırıp kâh doğrultarak esen deli rüzgârın şiddetini yitirdiği o seher vaktinde ilk öğünde yenecek yağlı çörek yapılmış, kurumaması için bohçaya sarılmıştır. Tarlaya gidecek azık çıkını hazırlanmış, yağ teknesi yıkanıp yerine kaldırılmıştır. Çökelek taştan alınmış, tuzlanıp küpe basılmış, hayatın toprak zemini sulanıp süpürülmüştür. Bebenin altına bağlanan kenarları elde dikilmiş patiska bezler yıkanıp ipe serilmiştir. İçinde gerdanlık, bilezik, küpe, bir de nikâh

yüzüğü bulunan bir çıkın beşiğe, bebenin ayak ucuna bırakılmıştır. Önceki gün sandıktan çıkarılıp birkaç saatliğine kullanılan tülbent katlanmış, genç kadının yatağına, kocasının başucuna konmuştur.

Kuş cıvıltılarının çoğalıp rüzgârla suyun sesini bastırdığı, güneşin griyi yuttuğu bir vakitte bebenin ciyaklamasıyla sabaha karşı uyanır ev halkı. Hayatta, yayık ağacında asılıdır bebenin genç anası.

Tecâhül-i Ârif

Biz o sıra, aha gine böyle, oturduk laflıyoz arkadaşlarla, yok, elli bir oynuyoz. Herifçioğulları almışlar ellerine bi tomar kaat, gelenin geçenin eline tutuşturuyolar. Çocuklardan birini gönderdik. Bi tane de sen al getir, bakalım neymiş dağıttıkları dedik. Hani bazen dersane reklamı için filan da dağıtılıyo biliyon mu; bi yanlışlık olmasın dedik. Yok abi, bu okulda okusalar tanımaz mıyız, burda okumuyolar, başka mahallenin itleri bunlar. Neyse getirdi çocuk. Neymiş gardaş, memleket satılıyomuş, her yer özelleşiyomuş, imefe her bi şeye el atıyomuş. Bi görecen neler neler ya! Parasız okul, parasız hastalık filan... Haaa, anladık ki bunlar gine kaşınıyo.

Kömür deposunun orda sıkıştırdık bunları. Gelin bakalım, neymiş o elinizdekiler, bi görelim dedik. Göstertmiyolar abi! fieyim

kadar boyu var hepsinin ha! Görsen, bi dikleniyolar, bi dayılanıyolar... Ölün mü, öldürün mü! Ne dediydi la biri, bak unuttum, ha, şey diyo, memleketi satanlara karşıyız diyo. Lafa bak lafa, memleket satılır mı la? Adamlar borç para almış, mecmur imefenin dediğini yapacak, dingil. Koskoca devlet kapı kapı dolanıp borç arasın, bulduğu parayı da getirsin senin avcuna saysın. N'apacan? Hastane açacan. Eee, nasıl düzlüğe çıkacan? Dur hele oynarız ya. Okey dönek abi bırak elli biri. Arap gelir şindi, gelsin de... Geçen toplantı vardı, gittik dinledik. Neyin ne olduğunu biliyoz yani. Her şey sırasına göre gardaş, önce bi ekonomi düzelsin, sona hastane mi yapıyon, okul mu yapıyon ne yapıyosan yap, doğru mu? Ülkeyi kim ayakta tutuyosa onun işine yaratacan parayı? Koskoca bankalar, holdigler battı. Kaç kişinin karnı doyuyo oralardan? Bunları düşünecen abi. Yoksa kaat dağıtmak kolay. Aha ben de işsizim. Kötü zamanda sahip çıkacan devletine. Boğazından kesecen, şeyinden kesecen bu devleti kurtaracan. Neyse, giriştik bunlara, ağız burun komadık.

Ulan it, anan işçi, baban işçi sen ne bilin imefeyi mimefeyi. Adamlar ekonomiyi krizden kurtarmak için bizim peşimizde dolansın, bu ibneler de yok satıldık, yok bilmem ney... Bak, geçen gine geldi bi heyet. Adamlar niye gelip gidiyo abi, niye peşimizde dolanıyo, bi bildikleri var. Tabii abi ya, önemli adamlar bunlar, dünyayı yöneten adamlar. Bu imefenin bize karşı bi üçkaadı olsa, memleketi yönetenler dangalak mı, bilmiyo mu? Biliyo da bilmezden mi geliyo abi, soruyom sana? He abi ya, doğru valla, devlet diyon ne diyon! Vardı, falçata vardı ya kullanmadık. Yok la, diyom ya, hepsi lise bebesi. Olmaz mı abi, büyük itler de var. Yoksa bunlar kimden öğrenecek bu işleri. Keçinin çıktığı yere oğlak da çıkar demişler. Televizyonda göstertiyolar ya hani, aynı onun gibi. Herifler işini gücünü bırakıyo, pazarın oraya toplanıyo. Bunların namusu olur mu, karı, kız çoluk çocuk yumruklarını sallaya sallaya...

Maksat ney, suyu bulandırmak. Maasus kalabalık yerleri seçiyolar abi. Ulan amına koduğum, millet zaten krizde, ateşe şeynen gidince nolacak! Millet ayaklanınca kim sevinecek, Yunanistan. Bi yer daha vardı nereydi ora la, orası sevinecek. Bu kansızları napacan biliyon mu, tavuk boğazlar gibi, gördüğün yerde boğazlayacan. Yok, büyük itlere biz fazla karışmıyoz, polis şey ediyo. İki çay söyle de içek la. Aman abi, bu piçler durmaz, gözün kapıda olsun. Gel istersen yer değiştirek. Ha, iyi o zaman. Aha şurda, okulun kapısında dağıtıyolar.

He he, görüyom Turhan'ı. Geçen burdaydı. Ulan gülmekten çatlattı bizi hergele. La bi fıkralar biliyo, bi fıkralar biliyo... Nerden duyuyon, hepsini nasıl aklında tutuyon, hiç mi unutmuyon, hayret ya! Dur, bi tanesini anlatıyım. fiindi karının biri, yok abi ya, çalışmıyo Turhan. Kriz yüzünden çıkarmışlar. Yok, bi onu değil, çok adam çıkarmışlar. İşportacılık yapacam diyodu. Para bulabilirse mal getirmeye gidecekti İstanbul'a. Neyse... fiindi karının, yok abi karısı çalışmıyo. O çalıştırmaz karısını. Ben de bizimkini çalıştırmayacam ya, çok bunaldık. Geçen randevi almaya gittim bizim il başkanıyla görüşmek için. Başkanla görüşemedik de başkanın yakın görüştüğü biri var, hemşerim olur, binadan çıkarken onu gördüm. Durum böyle böyle dedim. Kaç yıldır hizmet ediyom filan dedim. Hemi de öyle, mahalleden kuş uçurtmuyoz abi. Aha böyle başını bekliyoz kayfenin, piçler bi şey dağıtır, bi şey yapar diye. Seçim zamanı çağırdılar, sandık başında bekleyecen dediler, hanımı doğuma götüremedim şerefsizim, okulda sabahladım. Anlattım hepsini. Başkan benden çok memmunmuş. Ben söylerim başkanıma dedi, seni iyi bi yere yerleştiririz dedi.

Ha, fıkrayı anlatıyodum de mi, şindi karının biri tam oturduğu mahalleye girerken kendini takip eden adama, karının peşinde dolanan bi adam varmış biliyon mu, adama dönüp diyo ki, bırak artık peşimi diyo, mahalleme geldim, laf söz olur diyo. Karının

peşine takılan adam karı korkmasın diye çekine çekine diyo ki, sana bi zarar verecek değilim. Oturduğun sokağa kadar geliyim diyo. Neyse, karı yürüyo yürüyo oturduğu sokağa gelince dönüyo diyo ki oturduğum sokağa geldik, git artık, bırak peşimi. Adam da diyo ki, sana bi zararım dokunmaz diyo. Sokağına kadar geldim, binaya kadar da geliyim diyo. Neyse, karı yürüyo yürüyo, sağ olasın abi, daha iyisi senin olsun. Bizim hanım çalıştığı yerden getirdi. İster çöpe at, ister ihtiyacı olan birine ver demişler. E ben de kırk iki giyiyom, niye çöpe atacam. İtalyan malı abi, baksana şu dikişlere, üç sene giysem gine açılmaz şerefsizim. Altına vur altına, bak sese, hakiki kösele. Abi içine ettin fıkranın, nerde kaldıydım, ha, karı binanın önüne geliyo. Bi gören olur, bırak artık peşimi filan diyo. Adam diyo ki, valla kötü bi niyetim yok diyo, korkma, gönül rahatlığıyla kapını aç diyo. Karı anahtarı çıkarıp kapıyı açıyo, merdivenleri çıkıyo, dayre kapısına gelince diyo ki, tamam işte diyo, dayreme geldim, git artık. Adam diyo ki, buraya kadar geldim. Sana bi zararım dokunmaz. Kapıyı açtığını görüyüm diyo. Karı kapıyı açıp içeri giriyo. Bak burası çok komik abi. Gülmekten göbeğim çatladı şerefsizim, ulan bu Turhan... Neyse abime söyleyim, içeri giriyolar. Adam diyo ki, ben diyo, anamın yanına yatınca barnaamı onun göbeğine sokardım diyo. Karı birden bağrıyo, hani karılar bağırır ya, ayyy diye bağrıyo karı. Ay, ne yapıyorsun, dur, o benim göbeğim değil filan diyo. Adam da diyo ki, olsun diyo, o da benim barnaam değil. Çaktın de mi, hani adam şeyini, he, he öyle. fişşit, Cemal, çayları tazele koçum, lan oğlum biraz dem dök la. Sesini çıkarmazsan duru su içirtiyo pezevenk. Çok komik de mi? Bu Turhan puşt abi ya. Dur hele, bi tane daha vardı, neydi la?

Son Kırıntılar

Büyük bir alışveriş merkezinin danışma bölümünde çalışıyordum. Danışma bölümü mağazanın en yoğun, en sorunlu yeridir. Aldıkları ürün bozuk çıktığı için elemanlara bağırıp çağırmaya hakkı olduğunu düşünen sinirli, laf anlamaz bir sürü insan üşüşür danışmaya. Bizim görevimiz, yüzümüzden gülümsememizi eksik etmeden, müşterilerin sorunlarını gidermek, sinirleri yatıştırmaktır. Kullanım hatası var, ürünü değiştiremeyiz, dediğimiz an gerginliğin doruğa çıktığı andır. Müşteriler kaba olmanın da ötesinde, kudururlar. Ama efendim, mağaza babamızın malı değil ki, biz bize söyleneni yapıyoruz, deyişimizi bir türlü anlamaz, ısrarla amirimizin nerede olduğunu sorarlar. Müşteri yağlıysa, fazla alışveriş yapmışsa amir müşteriden yana olmak, ikiyüzlü davranmak zorunda-

dır. Güler yüzlü, sakin ve anlayışlı olun, ama kesinlikle müşteriye yüz vermeyin diyen yetkilimiz, ille de müşterinin yanında, bizi azarlama hakkına sahiptir.

Her bölümün satış elemanı, şefi, müdürü vardır. Herkes amirine yalakalık, kendisiyle aynı konumda olan arkadaşına hainlik yapmak zorundadır. Başarının ölçütü bu işleyişe uymaktır. Görevini yerine getiren ödüllendirilir; diğer bölümlere göre daha az yorucu reyonlara geçer, sonra yeni açılan bir bölüme şef olarak atanır. fiefinden daha şık giyinmek, daha bakımlı olmak onun sana gıcık olması için yeterli bir sebeptir. Biri sana kazağının, saçının ya da başka bir haltının güzel olduğunu mu söyledi, bütün gün göz hapsinde tutulursun. fiefin o günkü enerjisini, küçük de olsa, bir hatanı yakalamak için harcayacaktır. Çünkü ona bu öğretilmiştir.

Annem kızıp durur bana: "İstediğin gibi bir işyerini nereden bulacaksın yavrum, her yer aynı." Annem doğru söyler. Her işyeri aynıdır. Günün sonunda patron paracıklarını sayarken, sen bütün gün dikilmekten kütük gibi şişen, ağrıyan ayaklarını ovuşturur, bir taraftan da, birlikte çalıştığın arkadaşınla dalaşırsın.

Bozuk, çürük malları satmak için o malların ne kadar kaliteli olduğunu anlatmaktan serseme dönersin. Müşterinin çocuğunu sevme konusunda aceleci davrandığın için sana düşman olan şefini nasıl yumuşatacağını düşünürsün. İşten çıkış saatini dört gözle beklersin. Çıkışta 'işletmenin prensibi gereği!' çantan aranır. Kendini zor atarsın dışarı.

Dışarıda başka güzellikler bekler seni. Tersime tersime konuşma, kodum mu oturturum der, gayet şık giyimli, orta yaşlı bir bey yanında yürüyen aynı şıklıktaki bayana... Geçerken duyuverirsin. Yalpalaya yalpalaya yürüyen gençten bir delikanlı apış arasını avuçlamış, kurcalaya kurcalaya karşıdan sana doğru gelir, kulağında da cep telefonu. Uyanıksan, koluna ya da göğsüne alacağın omuz dar-

besinden kurtulursun. İnsanı sinirden ağlatacak kadar uzun öten korna sesine şoförün biri küfürler savurur. Oradan geçen küçücük okullu çocuklar bu iki yetişkinin ne zaman gırtlak gırtlağa geleceğini görmek için durup beklerler. Olacakları kaçırmamak için, bazen, durur sen de beklersin. Bir köşe başında zabıtalar yaşlı bir kestane satıcısını kıskıvrak yakalar, adamın tezgâhını darmadağın eder, adamcağızı ite kaka sürüklerler. Yaşlı adam yakaladığı bir tabela direğine sımsıkı sarılarak direnir. Telsizli adamlara yalvarır... Resmi plakalı, siyah camlı, siyah makam otoları ve onlara eşlik eden polis eskortları trafik kurallarını hiçe sayarak, her şeyi daha da güzelleştirmek amacıyla yapacakları toplantılarına yetişmek üzere yolun iki yanında bekleşen kalabalığın arasından jet hızıyla geçer. Küçük kızlar, oğlanlar ellerindeki kağıt mendilleri, yara bantlarını satmak için gelip geçenin koluna bacağına sarılır...

İzlersin kentini.

Herkes bir koşuşturma içindedir; bir yerlere, bir şeylere yetişme telaşında. Neyin yarışıdır bu, bilmezsin. Öyle alıştırılmışsındır ki yarışa, küçük bir kedi yavrusunun bir serçeyle oynaştığını ya da bir bebeğin yeni çıkan dişini, attığı ilk adımı görmek değil, bunu herkesten önce senin görmüş olman mutlu eder seni.

Kimsenin kimseye tahammülü yoktur. Kimse kimseyi görmez, hissetmez. Bakıp görmeyen, dokunup hissetmeyen, sorulduğunda, onca kalabalığın içinde yapayalnızım, mutsuzum diyen yeni dünyanın şaşkına dönmüş insanları. Yaşamak sevimsizdir. Aşkla yaşayamazsın hiçbir şeyi. Çünkü çıkışta çantan aranmıştır. Çünkü amirinin gözüne girebilmek için çamur atmışsındır mesai arkadaşına. Çünkü otobüse, dolmuşa binerken itilip kakılmışsındır, itip kakmışsındır birilerini. Çünkü birine bir adres sorduğunda aldığın yanıt "Bilmiyorum," olsa da, o bir anlık bakıştan, aslında, "Üf! Git başımdan!.." denildiğini anlamışsındır. Çünkü birilerine bağırıp

çağırma fırsatı geçtiğinde eline bu fırsatı sonuna kadar kullanmışsındır... "Hey, dostum! Kes şu lanet olası ağlamayı, sinirimi bozuyorsun!.." Ucuz Amerikan filmleri gibidir hayatımız; inceliksiz, değersiz. Yakıp kül tablasına bıraktığımız kendi kendine tükenen bir sigara. Niye böyle yaşarız? Sahi, ne için yaşarız biz?

Kendime bu soruyu sormaya başladığım günlerde işten atıldım. Yeni bir iş aramadan önce biraz aylaklık ettim. İyi ki de öyle yaptım, yoksa onu tanıyamayacaktım.

Ahmed Arif Parkı'nda tanıştım onunla. Yürüyüşü, hareketleri bu kadar yavaş olmasa daha genç olduğunu düşünürdüm. Üzerinde ütüsüz bir pardösü vardı. Oldukça uzun boylu, hafif kambur, ince yapılıydı. Seyrek, beyaz saçları geriye doğru taranmıştı. Cildi kahverengi lekelerle, küçük benlerle doluydu. Uzun bir burnu vardı. Kirpiksiz küçücük gözleriyle sevimli bir çocuk gibi bakıyordu. Oturduğum sokağa inmek için her zaman olduğu gibi parkın içinden geçiyordum. "Güzel evladım, pardösümün iç cebinden gözlüğümü çıkarır mısın?" demiş, gözlüğü kılıfından çıkarıp gözüne takmamı istemişti. "İsterseniz elinizdeki paketleri ben tutayım, gözlüğünüzü siz, kendiniz takın," demiştim. Gülümsemiş, "Hay aklınla bin yaşa!" demişti. Titreyen elleriyle gözlüğünü burnuna oturtmuş, yüzüme dikkatle bakmıştı. "Gözlerin doğulu olduğunu söylüyor, doğru mu?" "Evet, doğulu sayılırım." Aşağıya, parkın bittiği yere kadar taşımıştım paketlerini. Lafa dalıp paketlerini bana taşıttığını unuttuğu için kızmıştı kendine.

Daha sonraları onu çok sevmiş, bu nedenle ondan uzak durmayı seçmiştim. Sanki onunla sohbeti ilerlettiğimde, sandığım gibi, sevgiyle dolu, onca yıla rağmen içindeki çocuğu yitirmemiş, gencecik bir yaşlı değil bencil, katı, nasihat vermeyi seven, sürekli yakınlarından söz edip salt can sıkıntısını gidermek için konuşan bir bunak çıkacaktı karşıma. Onunla karşılaştığımda yolumu değiştiri-

yor ya da beni görmemesi için birilerini kendime siper ederek gizleniyor, onu uzaktan izliyordum.

Çoğu zaman anıtın üzerindeki şiiri okurken görüyordum onu. Parktaki heykelin tam karşısına dikiliyor, gözlüğünü takıyor, ezbere bildiğini sonradan öğrendiğim satırları, ilk kez okuyormuş gibi, her sözcüğü anlamaya çalışarak yüksek sesle okuyordu. Ortalıkta koşuşturan çocuklar onun bacaklarına tutunup etrafında dolanıyor, sağını solunu çekiştiriyordu. Bazısı da oyunu bırakıp parmaklarından sığdırabildiği kadarını ağzına sokarak, sağa sola yaylanarak, belki, bunun da bir oyun olduğunu düşündükleri için, gülerek onu dinliyordu. O, gülümseyerek şiiri okumaya devam ediyor, okumasını bitirince bir banka oturuyor, parktaki devinimi, çocukları seyre koyuluyordu.

Kiminle ne konuştuğunu duyacak kadar yaklaşıyordum yanına. Yer minderinde oturuyormuş gibi bankta bağdaş kurup oturmuş, yelli boynunu güneşlendiren yaşlı bir teyzeyle hal hatır ederken görüyordum kimi gün. İnsanların birbirini yumrukladığı, boğazladığı, bıçakladığı programlardan söz ediyorlardı. "İnsanı korkutmaktan, kapılara bir iki kilit daha taktırmaktan başka ne işe yarar bu programlar. İnsan eşine dostuna, konu komşusuna şüpheyle bakacak, güvensiz, sevgisiz yaşayacak, bunu istiyorlar," diyordu yaşlı teyzeye. "Birbirimizi tanımayız bilmeyiz. Bak, oturup konuşuyoruz güzel güzel. fiimdi ben seni kötü belleyip yanımdan kovsam bu insanlığa sığar mı? Yok, ben insanı her daim severim. fiimdikiler bir hoş. Unutmuşlar hatırı, gönülü..." diyordu teyzem.

Doğma büyüme Karabüklü. Yetmiş bir yaşında. Gözüyle dişi dışında ağrır yeri yok. Öğretmen emeklisi. Bir çocuğu var. Ankara'ya torununu görmek için geliyor, üç dört ay kalıp dönüyor memleketine. Oğlu burada kalmasını istiyor; ama o memleketinden başka yerde huzur bulamıyor. Eşini iki yıl önce kaybetmiş. Çok

özlüyor onu. Bunları parkta tanıştığı insanlarla sohbetlerini dinleyerek öğrenmiştim.

Çocuklarla sohbetine hayran kalıyordum. Bazen beş altı yaşlarında bir çocuk ciddi bir yüz ifadesiyle, hatta büyük bir üzüntüyle, yeni doğan kardeşinin çok pis olduğunu, altına kakasını yaptığını, eline geçirdiği her şeyi ağzına götürdüğünü anlatıyordu. Çocuğun anlattıklarını o da ciddi bir ifade takınarak dinliyor, çocuk yakınmasını bitirdikten sonra dert ortağının yanağına kocaman, gürültülü bir öpücük kondurup salıncaklara koşuyordu. Çocuğun arkasından gülümseyerek bakıyor, elindeki kitabı açıp bir şeyler okumaya koyuluyordu. Kimi zaman, yine bir çocuk, işaret parmağını ona uzatarak "Dede, bak fermuarın açık kalmış, kapatsana," diyerek onu uyarıyordu. Titreyen elleriyle alelacele kapatıyordu fermuarını, utanarak. Bir başka çocuk annesini çekiştire çekiştire onun yanına getiriyor, "Dedeciğim, annem beni dinlemiyor, hadi sen söyle, bana bir kardeş yapsın," deyiveriyordu. Anne çocuğunun patavatsızlığına dair bir şeyler geveleyip bu tanımadığı ihtiyara iyi günler dilemek zorunda kalıyor, kolundan yakaladığı çocuğu, file taşır gibi, sürükleyerek parktan çıkarırken çocuk dedesine el sallamaya devam ediyordu. Bir diğeri, yeni alınan suluğunu göstermek için hiç üşenmeden koşup evden suluğu getiriyor, suluk hakkında malumat veriyordu ona. Onun suluğa olan hayranlığını görünce, "İstersen babama söyleyeyim, sana da alsın," diyordu. Kimi gün, "Dede, buraya çıktırır mısın beni," diyordu küçük bir kız. Titreyen elleri, güçsüz kollarıyla, çıkarıyordu küçük kızı demir boruların üstüne, "Çıktırır mısın değil, çıkartır mısın, doğrusu bu, anlaştık mı?" diyordu. Annesinin atlet giymediğini, ama kendisine zorla atlet giydirdiğini anlatıyordu bir başka çocuk. O, anneden yana olunca çocuk bankın üzerine çıkıyor, dedesinin gömleğinin yakasını açıyor, onun atlet giyip giymediğini kontrol ediyor, atlet giyeceğine dair söz veriyordu.

Çocuklar yaşam deneyimlerini aktarıyor, tehlikelere karşı uyarıyorlardı onu. Sevgilerini göstermek için buldukları tırtılı, yaprağı armağan ediyorlardı ona. İsimlerini aklında tutamadığı bir sürü arkadaşı vardı onun bu parkta.

fiiirden bir dize okuyor gibiydim. Yaşamı öyle anlamlı kılıyordu ki bu manzara, şu akıl almaz çürümüşlüğün içinde insana insan olduğunu anımsatan canım manzarayı seyretmeye doyamıyordum.

Kızılay'a inmek için durakta bekliyordum. "İyi günler," dedi. Gözlüğünü evde unuttuğunu söyleyip gelen otobüslerin üzerindeki yazıları okumamı rica etti. Beni unutmuş diye düşünmüştüm. "Seni parkta görüyorum, bir merhaba diyeyim diyorum; ama her seferinde kaybediyorum. Sanki birilerinden kaçar gibisin, gizleniyorsun," demişti kurnazca gülümseyerek. Ona doğruyu söylemiştim. "Sınavı kazandım mı?" diye sormuştu. Utanmıştım. "Kaygılanmakta haklısın. Ben de köşe bucak kaçıyorum genç ya da yaşlı bütün bencil ihtiyarlardan," demişti.

Kitapçıları gezmek istiyordu. Bildiğim yerleri söyledim. Konur'a gitmek, Yüksel Caddesi'ni görmek istememişti. "Orada gençleri boş boş otururken görmek canımı sıkıyor. Gamsız gamsız oturuyorlar bütün gün. Oysa hiç de iyi bir gelecek beklemiyor onları," demişti.

İş görüşmesi için inmiştim Kızılay'a. Onun gibi birini bir daha nerede bulacaktım, ayrılmamıştım yanından. Mithatpaşa'da bir kitabevine girdik. İstediği kitapları bulup raftan indiriyor, kitabı tanıtan açıklamaları, çevirmenin ismini, yayınevini okuyordum. Bir iki şiir kitabı aldı. Cüzdanını çıkarırken gözlüğü de çıktı cebinden, güldük. Gözlüğünü taktı, bir kez daha dolaştık mağazayı. Yeniden baktı raflara, bu kez kendi okudu kitap adlarını, açıklamaları... Edebiyat bölümünden bir kitap seçip hediye etti bana.

İnsana işten ve yaşamdan zevk almanın yollarını anlatan kitapları gördü; ahbap kazanma ve insanları etkileme sanatını anlatan

kitapları. "Kederi bırak yaşamaya bak" diyen, "Hayat bir oyunsa, işte kaideleri" diyen, insana akıl veren, hatta insana sevgiyi, aşkı nasıl yaşaması gerektiğini öğreten kitaplar. Birkaçının sayfalarını karıştırdı. "Debriyaja şöyle bas, direksiyonu şöyle tut... Araba kullanmayı öğretir gibi sevmeyi öğretecekler insana," dedi. "Bu kitaplar çok satıyor," dedim. "Öğrenmek zorundayız; iş yaşamında, özel yaşamda başarılı olabilmek için bunları okumak şart. Diyelim pazarlamacısınız. Müşteriyi kârlı bir alışveriş yaptığına inandırıp çaktırmadan nasıl kazıklarsınız? Gıcık olduğunuz birini, ama kibar bir dille, nasıl yerin dibine sokar sokar çıkarırsınız? Bulunduğunuz ortamda kendinize saygın bir yer edinebilmek için nasıl konuşmalı, nasıl gülmeli, nasıl oturmalı, nasıl bakmalı, nasıl yürümeli, nasıl giyinmelisiniz? Kendinizi var edebilmek için kimleri, hangi manevralarla, nasıl alt etmelisiniz? İnsanlara ne zaman güler yüz, ne zaman dirsek göstermelisiniz? Hiçbir halt etmezken nasıl çok şey yapıyor imajı uyandırabilirsiniz? Hangi sözleri yutup hangilerine tepki göstermelisiniz? Tüm bunları bilmek gerekiyor, piyasada tutunabilmek için. Kocasının aldığı maaşı çok seven ama adamın kendisine tahammül edemeyen bir kadın bu kitaplar sayesinde kendine bir çıkış yolu bulabilir, yeniden keşfedebilir aşkı! Eğer bir sevgiliniz varsa onu hangi durumlarda ne kadar kıskanmanız gerektiğini, ilişkinizin kaçıncı ayından sonra sırlarınızı onunla paylaşmanız gerektiğini, flört döneminin ne kadar sürmesi gerektiğini bile öğrenebilirsiniz." fiaşkın şaşkın konuştuklarımı dinlemiş, "Pes!" demişti. "Pes!"

Sokullu'ya dönerken yürümeyi önerdim, yoruluncaya kadar. "Sanırım, Ayrancı pazarına kadar yürüyebilirim," dedi. Asker çocuğuymuş, sıkı bir disiplinle büyümüş. "Çocukluğumda da, gençliğimde de babamdan etkilendim. Cepheye mermi taşıyan ananın, yorganı çocuğunun üzerinden alıp ıslanan mermilerin üzerine örttüğünü anlatan o hikâyeyi her dinlediğimde gözlerim dolardı.

İnsan devletine hizmet etmek için vardır derdim. Bir öğretmen arkadaşım, alışmışlar seninkiler, hâlâ, analardan çocuklarını aç, açık bırakmalarını istiyorlar dediği için düşman olmuştum ona. Geç de olsa ne demek istediğini anladım," demişti.

Aramızdaki onca yıla rağmen iki arkadaş gibi, her şeyi içtenlikle konuşabiliyorduk. Ben fazla konuşmuyordum, soru soruyordum, aklıma ne gelirse... Merakımı yenemedim birden soruverdim. "Siz," dedim, "Kaç kez âşık oldunuz?" "Çoook!" dedi kahkaha atarak. Aşklarından söz etti. "Peki, küçük hanım, sen kaç kez âşık oldun?" Ben de çok âşık oldum, ama sadece birkaç kez yaşadım aşkı. Bir gün, büyüdüğünü söyledi bana." "Sahiden büyümüş müydü?" "Sahiden büyümüştü, bıyıklı ağabeyleri gibi!.. Büyür büyümez de çekip gitti." "Nereye gitti?" "Sıradanlığa!" Gülmüştü bu sözüme. Yaşlı bir insanın aşkı, karlı havaların güneşine benzermiş. Daha çok parlayıp akis yaparmış; ama harareti olmazmış. Keşke bu kadar yaşlı olmasaydı, keşke daha önce doğsaydım diye geçirdim içimden. Kim bilir, belki büyük bir aşk yaşardık, romanlardaki gibi!

Ayrancı pazarına gelince dolmuşa bindik. Sokullu'ya vardığımızda, "Vaktin varsa parkta biraz soluklanalım. Kitaptan birkaç şiir okuyayım bugün çocuklara. Onlar bıyıklı ağabeyleri gibi büyümesin," demişti, latife ederek. Bir banka oturduk. Küçücük, kapkara bir kız geldi yanımıza, "Dedeciğim, bu abla senin kızın mı?" diye sordu. "Evet, yavrum, o benim kızım." "Onu benden daha mı çok seviyorsun?" "Hiç olur mu, ben, en çok seni seviyorum." "Öyleyse dur sana çiçek getireyim." Paytak bir ördek gibi havuzun kenarındaki çimlere koştu. Beş altı yaşlarında küçük bir oğlan çocuğu gülerek yanımıza geldi. Çocuğun topu bizim oturduğumuz bankın altına girmişti. "Ah, çocuğum! Ne güzel dişlerin var senin. Sen elma yesen, ben de seni seyretsem," dedi keyifle, sevgiyle. Çocuk onun yüzüne bön bön baktı. Bitişiğimizdeki bankta oturan annesine koştu. "Aferin oğlum," dedi, genç anne. "Aman ha!

Tanımadığın kimselerle konuşma. Sapığı var, serserisi var. Nur yüzlü bir dede de olsa seninle konuşan, sakın cevap verme ona. Belli mi olur..."

Tutamadı, kitap yere düştü elinden. Dehşete kapılmış, çocuğa bakıyordu. "Onun gözlerini, o küçücük çocuğun gözlerini, sen de gördün mü?" dedi. Tanımadığı insanlara da merhaba, günaydın, nasılsın, dur yardım edeyim... demeyi bilen bir kültürle büyümüştü o. İnanamıyordu. Bir çocuğun böylesine sevgisiz, boş, tıpkı bir ölü gibi bakabildiğine inanamıyordu. Eğilip yere düşen kitabı aldım. Elini tuttum. "Hadi," dedim, "Hadi, n'olur, bize şiir okuyun!"

Paslı Çivi

Taşınacağız bu mahalleden. Yazın toz toprak, kışın kar çamur içinde kaldığımız yollarını, yağmur çamur demeden oyun oynayan çocukların bağrışmalarını, yoldan geçen arabaların savurduğu tozlar iplere asılmış çamaşırlara doğru gelirken, onları yıkayan kadınların çamaşırları göstererek, "Dağdan mı indin, hayvan! Kör müsün çamaşır serili, tozutmadan sürsene..." diyen çığrışmalarını bırakıp gideceğiz.

Sonra başkaları gelecek bu mahalleye, bu eve. Küçük çocukları olacak evin. Eşyalar taşınırken bir komşu çay demleyip getirecek. Çayı yudumlarken hoşbeş edecekler. Bakkalın yerini, caddeye çıkan en kestirme yolu öğrenecekler. Nereli olduklarından, ne iş yaptıklarından söz edecekler. Mahalleliyle kaynaşmaları hiç zor olmayacak.

Hele çocuklar... Daha adlarını bile öğrenmeden donlarının rengini gösterecekler birbirlerine. Yeni gelen, eski mahallesinin ne kadar güzel olduğunu, orada bir sürü oyuncağı olduğunu, gelirken o oyuncakları arkadaşlarına bıraktığını söyleyecek. Ötekiyse, bu mahallenin diğer bütün mahallelerden ne kadar farklı olduğu izlenimi yaratmak için, mahallede salyalarını akıta akıta gezen azgın bir köpek, ya da cinli perili bir ev olduğunu anlatacak. Ve başka bir sürü yalan söyleyecekler birbirlerine.

Evin yeni çocukları sabah gözlerini açtıklarında dışarıdan gelen sesleri dinleyecekler; türkü söyleyen ya da küfreden bir kadının sesini, kadının süpürgesinin sesini; tavukların, hindilerin, kuşların, köpeklerin sesini. Bu seslere ağlayan bir çocuk sesi karışacak. Rüzgârda birbirine çarpan tenekelerin sesi gelecek çatılardan. Sesleri dinlerken karşılarındaki duvarı seyredecekler. Duvardaki çatlaklarda bazen korkunç, bazen olağanüstü güzel şekiller bulacaklar; duvarların bütün çatlaklarını avuçlarının içi gibi bilecekler. Baba, büyük çatlakları kapatıp sıvadıkça şekiller değişecek, başka şekiller çıkacak, onları da ezbere bilecek çocuklar. Babaları onların boyunu ölçecek kapı pervazına. Bir sürü çizgi olacak kapıda. Herkes kendi çizgisinin hangisi olduğunu bilecek.

Mahallenin bütün sokakları onların olacak; bütün boş arsalar, bütün çöplükler, bütün çamurlu sular, bütün ağaçlar... Buldukları paslı bir çivi sevinçleri olacak. Arsada çivi saplama oynayacaklar. Çişi gelecek birinin. Oyunu bırakıp eve gitmeyecek. Ya bir ağacın gövdesini siper edecek kendine, ya da bir çalının yanına çömelip toprağa işemenin keyfini çıkaracak. Oradan geçen bir kadın, "Kudurmuş, eşeğin sıpası!" diyecek.

Sümüklerini sile sile, düşük donlarını çeke çeke, büyük bir ciddiyetle oyunlarını oynayacaklar. Çivi çizgiye mi geldi, çizginin dışına mı saplandı kavgası başlayacak. Çiviyi son saplayan nemli

toprağa abanıp "Aha işte, bak," diyecek, "Bak, tam çizginin kenarında." Öteki kabul etmeyecek. Üst dudağını burnuna doğru kaldırıp sümüğünü çekerken, "Yok, oğlum, sana mı inanayım, gözüme mi?" diyecek. Tartışma uzadıkça uzayacak. Yağmur başlayacak. Zemin yumuşayacak, suyla dolacak. Çizgiler kaybolacak. Birbirlerini ikna edemeyecek, çareyi küsmekte bulacaklar.

Çivi, onu bulanda kalacak.

Çatı aralarında, kömürlüklerde gözleri açılmamış kedi yavruları görecekler. Anne kedinin yavrularını yalayışını iki dizlerinin üstüne oturup saatlerce seyredecekler. Ağaçlardan kopardıkları erikleri, kayısıları kediye yedirmeye çalışacaklar. Kedi, onların getirdiklerini koklamakla yetinecek. Üzülecekler. Süt gelecek birinin aklına. Süt almak için annelerinden para isteyecekler. "Size buldum da, enikler kaldı!" diyecek anne, kovalayacak çocukları. Bir kavanoz kapağına, evden aşırdıkları çay tabağına ya da bir bidon kapağına su dolduracaklar, içine ekmek doğrayıp kediye götürecekler. Kedi ekmekleri yedikçe kendi midelerine gidiyormuş gibi sevinecek çocuklar.

Bisikletli, dondurmalı, hamburgerli reklamlar kandırmaya çalışsa da, izledikleri çocukları avcunun içine almayı başaramayacak. Onları anlamayacak kadar küçük olacak yaşları. Reklamları anlamayacak kadar büyük olacak dünyaları. Kimse kimsenin işini beleşe yapmaz, insan torununa bile para karşılığında, hatta, rüşvetle iş yaptırır mesajı verip 'Senin torun bir havaleye kaç lira alıyor?' diyen ihtiyara inat, mahalledeki yaşlılara hiçbir karşılık beklemeden yardım edecekler. Onların her yumuşuna koşacak, oyunu bırakıp su taşıyan ablalarına, teyzelerine yardım edecek, taşınan her neyse, güçleri yetse de yetmese de, ucundan tutuverecekler.

Bahçelere dalacaklar. Ağaçlardan, acele acele, elma koparacaklar. Koparıp koparıp koyunlarına dolduracaklar. "Bak! Bak, şu da

kızarmış, şunu da al!" diyecek boyu dallara yetişmeyen en küçük çocuk.

Kışın, altlarına aldıkları naylonlarla yokuşun başından dereye kadar kayıp yolu cam gibi parlatacaklar. Büyükler kızacak, "İnip çıkarken, sizin yüzünüzden kolumuzu bacağımızı kıracağız," diyecekler. Ama çocuklar peş peşe, bağıra çağıra, düşe kalka, kıpkırmızı burunlarıyla bütün gün kayacaklar. Ayakları, kıçları, kolları su içinde kalacak. Akşam, sobanın kenarında kuruyan çamaşırlardan çıkan buharı seyrederlerken, ertesi gün okula gitmeden önce biraz daha kaymayı planlayacaklar. Sabah kalktıklarında cam gibi yaptıkları o yol külle dolu olacak; kendilerine başka bir yol bulacaklar.

Kömürlüğün bir köşesini tandır damı gibi kullanan kadınların yufka ekmek açışını, gözleme yapışını seyredecekler. Sıcacık yufkayı dürüm yapıp çocukların eline tutuşturacak mahallenin geveze, kavgacı, çalışkan, becerikli kadınları. "Bizim kaynana, bir şey olmaz, sütün korur dediydi. Aha günüm geçti gene," diyecek Kadriye Abla. "Seyyar satıcıya ısmarlayalım da, sana üç beş tane balon getirsin," diyecek başka bir kadın. Gülüşecekler. Başlarına biriken çocuklar da gülecek neye gülündüğünü anlamadan. Biraz büyük olanı kızaracak. Kadınlar hemen fark edecek onun kızardığını. "Ne o kız? Başladın mı yoksa kanamaya?" diye takılacaklar ona. Kız, ağlayarak kaçıp gidecek.

Mutfağın penceresinden boynunu uzatıp annesine yalvaracak çocuklardan biri. "Anne," diyecek, "Çok güzel koktu. Ekmeğin içine koy da ver biraz, hadi kız..." Anne, kavurduğu soğandan bir parça koyacak ekmeğin arasına, ekmeği pencereden uzatırken, "Pisboğaz! fieyin düşer yemezsen. Al, al da git başımdan!" diyecek.

Evin küçük kızı hava kararıktan sonra tuvalete her gidişinde ablasına yalvaracak, "Abla," diyecek. "N'olur, abla, hemen yapar çıkarım. Ona kadar say. On deyince kapının önündeyim."

Bir sabah, Muharrem amcanın bağırtısına uyanacak sokak. Muharrem amca komşusuyla kavgaya tutuşacak yine. "Bizim bahçedeki tereyi, maydanozu ditmiş, sahip olun tavuğunuza…" diyecek. "Senin sıpalar bizim su saatinin üstünü açmış..." diyecek. "Bahçenin çiti içeri doğru eğilmiş, yolu bıraktınız da, bizim tahtalardan mı atlıyorsunuz? Yolu dolaşsanız nallarınız mı dökülür?.." diyecek. Evin yeni kiracıları, kavgayı önce korkuyla, sonra merakla, giderek keyifle seyredecekler. Onların nasıl bu kadar çabuk kavga edip nasıl hemen barıştıklarına şaşacak, sonra alışacaklar.

Düğünler olacak mahallede. Borçla da olsa, âdetler yerine getirilecek. Gelinlik kiralanacak, davul zurna çalınacak, misafirlere yemek verilecek. Gene genç kızlar karacak kınayı, gene yaşlı kadınlar dağıtacak eteklerine doldurdukları çerezi. Çocuklar halaya giren annelerinin bacaklarına yapışacak, çocuklar halaya alınmayacak gene. Delikanlılarla genç kızlar bakışıp duracak. Sedat ağabey karısının kulağına eğilecek, "Derdine ne oldu, biraz yavaş hopla," diye azarlayacak karısını. Leyla abla hiç oralı olmayacak. Sedat ağabeye inat, karısının koca memeleri coştukça coşacak. Tokmak davula vurdukça davulun sesini duyan herkesin yüreği dolup dolup kabaracak. Gözleri dolu dolu olacak anaların. Fitneciler olacak düğünde. Kına az karıldı diyecekler. Kuruyemiş, limonata hep akrabalara dağıtıldı diyecekler...

Ölümler olacak mahallede, figanlar, ağıtlar... Yalnız bırakmayacaklar birbirlerini. Küskünlükler, kırgınlıklar unutulacak. Ölü evine yemekler gidecek komşu evlerden. Bir kez, bir kez daha dinlenecek anlatılan acı tatlı anılar. Her düğün, her ölüm onları biraz daha yakınlaştıracak birbirlerine.

Evin büyük kızı, bazen, yalnız kalmayı isteyecek, arka bahçeye kaçacak. Orada otururken karşıdaki tepeleri görecek. O tepelere bakıp düşler kuracak.

Bir akşam bahçede çay içerlerken birden bir rüzgâr esecek. Lağım kokusu, yanmış lastik kokusuyla karışacak. Elma kokusu, leylak kokusu, iğde çiçeği kokusu gelecek arada bir. Kapı önünde, bir bahçenin bir köşesinde yakılan ateşin dumanı, isi saracak sokakları. Mahalle bu kendine özgü kokusuyla sarıp sarmalayacak onları. İleride bir gün birçok anıyı çağrıştıracağından habersiz soluyacaklar bu kokuyu.

Kira ne demek, kiracı ne demek bilmeyecek çocuklar. "Kiranın günü geldi," diyecek anne. Baba "Kimden borç istesek?" diyecek. Ev sahibi kapıya gelecek, "Kaç gün oldu kardeşim, ille kötü söz mü söyleyeceğiz? Polis zoruyla mı alacağız paramızı. Ya adam gibi ödeyin kiranızı, ya da çıkın evimden," diye kıçını yırtacak. Biri çıkıp "Bu ev size yetmiyor. Sizi, daha iyi koşullarda yaşayacağınız bir eve taşıyacağız," demeyecek, hayır! Bir gün ev sahibi gelecek "Çıkın!" diyecek. Onların nerede, nasıl yaşayacakları ev sahibinin umurunda olmayacak; oy verip iktidara getirdikleri partilerin, vergi ödedikleri devletin umurunda olmayacak çaresizlikleri. İşte bu yüzden gitmek ağır gelecek. Ama çaresiz gidecek onlar da. Mahallenin bütün kokularını alacak; ellerini, gözlerini orada, o sokakta, o bahçede, o evde bırakıp gidecekler.

Bırakıp gideceğiz bu mahalleyi. Sigaralarımı sakladığım kömürlüğün duvarını, babamın bahçe bellerken söylediği türkülerini, sıcak günlerde dallarının altına oturup çay içtiğimiz meyve vermeyen kayısı ağacının gölgesini bırakıp gideceğiz.

Oyun

Bir taraftan omzuyla kulağının arasına sıkıştırdığı cep telefonuna hakim olmaya çalışıyor, bir taraftan da elindeki not defterine söylenenleri kaydediyordu. İsmi ve numarayı yazdıktan sonra, "Yarın sabah geleceğim. Çok teşekkür ederim ilginize" deyip telefonu kapattı. Telefonun arama kaydına girip aranan numaralarda kayıtlı numarayı tuşladı. Karşı taraftan cevap beklerken saçlarını düzeltip omuzlarını dikleştirdi. "Merhaba," dedi, gülümseyerek, "Geleceksin değil mi? Yooo, sadece merak ettim. Peki, görüşürüz, hoşça kal," deyip kapattı telefonu. Defteri, telefonu çantasına koyduktan sonra az önce kaldığı yerden devam etti konuşmasına. "Arkadaşlar..." diyordu, kurduğu her cümlenin başına ya da sonuna sabırsızlığını yüklediği bir 'ya' ekleyerek. "Ya, arkadaşlar, lütfen ya!.. Kaçıncı

konuşmamız bu! Niye bu kadar karamsarsınız. Biliyorum, olanaklarımız kısıtlı ama zorlayacağız... Zorlamamız gerekiyor. Bu ülkede tiyatro adına ne tür saçmalıklar yapıldığını biliyorsunuz. fiu sevimli kardeşlere bir bakın. Ne birikim var, ne üretim, ne çaba; ne de tüm bunlar için bir kaygı!.. Ellerinde bir tek babalarının adı var, onu da paşa paşa kullanıyorlar. Babalarının tiyatrosundan başka yerde iş bulamayacaklarını bile bile yine de tiyatro sanatçısı olduklarını söylüyorlar. Ya, Semih'e ne demeli! Hoca oldu. Duymuşsunuzdur, oyun atölyesi kurdu. Oyuncu yetiştiriyor. Kursa devam edenler arasında kalçası en yuvarlak olan hanım kızımız rolü kapıveriyor. Söyletmeyin beni... Kültür Bakanlığı'nın malum desteğinden yararlanmak için yapılan komedileri biliyorsunuz... Boktan oyunlar sahneleyip tiyatro yaptığını iddia edenleri... Bizim bir karşı tavır sergilememiz gerektiğini düşünmüyor musunuz? Söyleyecek sözümüz olduğunu düşünmüyor musunuz? Bizim de bir mesajımız olduğunu düşünmüyor musunuz? Bu ülkenin insanları bu soytarılıkları hak etmiyor. Güzel bir şeyler yapabilecek birikiminiz, yeteneğiniz varken neden bu boş vermişlik ya!.. Hadi, tamam, deyin. Kuralım grubumuzu. Çıkaralım şu oyunu. Yapabiliriz." Bütün kalbiyle inanıyordu söylediklerine. Bunları söylerken öyle heyecanlı, öyle coşkuluydu ki, ondaki bu kararlılık karşısında hayır demek olanaksızdı. "Sizden tek istediğim zamanınız," diye devam etti konuşmasına. "Siz zamanınızı verin, geri kalan her şeyi ben halledeceğim." Çantasından not defterini çıkarıp sayfadaki isimleri gösterdi. "İşte," dedi, "işte, bakın az önce görüştüğüm Ragıp bey; kültür merkezinin müdürü. Çalışacağımız mekânı ayarlamak için yarın gidip konuşacağım. Kostüm, dekor, müzik, ışık... hepsi için görüştüm. Işıkçı sizin fakülteden, adı Birol, tanıyorsunuzdur." "Hadi ya! Bizim fıslayıcı Birol mu?" dedi gençlerden biri. Arkadaşına dönüp "Çalıştık biz onunla. Sen de tanıyorsun abi. Kimyada okuyor ama herif tiyatro delisi. Önceleri sadece provaları izlemeye gelir, saatlerce bizimle

kalır, hatta bazen sabahlardı. Sonra sonra girdi işin içine. Aziz Nesin'in oyununda suflörümüzdü ama ışık odasından çıkmazdı. Işıkçı olmakta karar kılmış demek... " "Çıkartamadım," dedi beriki. "Neyse işte," dedi Yeşim, "hepsi deneyimli, işini ciddiye alan, tiyatroyu gerçekten önemseyen, sağlam arkadaşlar. Bırakın artık mızmızlanmayı...."

"Kimler var bizim dışımızda, kimler katılıyor bu çalışmaya?" diye sordu biri. Gözlerini yumup elindeki kalemi parmaklarına vura vura saymaya başladı Yeşim. "Sinem'le Burak var yeni olan; diğerlerini tanıyorsunuz: Ege, Pınar, Cem, fiafak, Haldun." Haldun ismini duyunca, "Haldun katılmaz," dedi az önce soru soran. "Birkaç hafta önce gördüm onu. Berbat bir haldeydi. Sevgilisinden ayrılmış, yerlerde sürünüyordu garibim. Mastırı bırakıp başka bir şehre yerleşmeyi düşündüğünü söyledi," dedi. "Yok, yok," dedi diğeri, "o, bu işe balıklama atlar. Kendimden biliyorum abi, ayrılığı unutturacak bir şeyler yapmak isteyecektir." "Biliyorum..." dedi Yeşim, defteriyle kalemini çantasına koyarken. "Biliyorum. Gitmeyecek bu şehirden. Burada kalacak. O da katılacak gruba." "Nerede çalışacağız?" diye sordular. "Çalışma alacağımız asıl yer yarın netleşecek. fiimdilik bir vakfın lokalini kullanıyoruz. Bugün akşam altı gibi gelirsiniz," dedi Yeşim, onlarla sımsıkı tokalaşırken. Ayaküstü konuştuğu bu iki genç oyuncuya lokalin adresini verip ayrıldı yanlarından.

Yeşil ışığın yanmasını beklemeden, arabaların arkasından önünden su gibi kıvrıla kıvrıla zigzaglar çizerek geçti caddeyi. Permalı uzun saçlarını savura savura koşturuyordu kaldırımda. Yere kadar uzanan eteği bacaklarına dolaşıyor, yürürken zorlanıyordu Yeşim. Kaldırım tenhalaştı mı koşar adım yürüyüp hızla ilerliyor, yol kalabalıklaşıp tıkanınca olduğu yerde sabırsızca ayaklarının üzerinde yaylanıyor, bir boşluk yakalar yakalamaz araya giriyor, birileriyle çarpışıyor, gülümseyerek özür diliyor, kalabalığı yarıp geçebilmek

için izin istiyor, küçük itiş kakışlarla kalabalıktan sıyrılıp yoluna devam ediyordu. Yol üstünde gördüğü her şeye sevgiyle, şefkatle bakıyor, bütün dünyayı kucaklamak istiyordu.

Yolunun üstündeki fotokopiciye uğradı. Çantasından çıkardığı dosyayı uzatırken son bir hesap daha yaptı; dokuz oyuncu, yönetmen, efektçiyle ışıkçı... "On iki kopya olacak. Tamamı elli üç sayfa. Lütfen silik çıkmasın, okunaklı olmazsa parasını vermem," dedi gülerek. Borcunun ne olduğunu, fotokopilerin ne zaman hazır olacağını öğrendi. İyi günler dileyip çıktı dükkândan.

Grupta yer alacak birkaç kişinin hangi rolü oynayacağı kesinleşmişti. Bunlar doğaçlamalarla, diksiyon çalışmalarıyla, ısınma hareketleriyle çalışmalara başlamıştı dört gün önce ama grup tam kadro çalışmaya bugün başlayacaktı. Yeşim, tiyatro salonu olan bir kültür merkezini ayarlayıncaya kadar lokalde sürdürülecekti çalışmalar. Yeşim'in hem oyunda bir rolü vardı, hem de makyajdan sorumluydu ama yönetmen, oyuncu, ışıkçı, efektçi, kim varsa, karşılaştığı her sorunu Yeşim'e iletiyor, Yeşim, bitmek tükenmek bilmez bir enerjiyle bu sorunların üstesinden geliyor, âdeta grupta piston işlevi görüyor ve bu durumdan hiç mi hiç yakınmıyordu. Gruptakiler bir yana, kendisini bile hayrete düşürüyordu ondaki bu enerji. Yeşim'deki bu olağanüstü enerji grubun tüm oyuncularına bulaşmıştı. İşinden ya da okulundan çıkan, ayaküstü bir şeyler atıştırıp doğruca çalışma yerine geliyordu. Gırgır şamata eksik değildi elbet ama disiplin ve ciddiyet içinde sürüyordu çalışmalar. Kimi zaman çalışma biraz daha erken bitiyor, böyle zamanlarda gruptakiler evlerinin yolunu tutmak yerine hep birlikte bir şeyler içmek için barın yolunu tutuyorlardı. Birbirlerini eleştirip önerilerde bulunuyor, provalar sırasında oyunculardan birinin yaptığı bir hata o akşamın gündemine oturuyor, bütün bir akşam o oyuncunun yaptığı hatayla ilgili espriler yapılıyor, kahkahaların ardı arkası kesilmiyordu. Yeşim de şen şakrak kahkahalar atıyordu ama daha ziyade, tiyatro kuramını

diğerlerinden çok daha iyi bildiğine inandığı Haldun'la sohbet etmeyi yeğliyordu. Dram sanatıyla ilgili pek çok kitap okumasına ve okuduğu kitapların çoğu tüm bu bilgileri içeriyor olmasına rağmen Yeşim, Aristoteles'ten Brecht'e, tragedyadan melodrama, klasisizmden realizme, pek çok soru soruyor, Haldun'un söylediklerini ilgiyle dinlemekle kalmayıp tüm söylenenleri büyük bir titizlikle defterine kaydediyordu.

Lokalden içeri girdi Yeşim. "Haldun gelmedi mi?" dedi şaşkın şaşkın etrafına bakınıp parmaklarını kütleterek. "Gelmedi," dediler. "Telefonda çıkmak üzere olduğunu, bugün erken geleceğini söylemişti... Ama daha çok erken, gelir nasılsa..." dedi. Bağdaş kurup oturmuş sohbet eden arkadaşlarıyla sımsıkı kucaklaştı. Aceleyle kabanını çıkarıp o da oturdu yere. "Bu ne güzellik, Yeşim!" dedi arkadaşlardan biri. "Gözlerim kamaştı. Boşuna dememişler işleyen demir ışıldar diye. Koşturmak iyi gelmiş sana. Seni ilk kez etekli görüyorum. Çok yakışmış." Güldü Yeşim, "Yok canım, her zamanki halim," deyip konuyu savuşturdu. "Günlerdir oraya git, buraya git; onunla konuş bununla konuş... canım çıktı ama hallettim arkadaşlar. Geriye kalan iki oyuncu, ışıkçı, kostümcü ayarlanmıştır. Yer için yarın sabah kültür merkezinin müdürüyle görüşmeye gideceğim. Eh, artık bir birayı hak ettim, değil mi?" dedi kahkaha atarak. Çalışma saatlerini, ezber için kaç gün gerektiğini konuştular. Oynayacakları oyunun yazarı, diğer grupların oyunları hakkında uzun uzun sohbet ettiler.

Yeşim, teksti almak için fotokopiciye gitmesi gerektiğini, akşam tam altıda lokalde olacağını söyleyip ayrıldı arkadaşlarından. Biraz dalgın, çokça yorgun ama tamamıyla mutlu, akşamki çalışmayı düşünerek aheste aheste yürüdü sokak boyunca. İlk gün rol dağıtımı, doğaçlamalar, ısınma çalışmalarıyla geçer, sonraki günler çalışmalar bir düzene oturur, yoğun ve yorucu bir dönem başlar diye düşündü. Defalarca tekrarlar yapılır, ezberler unutulur, sahne-

ye giriş-çıkışlar karıştırılır, kimi zaman dekor devrilir; yorgun düşen oyuncular uyuklamaya başlar. Gece geç saatlere kadar çalışılacağı için kimi semtlere vasıta bulunamaz, eve gitmek sorun olur. Çalışma bittikten sonra zorunlu olarak hep birlikte gruptan bir arkadaşın evine gidilir, diye düşündü. Gece geç saatlere kadar sürer sohbetler, birkaç saatlik uykuyla sabah edilir. Bu sohbetler sırasında bir yakınlaşma başlar, herkes birbirini daha iyi tanıma fırsatı bulur, kırk yıllık dost gibi kaynaşır birbiriyle diye düşündü. Gülümsedi. Artık bir yerlere yetişmesi gerekmiyordu. Yerlerde sergilenen takılara, süs eşyalarına baktı. Hindistan cevizi kokulu tütsülerden aldı bir kutu.

Fotokopicide işini bitirdikten sonra bara girip cam kenarında bir masaya oturdu Yeşim. Kendine bir bira söyledi. Camdan dışarıyı seyretti bir süre parmaklarını kütleterek. Birasından bir iki yudum aldıktan sonra telefonunu çıkarıp arama kaydından aranan numaraları buldu. Kayıtlı numarayı tuşladı. Karşı taraftan cevap beklerken saçlarını düzeltip az öncekinden daha dik, daha derli toplu oturdu. Tırnaklarına bakıyordu gülümseyerek. Karşıdan ses gelince gözlerini tırnaklarından alıp pencereden dışarıya çevirdi. "Merhaba..." dedi heyecanla, "lokaldeydim, arkadaşların yanında... Katılacağını, çıkmak üzere olduğunu söylemiştin. Seni göremeyince şaşırdım. Gelecek misin? Buraya gelsene, Kedi Bar'dayım. Gel, sana bir bira ısmarlayayım, sonra birlikte gideriz lokale. Efendim? Bana mı söyledin...? Kime söyledin? Alo... Biri mi var yanında? Kim? Efendim? Ah, öyle mi!.. Ben... O zaman... Yok, yok, ben öylesine... Tamam, tabii, sonra konuşuruz. Sen de kendine iyi bak. Benden de ona selam söyle. Görüşürüz..."

Çalışma başlayalı bir saat kadar olmuştu. Yeşim, içeri girip kapının hemen yanına, duvar dibine oturdu. Provası alınan sahneyi izlemeye koyuldu. Mola verilir verilmez herkes Yeşim'in yanına

oturup çoğaltılan tekstleri istedi. Yeşim, çantasından kağıtları çıkarıp yere bıraktı. "Gözlerin kızarmış, neyin var, iyi misin?" diye sordular. "Yok bir şeyim," dedi Yeşim. Kültür merkezinden Ragıp beyin kendisini aradığını, yarınki randevuyu iptal ettiğini, bir sorun çıktığını, bu duruma çok sinirlendiğini söyledi. "Sıkma canını," dedi çocuklardan biri, "orası olmazsa başka bir yer buluruz." Göz kapakları şişmiş, gözlerinin mavisini belirginleştiren koyu mavi far silinmişti. Yeşim, gözlerini koca koca açarak, "Nasıl sıkmayayım. Sadece yer değil ki sorun. Yönetmen arkadaş bizden başka bir grupla daha çalışmaya başlayacakmış. Zamanında gelemeyecek provalara, bu ne demek, çalışmalar aksayacak demek... Dekor için dünyanın parasını istiyorlar... Bütün aksilikler üst üste geliyor. Tamam, her şey yolunda gidiyor, diyorum, birden hiç hesapta olmayan bir şey çıkıyor. Her şey üstüme üstüme geliyor. Benden başka kimsenin koşturduğu da yok. Olmayacak... Çıkaramayacağız bu oyunu," dedi. "Haklısın, bütün yük senin üzerinde. Yeni bir ayarlama yapmak gerekiyor. Herkes bir görev üstlenmeli. Ama sen de gönüllü oldun tüm bunları yapmaya. Her şeye öyle hakimdin ki akıl edemedik görev dağılımı yapmamız gerektiğini. Bütün arkadaşların katıldığı bir toplantı yapalım. Her şeyi yoluna koyarız..." dedi beriki. Yeşim, derin bir iç geçirdi. "Ne için tüm bunlar?" dedi yılgınlıkla. "İnsanlar oyunumuzu izleyince her şey daha güzel mi olacak! Yine sokakta birbirlerini ite kaka yürüyecekler, yine ağza alınmaz küfürlerle birbirlerini boğazlayacak, yine vahşi bir hayvan gibi yaşamaya devam edecekler..." "Ne diyorsun Yeşim!" dedi az önceki. "Canını sıkan başka bir şey mi var? Bırak saçmalamayı ya! Biz oyunumuza bakalım," Elini yumruk yapıp yumruğunu Yeşim'in çenesine dokundurdu yavaşça, "Grubumuza bir ad düşündük," dedi, "Tiyatro Çığlık! Ne diyorsun? Hem bak, her şey kötüye gitmiyor. Bir oyuncu daha katılıyor aramıza. Bu oyunda rol kalmadı ama

başka bir oyuna artık... Haldun'un sevgilisinden söz ediyorum. Düzeltmişler arayı, barışmışlar. Haldun aradı. Çalışmaya yarın geleceklermiş. Bugün bizi mazur görün dedi." "Biliyorum," dedi, Yeşim gözlerini yere dikip, "biliyorum... " Çantasını sımsıkı kucakladı. Telefon görüşmesini düşündükçe bir an evvel orayı terk etmek istiyor, beri yandan, bir türlü kalkıp gidemiyordu.

Gamze

Her zamanki gibi önce anne kalktı. Ocağa çay suyunu koydu, yüzünü yıkadı, ortalığı topladı. Üzerini giyerken babayı uyandırdı. Baba kalktı, yüzünü yıkadı, üzerini giydi. Aşağıya, bakkala indi. Anne kahvaltı sofrasını hazırlarken Gamze'ye seslendi. İlk seslenişte uyandı Gamze. Aslı'ya baktı. Aslı öğlenciydi, yatacaktı 10.00'a kadar. Onun yerinde olmayı istedi. Aslı'nın yanına girdi, onun sıcaklığına sokuldu; yataktan çıkası gelmedi. Saçından bir tel alıp ablasının yüzünde, burnunda, kulağında gezdirdi teli. Aslı gıdıklandı, gözünü açtı, Gamze'ye bir şeyler mırıldandı, onu öptü, kıçını dönüp uykusuna kaldığı yerden devam etti. Anne, kahvaltı hazır diye seslenince, Gamze, ablasının saçlarını öpüp yataktan kalktı. Üzerini giymeden önce akşam çalıştığı konulara son bir kez daha göz attı; yazılısı vardı bugün. Defterlerini, kalemlerini, kitaplarını

topladı, çantasına yerleştirdi. Yüzünü yıkadı. Gamze üzerini giyerken baba ekmeği, gazeteyi getirdi. Anne çayları doldurdu.

Baba çayını içerken bir taraftan da gazeteye göz gezdirdi. Arka sayfadaki haber şöyleydi: "On dört yaşındaki N.K. güzelliğiyle erkeklerin başını döndürüyor." Baba resme dikkatle baktı. Anneye uzattı. Bu kız on dört yaşında olabilir miydi? Öyle yazıyor ya işte, dedi anne, resme dikkatle bakarak. Baba inanmıyordu. Bu kız on sekiz yaşından küçük olamazdı. Baksana çocuk siması var, dedi anne. Baba daha büyük olduğunu iddia etti. Çaylarını soğutana kadar tartıştılar kızın yaşını.

Fotoğrafta on dört, on beş yaşlarında sarışın bir kız çocuğu vardı. Göbeğinden aşağısı suyun içinde, üst tarafı çıplaktı. Güneşe elini siper etmiş, uzaklara bakıyordu. Fotoğraf profilden çekilmişti. Muhtemelen, kız fotoğrafının çekildiğinden habersizdi. On dört yaşında bir kız suyun içinde nasıl durursa bu kız da öyle durmuştu.

Baba, büyük kızı Aslı'yı düşündü. Erkeklerin gözünde baş döndüren bir kadın mıydı Aslı da? Ama o, on yedisinde bile değildi. Aslı'nın yüzünü bu fotoğrafa yerleştirdi. Düşünmek bile sinirlendirdi babayı. Aslı'nın erkek arkadaşı var mıydı acaba? Can adında birini dolamıştı ağzına. Can okuldaki en uzun boylu çocukmuş, Can'ın saati fosforluymuş, sınıftaki en biçimli saç Can'ın saçlarıymış... Sana ne elâlemin saçından, sakalından; sen derslerinle ilgilen. Aslı, Can'ın saç tıraşına bu kadar dikkat ediyorsa Can kim bilir Aslı'nın nelerine dikkat ediyordur. Bir defa forması çok kısa. İlk aldıklarında eteğin boyu dizinden bir parmak aşağıdaydı. Belinden mi katlıyor ne yapıyorsa dizinin üstüne çıkarıyor. Aynanın karşısından ayrılmıyor, küçük bir sivilceye çıban muamelesi yapıyor. Parfüm kullanmaya başladı. Kime güzel kokacaksa? Zırt pırt bakkala gidiyor, balkonda şortla dolaşıyor. Kulağını çekmeli biraz, lise talebesi olduğunu unutmasın velet! Baba kahvaltısını yaparken bunları düşünüyordu.

Anne, babanın fotoğrafla bu kadar ilgilenmesinden işkillendi. Ne demeye ikide bir fotoğrafa bakıyor? Yoksa çapkınlığa mı başladı? Yok canım, daha neler! Evine, çocuklarına bağlıdır benim kocam, gözü benden başkasını görmez. Ama belli mi olur? Erkek milleti değil mi! Tilkinin kurnazlığı, kedinin nankörlüğüyle yoğrulmuş erkeğin mayası. Çocuğu yaşındaki tazeye gönlünü kaptırıp on beş, yirmi yıllık karısını boşayan bir sürü erkek var. İşyerinde arkadaşlar anlatır da ağzım açık kalır şaşkınlıktan. Evi alırken iyi ki tapuya ortak olmuşum. Bir halt ederse ihaneti bağışlamam, derhal boşanırım. Bunca zamandır çalışıyorum. Emeğimi, aldığım evi o sürtüğe yedirir miyim? Maaşımı alınca kuaföre gidip saçlarımı boyatayım; boyası gelmişti zaten. Biraz da kilo vermeli; göbeğim iyice çıktı, kalçam kamyon tekeri gibi... Annenin düşündükleriyse işte bunlardı. Sinirlendi birden. Aman! Kaldır şu gazeteyi masadan. Sabah sabah taktın kızın yaşına. Bize ne, kaç yaşında olursa olsun. Kızın yaşı yüzünden işe geç kalacağız, dedi. Baba, annenin tepkisine şaşırdı, kaldırdı gazeteyi. Anne çayları tazeledi.

Gamze, günaydın, dedi uykulu gözleriyle gülümseyerek. Sofraya oturdu. Anne, dilimlediği ekmeğin üzerine biraz yağ, biraz reçel sürdü. Gamze iştahla yedi ekmeğini, bir tane daha istedi. Nasıl da iştahlıydı sabahları bile. Kendinden habersiz, ağzını şapırdatarak yiyordu lokmaları. Ne de güzel şapırdatıyordu ağzını. O, gazetedeki fotoğraftan habersiz, bambaşka şeyler düşünüyordu; yeni gelen müzik öğretmeninin uzun, komik burnunu, kızların servisteki yaramazlıklarını, saçlarının nasıl durduğunu...

Saçlarını iki yandan at kuyruğu yapmıştı. Dayısının iki ay önce, on üçüncü yaş gününde aldığı tokaları takmıştı. Bu kez dayısı ördekli, kaplumbağalı tokalardan almamıştı, kelebekliydi tokası. Gamze çok sevmişti kelebeklerini. Öteki tokalarını takmıyordu, hep bunlarla bağlıyordu saçlarını. Liseli ablaları gibi bir de perçem bırakmıştı. Gözünün önünde salınıp duruyordu üç beş tel. Kafasını

sallayıp perçemi yana atıyor, o bir tutam saç yeniden önüne düşüyordu. Perçem bırakmaktaki amaç, yani işin havası, işte buydu. Kahvaltısını bitirdi. Babasından öpücüğünü, okul harçlığını, yol parasını aldı. Aslında servisle gidip geliyordu, ama haftanın üç günü okuldan sonra kursa gittiği için eve otobüsle dönmek zorunda kalıyordu. Bugün kursu vardı, eve otobüsle dönecekti.

Baba işe gider gitmez gazeteciden aldığı sayısal loto kuponunu doldurdu. Sonra günlük işlerini yapmaya koyuldu. Anne, içindeki şüpheden kurtulamadı bütün gün. Kocasını düşündü, bütün kocalara lanet yağdırdı. Saçlarını tümden sarıya mı boyatsın, aralara röfle mi attırsın, karar veremedi.

Gamze, yorucu ama keyifli bir gün geçirmişti. Kurstan çıktı. Dershanenin önünden otobüsüne bindi. Çok acıkmıştı. Bir an önce eve gidip karnını doyurmak istiyordu. Ne kadar kalabalık oluyor otobüsler diye düşündü, bugün de ayakta kalmıştı. Önündeki koltukta oturan iki adam bir taraftan Gamze'yi süzüyor, bir taraftan da hararetli hararetli konuşuyorlardı. Meraklandı Gamze, kendine bakarak konuşan iki adamın anlattıklarını dinledi. İşte şu kız kadar. On üç, on dört yaşında var yok, diyordu şişman olanı. Yok yahu! Vay be! El kadar çocuk ha! Millet azmış, kudurmuş kardeşim, diye söyleniyordu diğeri. İneceği durağa gelince kapıya yanaştı Gamze. Bütün vücudu ürpermişti. Otobüsten indi, caddeyi geçip oturdukları sokağa girdi.

Polis engel olmasaydı çocuğun akrabaları döve döve öldüreceklerdi sapığı... Gebertselerdi şerefsizi... Gözünden sakındığın evladına itin biri tutsun... Yazık, Allah sabır versin ailesine... Zor, çok zor... Kızın eli yüzü yara bere içinde, kolları bacakları mosmor... O yaralar iyileşir, ama kızcağız...

Yürürken sokak lambalarının yanmadığını fark etti Gamze; daha önce buna hiç dikkat etmediğini düşündü. Hep böyle karanlık

mıydı bu sokak? Sokak karanlık değil de bana mı öyle geliyor diye geçirdi içinden. İleride bir kadın gördü. Hızlı hızlı yürüyüp kadına yetişti. Kadının birkaç adım gerisinden yürüdü. Tam güvende olduğunu düşünmüştü ki kadın başka bir sokağa sapıverdi. Etrafına bakında Gamze. Hep erkekti yanından geçip gidenler. Korku, üzüntü, öfke sardı içini. Gamze de görmüştü sanki o kızı. Gözünün önünde beliriverdi kızın hayali. Başka şeyler düşünmeye çalıştı; ama kızın yara bere içindeki yüzü gitmedi gözünün önünden. Çantası taşıyamayacağı kadar ağır geldi Gamze'ye. Hızlı yürümekten bacak kasları ağrıdı. Yüzünü ateş bastı, ter içinde kaldı. Bir yürüyüp bir arkasına bakıyordu. Adımlarını daha da sıklaştırdı. Koşmaya başladı. Yol bitmek bilmiyordu bir türlü...

Miyav

Dolmuş durağına gitmek üzere yürüdüğüm dar sokakta karşılaştık. Bahçe duvarından, sarmaşıkların arasından uzatıverdi kafasını, çevik bir hareketle duvardan atlayıp önüme düştü. Etrafı kolaçan eden gözleri bende sabitlendi. Göz göze geldik bir anda.

Kaldırım ortasında, tam karşımda duruyordu. Kirli, zayıf, perişandı. Tüyleri gri beyazdı, gözleri de... Sırtının yarısıyla sol bacağının tamamı ütülenmişti; derisi görünüyordu. Kulağının biri katrana batırılmış gibiydi. Ürkek bakıyordu bana. Hiç kımıldamıyordu yerinden, havaya diktiği kuyruğunu bile sallamıyordu.

Dert yanar gibi, cılız bir miyavvv, dedi. Canım, dedim, ne olmuş sana? Ona doğru biraz eğildim. Sıcaklığını hissetmek, sıcaklığımı hissettirmek; sevip okşamak istedim. Üzerime atlayacakmış gibi

gerdi bacaklarını. Avını parçalamaya hazır bir kaplan kadar heybetli, pıhhh, dedi. Ay, diye bağırdım. Bir iki adım geri sıçradım. Karşı kaldırıma geçmeyi düşündüm; ama sonra vazgeçtim. Bana öyle benziyordu ki... Güvenmeyi öğrenebilirdik.

Yasak bölgeye girdim. Yerle bir olmuş, harabeye dönmüştü. Nasıl da ıssızdı. Onu aradım; bir zamanlar inançla, sabırla, sevgiyle, umutla büyüttüğüm tomurcuk güllerimi... Yıkıntının altındaydılar. Kurumuş, dökülmüş; dağılmış. Geçmiş miydi mevsimi? Bir-iki damla yağmur düşürebilir miydim? Emek versem yeni bir filiz yeşertebilir miydim? Yazı getirebilir miydim? Renk renk açan tomurcuklarım sakınmasız bırakmışken güneşe kendini, dallarına ayaz vurur muydu yine apansız?

Benden hiç ayırmadığı bakışlarında korkuyu da düşmanlığı da görüyordum. Kendisiyle benim aramda bir mesafe belirlemişti de, sanki o mesafeyi korumaya çalışıyordu.

Kedi, ben sana ne yaptım? Derdin ne senin?

Çantamı sallayıp burnuna dokunmaya çalıştım, ayağımı hızlı hızlı yere vurdum. Ne bir adım geri, ne bir adım ileri; sadece, pıhhhh!

Gözlerine baktım; ötesini göremediğim gözlerine; her seferinde tosladığım, ne zaman bir omuz atmak istesem, pıhhh sesinden korkup kapı eşiğinde kalakaldığım gözlerine... Yaşam statüyken... Yaşam, iyi bir iş, iyi bir muhit, iyi bir evken... Yaşam, arabasını almış, askerliğini yapmış, arsasını müteahhite vermiş, suya sabuna dokunmamış, yirmi dördünden gün almamış, basenleri sarkmamış, şefliğe terfi etmiş, iki kere çıkmış, üçüncüde kıçına tekmeyi vurmuş/yemiş olmakken... Göğüs kafesini geçmez Eros'un okları; ve artık başka silahlardır hedefi tam on ikiden vuran, diyordu gafil avlanıp zırhını, kılıcını, kalkanını kuşanan.

Pişt, kedi, korkutma beni... Bir merhabamız olsun dedim. Soka-

ğın başına kadar birlikte yürüyelim istersen. Yürürken miyavlar, belki biraz rahatlarsın.

Her an bir saldırıya uğrayacakmış gibi temkinli, topallayarak bahçe duvarına yanaştı, duvara yapıştı. Kuyruğunu bacaklarının arasına aldı, duvara sürtüne sürtüne bir iki adım ilerledi, oraya oturdu, bacağını yalamaya başladı. Kenara çekilmesini fırsat bilip ona doğru bir iki adım attım. Yanına çömeldim. Başına dokundum. Bırakıverdi kendini bana. Bacağını yalamaya devam etti. Başını okşadım, sırtını, kulaklarını... Gözlerini gözlerime dikti.

Geçmiş miydi mevsimi? Bir iki damla yağmur düşürebilir miydim? Emek versem, yeni bir filiz yeşertebilir miydim? Yazı getirebilir miydim? Renk renk açan tomurcuklarım sakınmasız bırakmışken güneşe kendini, dallarına ayaz vurur muydu yine apansız?

Kuyruğuyla elime vurdu yavaş yavaş, kuyruğuyla elimi okşadı.

Yanımızdaki çöp bidonunun kapağı rüzgârda sallanıyor, kapak bidonun kenarına vurdukça tak tak ses çıkıyordu. Sesi duyunca, sıçrıyor, başını kaldırıp etrafa bakıyor, sonra yeniden yalanmaya, kuyruğuyla elimi okşamaya devam ediyordu. Bir süre öylece kaldık.

Ellerimi, saçma sapan sohbetlerimi, içimin iki güzel kokusunu bıraktım. Saçlarının kokusunu, ellerinin sıcaklığını aldım hiçbir yarasına kabuk bağlatamadığını öğrenmeden az önce... Defalarca izlenen bir filmin tekrarı olduğumu öğrenmeden az önce... Taşıdığım bütün yara izlerinin kaşınmaya; yeni bir yaranın usul usul açılmaya başladığını hissetmeden az önce...

Sessiz dokunuşlarımızla birbirimizi doyurduğumuz, ana rahmindeymişçesine güvende olduğumuzu hissettiğimiz, o dingin, o huzurlu, o güzelim anı paylaşıyorken ben birden hapşırıverdim. Sıçrayıp kalktı, pıhhh, dedi; savunmaya geçti yeniden. Dur... Korkma... Burnum gıdıklandı, tutamadım... dedim. Sana da olmaz mı arada bir? Burnuna toz kaçmaz mı? Burnun gıcıklandığı zaman sen

de aksırıp tıksırmaz mısın? Bu... bu kendi halinde bir gıcık... Seni huzursuz etmekten uzak, hiçbir kastı olmayan kendi halinde bir gıcık, dedim. Elimi tırmaladı. Sakın bana yaklaşma, sonun kötü olur diyordu bakışları. Dinginliği bozacak hiçbir ses, hiçbir eylem, hiçbir davranışa tahammülü yoktu. Kararlıydı. Ve ben bir daha aksırıp tıksırmayacağıma dair garanti veremezdim.

Karşı kaldırıma geçtim. O, üzerine düşen çöp bidonunun kapağıyla boğuşuyordu. Çaresiz, çığlıklar atarak, inleyerek, yuvarlanarak, sıçrayarak, tırmanarak bahçe duvarının üstünden uçtu sanki; bir anda gözden kayboldu.

Seslerimizi ve kokularımızı engelleyemediğine inandığım duvarına büyük harflerle yazdım: YARA ALMA İHTİMALİ HEP VAR OLSA DA, HEM YARALARIMI, HEM SEVMEYİ SEVDİM BEN! TIRMALAMAYACAĞIM!..

Bahar Dalı

Birbirimize girmiştik. O bana kızgındı ben ona. İkimiz de burnumuzun dikine gidiyor, birbirimizi dinlemiyorduk. 'Beni kör kuyularda merdivensiz bıraktın...' şarkısını söylüyordum ben; bizim kız, 'sevdim seni bir kere...' diyor, yerden yere vuruyordu kendini. Bildik hikâye...

İçimde küçük bir kız vardı. Bir gün içimdeki küçük kız kendini yollara vurdu. Koştu, koştu, koştu. Koştum, yalınayak, çırılçıplak. Her gün geçtiği sokaklara nasıl bakardı? Yollara bakamadı küçük kız; onunla gezdiği yollara... Yumdu gözlerini; sıkı sıkı. Taşlara, kusmuklara, sidiklere, balgamlara, izmaritlere, şiirlere basa basa koştu. Ben de koştum onunla. Yüreğim takıldı ayağıma, düştüm. Yüreğimin içindeki küçük kız düştü. Düştük. Kan revan içinde kal-

dı öksüz, küskün memelerim, ellerim, yüzüm... Saçlarımda kusmuk, yüzümde kan, avucumda yüreğim. Avazı çıktığı kadar bağırdı küçük kız, ayrılık ne acıklı bir sözcük! Hayır, güzelim, dedim, ayrılık komik. Kızılay, sağ yanına bakamam, sol yanımda bir yer, sol yanım... Koştu içimdeki küçük kız. Gidecek yeri yok. Gidecek yerim yok.

Gel, dedim ona, gel annem, ben sana başka aşklar bulurum, aşkların en güzelini bulurum, bırak o bir çift gözü, tamam mı? Tamam, dedi. Pis yalancı! Ne zaman ortalığı toplayıp başka bir çift göz buyur etsem içime, içimi darmadağın etti; her şeyi döküp saçtı. Yeni konuklara ayıp olmasın diye, dağıttıklarını apar topar teptim bir yerlere. Acıyı aldım en dibe tıkıştırdım. Hüznü onun yanına yasladım, anıları alta attım, korkuyu gözden en ırak köşeye... Ortalığı toplamaktan oturup iki çift laf edemedim yeni konuklarımla. Onlar da ne yapsın, sıkıldılar, müsaade istediler. Ay vallahi olmaz, dedim. Hemen kalkılır mı, dedim, karpuz kesseydim, dedim. Kimi amma pasaklısın dedi, kimi bırak dağınık kalsın, çok oturmayacağım, öyle bir uğramıştım, dedi.

En son konuk da çıkıp gidince bir iyice payladım küçük kızı. Bak güzelim, dedim, kadın doğa gibidir; yeniler kendini... Biz öldük. Yüreğimizin yarasını birlikte iyi edelim. O bir çift göz olmaz, o olmaz artık. Küçük kız salya sümük... Artık olmaz diyorum kız, anlasana! O, bütün şiirlerin içine tükürdü, bütün tomurcukların, bütün türkülerin... Küçük kız aldı lafı, sanki ben bilmiyor muyum yitip gittiğini, dedi. Ah, şu çektiklerim hep senin yüzünden! O, küçük kızın oyun arkadaşıymış, onu çok sevmişmiş, yaşadığı acıyı yazsa roman olurmuş, falan filan. Gevezelenme, dedim, aşk küstü mü? Küstü. Bu ilişkide dönüp de yüzümüze bakar mı? Bakmaz. İyi öyleyse, acımızı birlikte dindireceğiz. Sen olmadan ben hiçbir halt edemiyorum. Seni sıkıştırmayacağım. Olur olmaz zamanda misafir ağırlamayacağım. Neyse, uzatmayayım, anlaştık

sonunda; gebe bıraktım kendimi kendim, hüzün doğurdum kapkara.

Ne yapalım, ne edelim derken, bir gün, aldık başımızı Ulus'a gittik. İkimiz de çok severiz, dolaştık Ulus'u. Uzunca bir süre, birini bekliyormuş gibi, heykelin önünde durup geleni geçeni seyrettik. Samanpazarı'nı gezip kaleye çıktık. Atakule'ye kıçımızı dönüp Altındağ taraflarını seyre koyulduk. Çatısı tenekelerle kaplı evleri gördük. Çocukluğumuzu anımsadık. Hayır, bunu ben anımsadım. Çocukluğumda küçük kız neredeydi, bilmiyorum. Henüz tanışmamıştık onunla. Kalenin içini dolaştık. Tülbent satın aldık genç bir kadından. Mavi rengi kalmadı, istersen yaparım, dedi. İsterim, dedik. Kucağında altı aylık oğlu, Ali; kayınbabasının adıymış. Bal rengi ikisinin de gözleri. Kadın öyle güzel, öyle kadın gibi bir kadın ki... Konuştuk biraz. Sonra yeniden gittik kaleye, yeniden, yeniden... Kalenin içindeki sokakları gezdik. Kapı aralığından avlulara baktık. Küçük çocuklarla göz kırpıştık. Birbirimize bakıp öyle, nedensiz güldük durduk. Çocukların gözlerinde gördüm... Ne merdivensiz kör bir kuyu, ne yelkensiz bir kayık denizin ortasında... Kirazlarla dolu bir bahçe gördüm, kiraza kırmızıyı veren güneşi. Kendine kök salmış ne varsa hepsiyle barışık olan toprağı, toprağı toprak gibi kokutarak akan erimiş kar suyunu; ırmağın içinde akıntıya kapılmış giderken, tutup kurtulman için kıyıdan sana doğru uzanan tomurcuklarla dolu bir ağaç dalını... Çocukların gözlerinde gördüm yitirdiğimi; aynaya baktığımda artık kendi gözlerimde göremediğim, insanın içini sıcacık eden şeyi. Bir ağlayasım geldi... Zor tuttum kendimi.

Eve döndüm. Parça parça, kısa kısa yazdığım bütün notları topladım. Daha önce yazdıklarımı bir kenara koyup yeniden yazmaya başladım.

O da katıldı, içimdeki küçük kız. Hiç ses etmedim; saçlarını

okşamalı, onu teselli etmeliydim. Biliyorum çünkü, eğer onun yüzü gülmezse benim halim duman olur! Birlikte yazdık öyküyü. Gecenin bir yarısı aklına gelen birkaç tümceyi, unuturuz telaşıyla, hemen kalkıp bir yere not etmemi istedi. Bu cümle böyle kurulmaz, şöyle başlamalı, şunları şunları da yaz dedi. Ay! Bu böyle mi anlatılır dedi, alay etti benimle. Anlatmak istediğim şeyi anlatamayınca yazmayı bırakıp tırnaklarımı yedim, bizim kız durur mu, tırmaladı beni. Kavga dövüş yazdık öyküyü. Bu, öbür kavgalarımıza benzemiyordu. Birbirimizi incitmiyorduk, birbirimizi ağlatmıyorduk, birbirimizden uzaklaşmıyorduk.

Yazdıkça içimin sıcacık olduğunu duyumsadım. Kalede karşılaştığım çocukların gözleri küçük kızın avucuna düşmüştü sanki, gözlerime baksam, çocukların gözlerini görecektim aynada.